

Contra monophysitas

**Ἰουστινιανοῦ τοῦ γεναμένου ἡμῶν βασιλέως λόγον συντεθεικότος
δογματικὸν ἔκ τε τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν ἁγίων πατέρων πρὸς τοὺς
ἐν τῷ Ἐνάτῳ τῆς Ἀλεξανδρέων μοναχοῦς ἀναγκαῖον ἠγησάμεθα
τοῦτον δῆλον καταστήσαι τῇ σῇ μακαριότητι· ἔχει δὲ οὕτως**

1 Πρώτην εἶναι σωτηρίαν ἅπασιν ἀνθρώποις ἠγούμεθα τὴν τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίαν, μάλιστα τοῖς τὸν μονήρη βίον ἀνελομένοις. εἰ γὰρ τὸ σῶμα παιδεύειν σπουδάζουσι, πολλῶι μᾶλλον τὴν ψυχὴν εἰς τὴν περὶ θεὸν πίστιν παιδαγωγεῖν ὀφείλουσι, δι' ἧς τῆς αἰωνίας ζωῆς ἀπολαύειν ἐλπίζομεν. τοῦ γὰρ τελειότερου τῆς πίστεως ἔργου μὴ συναρμοζομένου τῇ πράξει, λείπεται νεκρὰν εἶναι κατὰ τὸ γεγραμμένον τὴν χωρὶς πίστεως ἐργασίαν· οὐδεὶς γὰρ φησι, 20στέφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ²⁰. καὶ τὸ μὲν ἀρρωστῆσαι τῆς κοινῆς φύσεώς ἐστι καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης, ἢ πάντων ἄπτεται καὶ τῶν λίαν ἰσχυρῶν τὴν διάνοιαν· τὸ δὲ θεραπευθῆναι καὶ τὴν ὀρθὴν ἐπιγνώσασθαι πίστιν καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἕνωσιν τε καὶ εἰρήνην ἀσπάσασθαι, τοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς χάριτος. εἰρήνη γὰρ ὁ θεὸς ἔστιν τε καὶ ὀνομάζεται, ὥστε θεοῦ τοῦτο καὶ τῶν θείων ἐγγὺς ὅσοι τὸ τῆς πίστεως καὶ εἰρήνης ἀγαθὸν ἀσπαζόμενοι φαίνονται. ταῦτα δὲ φαμεν πρὸς τὴν ὑμετέραν θεοφίλειαν, μεμαθηκότες ἐκ τῶν γραφέντων ἡμῖν παρὰ τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων καὶ πατριάρχου Ζωίλου ὅτι τὴν τῷ θεῷ φίλην εἰρήνην ἀσπασάμενοι προσεδράμετε τῇ ἁγίαι τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαι εὐρηκότες ὀρθὰ εἶναι τὰ ἐν αὐτῇ κηρυττόμενα δόγματα, δι' ὧν πᾶσα μὲν αἴρεσις ἀπελήλαται, κατακέκριται δὲ καὶ ἐκβέβληται ἢ τε Παύλου καὶ Νεστορίου διαίρεσις τῶν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι τυφλωττόντων καὶ κατὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων μανίαν τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ ἀπαρνούμενων, ὁμοίως δὲ κατακέκριται καὶ ἐκβέβληται ἢ Ἀπολιναρίου τε καὶ Εὐτυχοῦς συναίρεσις ἠγουν σύγχυσις τῶν ἀθετούντων τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀληθινὴν ἀνθρωπότητα. ὅθεν προτρέπομεν τὴν ὑμετέραν θεοφίλειαν τοὺς τῆς πίστεως λοιπὸν καρποὺς ἐπιδείξασθαι καὶ τοὺς ἔτι τῇ πλάνῃ κρατούμενους ὀδηγῆσαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ προσαγαγεῖν τῇ ἁγίαι τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαι, ἧς τὸ ἀληθὲς καὶ σωτήριον κήρυγμα προιόντες ἀποδείξομεν διὰ τε τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων καὶ τὴν τῶν εἰρημένων ἀσεβῶν αἰρετικῶν κακόνοιαν διελέγξομεν. 2 Κηρύττει γὰρ ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία μονάδα ἐν τριάδι καὶ τριάδα ἐν μονάδι· εἷς γὰρ θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἐν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα, τὸ ἐξ οὗ καὶ δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ μὴ φύσει τεμνόντων ἀλλὰ χαρακτηριζόντων μιᾶς καὶ ἀσυγχύτου φύσεως ιδιότητος. μίαν γὰρ οὐσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσει προσκυνοῦμεν ἐν ἐκάστη ὑποστάσει τὴν αὐτὴν ἐπιθεωροῦντες οὐσίαν. καὶ ἐκάστην μὲν τῶν ὑποστάσεων μοναχῶς ἐξαγγέλλομεν, ἐπειδὴν δὲ συναριθμῆσαι δέησι, οὐχὶ ἀπαιδευτῶι ἀριθμῆσαι πρὸς πολυθείας ἔννοιαν ἐκφερόμεθα. οὐδὲ γὰρ κατὰ σύνθεσιν ἀριθμοῦμεν ἀφ' ἑνὸς εἰς πλῆθος ποιούμενοι τὴν παραύξησιν, ἀλλὰ τὸ ἰδιάζον τῶν ὑποστάσεων ὁμολογοῦντες μένομεν ἐπὶ τῆς μοναρχίας εἰς πλῆθος ἀπεσχισμένον τὴν θεολογίαν μὴ σκεδαννύντες διὰ τὸ μίαν ἐν πατρὶ καὶ υἱῶι καὶ ἁγίωι πνεύματι τὴν οἰονεὶ μορφήν θεωρεῖσθαι τῷ ἀπαραλλάκτῳ τῆς φύσεως ἐνιζομένην. καὶ θεὸν οὖν ἕκαστον ὁμολογοῦμεν, ἂν θεωρῆται μόνον τοῦ νοῦ χωρίζοντος τὰ ἀχώριστα, καὶ θεὸν τὰ τρία μετ' ἀλλήλων νοοῦμεν τῷ ταυτῶι τῆς κινήσεως καὶ τῆς φύσεως. τριάς οὖν ὡς ἀληθῶς ἡ τριάς, τριάς δὲ οὐ πραγμάτων ἀνίσων ἀπαρίθμησις, ἀλλ' ἴσων καὶ ὁμοτίμων σύλληψις, ἐνούσης τῆς προσηγορίας τὰ ἠνωμένα ἐκ φύσεως καὶ οὐκ

έώσης σκεδασθῆναι ἀριθμῶι λελυμένωι τὰ μὴ λυόμενα. 3 Ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ σὺν πατρὶ καὶ ἀγίωι πνεύματι δοξαζόμενός τε καὶ προσκυνούμενος, ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ πατρὸς ἀχρόνως καὶ ἀσωμάτως, τὸ ἐκ τοῦ φωτὸς φῶς, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας, τὸ ἐκμαγεῖον τοῦ ἀρχετύπου, ἡ μὴ κινουμένη σφραγίς, ἡ ἀπαράλλακτος εἰκὼν, ὁ τοῦ πατρὸς ὄρος καὶ λόγος οὐ περιεῖδεν τὸν ἄνθρωπον φθόνωι διαβόλου καὶ πικρᾶι γεύσει τῆς ἁμαρτίας θεοῦ τοῦ πεπονηκότος ἐλεεινῶς χωριζόμενον, ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν ἐργαζόμενος σωτηρίαν ἐπὶ τὴν ἰδίαν εἰκόνα χωρεῖ καὶ σαρκοῦται διὰ τὴν ἐμὴν σάρκα καὶ ψυχῆι νοεραῖ διὰ τὴν ἐμὴν ψυχὴν μίγνυται τῶι ὁμοίωι τὸ ὅμοιον ἀνακαθαίρων καὶ πάντα γίνεται πλήν τῆς ἁμαρτίας ἄνθρωπος. καὶ ὁ ἐπιβεβηκῶς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατ' ἀνατολὰς τῆς ἰδίας δόξης ἐπὶ δυσμῶν τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας δοξάζεται· τὴν γὰρ θείαν καὶ ὑπερέχουσαν δύναμιν οὐκ οὐρανῶν μεγέθη καὶ φωστήρων αὐγαὶ καὶ ἡ τοῦ παντὸς διακόσμησις καὶ ἡ διηνεκῆς τῶν ὄντων οἰκονομία τοσοῦτον ὅσον ἡ ἐπὶ τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως ἡμῶν συγκατάβασις δείκνυσι. πῶς τὸ ὑψηλὸν ἐν τῶι ταπεινῶι γενόμενον καὶ ἐν τῶι ταπεινῶι καθοραῖται καὶ οὐ καταβαίνει τοῦ ὕψους; θεότης γὰρ ἀνθρωπίνη συμπλακεῖσα φύσει καὶ τοῦτο γίνεται κάκεῖνό ἐστιν, δι' ὃ τέλειον θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦμεν ὑπὲρ ὄλου τοῦ πεπονθότος, ἵνα ὄλωι μοι τὴν σωτηρίαν χαρίσῃται ὄλον τὸ κατάκριμα λύσας τῆς ἁμαρτίας. κενοῦται γὰρ ὁ πλήρης, κενοῦται δὲ τῆς ἑαυτοῦ δόξης ἐπὶ μικρόν, ἵνα ἐγὼ μεταλάβω τῆς ἐκείνου πληρότητος. 4 Καὶ ὁ πλουτίζων πτωχεύει· «πῶς δὲ πτωχεύει πλούσιος ὢν»; λέγει ὁ ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῶι περὶ τῆς σωτηριώδους ἐπιφανείας λόγωι, «ὅτι τὴν πτωχεύουσαν φύσιν ἐν ἑαυτῶι ἀνελάβετο, ἐν ἰδίαι δικαιοσύνηι ταύτην προβαλόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων πάσχουσαν καὶ ἐξ ἀνθρώπων οὔσαν καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων φανερωθεῖσαν καὶ θεοῦ ὄλην γενομένην», ἵνα καὶ ἄνθρωπος ἦ ὁ θεὸς ἀληθῶς καὶ θεὸς ἄνθρωπος ἀληθῶς, θεοῦ τοῦ μονογενοῦς εὐδοκήσαντος τῶι πληρώματι τῆς θεότητος αὐτοῦ τὴν τοῦ ἀρχετύπου πλάσιν ἀνθρώπου καὶ ποιήσιν καινὴν ἐκ μήτρας παρθένου ἀναστήσασθαι ἑαυτῶι φυσικῆι γεννήσει καὶ ἀλύτῳ ἐνώσει. 5 Τούτοις οὖν ἀκολουθοῦντες τοῦ αὐτοῦ τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη ἅπερ ἐκουσίως ὑπέμεινεν σαρκί, γινώσκομεν. οὔτε γὰρ τετάρτου προσώπου προσθήκην ἐπιδέχεται ἡ ἀγία τριάς τοῦ ἐνὸς τῆς τριάδος θεοῦ λόγου σαρκωθέντος καὶ ἐνανθρωπήσαντος, καὶ οὐκ ἄλλον τὸν θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ἐπιστάμεθα, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν θεὸν λόγον κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν. καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ σωτήρ, εἶπερ μὴ ταυτὸν τὸ ὁρατὸν τῶι ἀοράτῳ καὶ τὸ ἄχρονον τῶι ὑπὸ χρόνον· οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος, μὴ γένοιτο. εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν καὶ δι' ἐνὸς ἀμφοτέρα· ὅθεν ἐπὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄλλο καὶ ἄλλο ἐφ' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λέγοντες οὐ δύο υἱοὺς ἢ δύο ὑποστάσεις ἢ δύο πρόσωπα εἰσάγομεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐστίν, ἐν αὐτοῖς αὐτὸν εἶναι γνωρίζομεν. οὕτω γὰρ καὶ τὸ διάφορον τῆς θεότητος αὐτοῦ καὶ τῆς σαρκὸς παριστώμεν ἀναιροῦντες τὴν εὐτυχοῦς συνουσίωσιν καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν ὁμολογοῦμεν βδελυττόμενοι τὴν Νεστορίου διαίρεσιν. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἐν ἀγίοις λέγει Κύριλλος ἐν τῶι τρίτῳ τόμῳ τῶι πρὸς Νεστόριον 6 Οὐ γὰρ ὅτι γέγονεν καθ' ἡμᾶς, τὸ εἶναι θεὸς ἀπολέσει ποτέ, οὔτε μὴν ὅτι θεὸς κατὰ φύσιν ἐστίν, τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν ἀπαράδεκτον ἔχει καὶ τὸ ἄνθρωπος εἶναι παραιτήσεται, μεμένηκεν δὲ ὡσπερ ἐν ἀνθρωπότητι θεός, οὕτω καὶ ἐν φύσει τε καὶ ὑπεροχῆι θεότητος ὢν ἄνθρωπος οὐδὲν ἥττόν ἐστιν. ἄμφω δὲ οὖν ἐν ταυτῶι καὶ εἷς θεός τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὁ Ἐμμανουήλ. 7 Δεῖ κἀνταῦθα τοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς εἰρημένους ἐπισκέψαι· τὴν γὰρ ἐν πρόθεσιν ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τῆς θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης, ἐν αἷς ὁ Χριστὸς γνωρίζεται, ὁμολογεῖν ἡμᾶς ἐκδιδάσκει, ἢν πρόθεσιν οἱ αἰρετικοὶ ἀρνοῦνται ἐπὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ

ἀρμόζειν, διαίρεσιν δῆθεν προφασιζόμενοι διὰ ταύτης γίνεσθαι, ἀγνοοῦντες ὅτι αὕτη ἢ πρόθεσις τὴν ἔνωσιν ἀσύγχυτον καὶ ἀδιαίρετον φυλάττει. ὅθεν καὶ ἡ θεία γραφή τῆι τοιαύτῃ κέχρηται προθέσει ἐπὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. λέγει γοῦν ὁ θεσπέσιος ἀπόστολος Παῦλος· 20 τοῦτο φρονεῖσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῶι Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῶι, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβὼν ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχήματι εὐρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος²⁰. εἰπὼν δὲ ὁ ἀπόστολος ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχειν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπαγαγὼν μορφὴν δούλου λαβόντα αὐτὸν ἐν ὁμοιώματι γενέσθαι ἀνθρώπων καὶ σχήματι εὐρεθῆναι ὡς ἄνθρωπον, οὐδὲν ἕτερον ἡμᾶς ἐκδιδάσκει ἢ τὸ ἐν ἐκατέρῃ μορφῇ τὸν κύριον εἶναι, τουτέστιν ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι. ἀμέλει τοι καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος τοῦτο τὸ ῥητὸν ἐρμηνεύων ἐν τῷ πρὸς Θεοδόσιον λόγῳ γράφει τάδε 8 Ὁ συναίδιος τῷ θεῷ καὶ πατρὶ θεὸς λόγος μορφὴν δούλου λαβὼν ἔστιν ὡσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος, οὐκ ἐκ μόνης θεότητος καὶ σαρκὸς εἰς ἓνα Χριστὸν καὶ κύριον καὶ υἱὸν συγκείμενος, ἀλλ' ἐκ δυοῖν τελείων, ἀνθρωπότητος λέγω δὴ καὶ θεότητος, εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν παραδόξως συνδούμενος. 9 Ἴδου δὲ σαφῶς πάλιν ὁ πατὴρ ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι τὸν Χριστὸν ὑπάρχειν ὁμολογεῖ, ὡσπερ δὲ τὸ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἐκ δύο φύσεων σημαίνει, οὕτω καὶ τὸ ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι ἐν δυσὶ φύσεσιν εἶναι τε καὶ γνωρίζεσθαι τὸν Χριστὸν δηλοῖ. ὅτι δὲ τὸ ἕκ τινων συνεστάναι λεγόμενον ἐὰν μὴ ἐν αὐτοῖς γνωρίζεται ἐξ ὧν καὶ συνέστη, σύγχυσις καὶ ἀφανισμὸν τῶν συνελθόντων ποιεῖ πραγμάτων, σαφὲς καθέστηκεν ἐξ ὧν πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Κύριλλος κατὰ τῶν Συνουσιαστῶν λέγει τάδε 10 Εἰ δὲ ὡς ἐν τάξει τῶν ὑγρῶν ἀναμεμῖχθαί φασιν ἀλλήλοις σάρκα τε καὶ λόγον, πῶς ἠγνόησαν ὅτι τὰ ἀλλήλοις ἀνακιρνώμενα τῶν ὑγρῶν, οἶνος φέρε εἰπεῖν καὶ μέλι, ὃ μὲν ἦσαν, εἰσὶ καθαρῶς οὐκέτι, προσλήψει δὲ μᾶλλον τῆς ἑτεροειδοῦς ποιότητος εἰς ἕτερόν τι μεθίσταται; οὐκοῦν εἰ συγκεκράσθαι φασὶ τῷ λόγῳ τὴν σάρκα, πᾶσά πως ἀνάγκη λέγειν ἐκάτερον τῶν ὠνομασμένων ἀποστῆναι μὲν τοῦ εἶναι ὃ ἦν, ἐν δὲ τι τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἀποτελέσαι μέσον ἑτεροφυές που πάντως ἢ ὅπερ ἦν ἐκάτερον ἀνὰ μέρος. 11 Ἀποδεδειγμένου τοίνυν ὅτι ἐπὶ τῶν μὴ σωιζομένων μετὰ τὴν σύνθεσιν σύγχυσις γίνεται, δῆλον ὅτι ἐφ' ὧν μὴ σύγχυσις μηδὲ ἀφανισμὸς τῶν συνελθόντων πραγμάτων ἐστίν, τὸ ἕκ τινος συντεθὲν καὶ ἐν αὐτοῖς γνωρίζεται, καὶ πρόδηλον ὅτι οἱ ἐκ δύο φύσεων, τουτέστιν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἀποτελεσθῆναι τὸν ἓνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολογοῦντες καὶ μὴ σύγχυσις ἐν αὐτῷ γεγενῆσθαι λέγοντες τῶν συνελθουσῶν οὐσιῶν ἀνάγκην ἔξουσι καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς δύο φύσεσιν αὐτὸν ὁμολογεῖν γνωρίζεσθαι, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, ὅπερ ἐστὶν ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι. οὕτω γὰρ οὔτε ἡ διαφορὰ τῶν ἐν Χριστῶι φύσεων ἀναιρεῖται καὶ ἡ τούτων ἔνωσις ἀδιάσπαστος φυλάττεται. ἐπεὶ τίνων λέγουσι διαφορὰν, ἐὰν μὴ τὰ Χριστὸν ἀποτελέσαντα ἐν αὐτῷ φυλάττεσθαι δώσωσι; καίτοι τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου ἐν τῷ εἰκοστῷ τετάρτῳ λόγῳ τοῦ Θησαυροῦ γράφοντος 12 Ταῦτα λαλεῖ ὡς ἄνθρωπος, λαλεῖ δὲ καὶ ὡς θεός, ἔχων ἐν ἀμφοτέροις τὴν ἐξουσίαν· ἀνθρωπίνως μὲν γὰρ ἔλεγεν 20 νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται²⁰, θεικῶς δὲ πάλιν 20 ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτὴν καὶ πάλιν ἐξουσίαν ἔχω λαβεῖν αὐτήν²⁰. τὸ οὖν ταραττεσθαι τῆς σαρκὸς ἴδιον πάθος, τὸ δὲ ἐξουσίαν ἔχειν θεῖναι τε καὶ πάλιν λαβεῖν τὴν ψυχὴν τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως ἔργον ἐστίν. 13 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ κα' ἔκτωι λόγῳ τοῦ δευτέρου βιβλίου λέγει Ὡς γὰρ ἤδη τὴν τοῦ δούλου μορφὴν περικείμενος ἄνθρωπος γενόμενος διὰ τὸ ἐνωθῆναι σαρκὶ οὐκ ἐλευθέραν οὐδὲ ἀνιεμένην παντελῶς εἰς θεοπρεπῆ παρρησίαν ἐποιεῖτο τὴν διάλεξιν, ἐχρήτο δὲ μᾶλλον τοιαύτῃ δι' οἰκονομίαν ἔσθ' ὅτε, ἢ ἵπερ ἂν πρέποι θεῶι τε ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπῳ· καὶ γὰρ ἦν ὄντως

κατὰ ταυτὸν ἀμφοτέρα. 14 Ἀμφοτέρα δὲ λέγων ὁ πατὴρ κατὰ ταυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν καὶ ἐν ἀμφοτέροις ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, οὐδὲν ἕτερον ἢ ἐν δυοῖν φύσεσιν αὐτὸν ὑπάρχειν τε καὶ γνωρίζεσθαι δηλοῖ· τὸ γὰρ θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ λεγόμενα οὐσιῶν ἐστὶ σημαντικά. 15 Καὶ ὅμως οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ πάσας τῶν πατέρων ὑπερβαίνοντες τὰς διδασκαλίας καὶ μάλιστα τὰς ἐπὶ τῇ κατακρίσει Νεστορίου τοῦ βλασφήμου παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου προενηνεγμένας καὶ συνοδικῶς βεβαιωθείσας μόνων τῶν πρὸς Σούκεσσον ὑπομνηστικῶν τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου τινὰ πρὸς τὸ δοκοῦν αὐτοῖς παρερμηνεύουσι, τουτέστι τὸ μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην καὶ τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ὑπόδειγμα καὶ ὅπερ πᾶσιν εἴθισται τοῖς αἰρετικοῖς τὸ ῥήματά τινά τῶν ἁγίων γραφῶν πρὸς τὴν οἰκείαν ἐρμηνεύειν πλάνην, τοῦτο καὶ αὐτοὶ ποιοῦσι. πλὴν ἡμεῖς ἐξ αὐτῶν τῶν παρὰ τοῦ πατρὸς εἰρημένων ματαίαν αὐτῶν καὶ τὴν περὶ ταῦτα πλάνην ἀποδείξομεν. τὰ γὰρ ἔμπροσθεν τῶν τοιούτων φωνῶν παρατρέχοντες καὶ τὰ ἐφεξῆς ἀποτεμνόμενοι σπουδάζουσι τὴν οἰκείαν συνιστᾶν πλάνην. εἰρηκότος γὰρ τοῦ πατρὸς ὅτι 16 μετὰ τὴν ἔνωσιν οὐ διαιροῦμεν τὰς φύσεις ἀπ' ἀλλήλων οὐδὲ εἰς δύο τέμνομεν υἱοὺς τὸν ἕνα καὶ ἀμέριστον, ἀλλ' ἕνα φαμέν υἱόν καὶ δείξαντος ὅτι μετὰ τὴν ἔνωσιν οὐ χρή διαιρεῖν τὰς φύσεις, ἀλλ' ἠνωμένας αὐτὰς ἐν Χριστῷ ὁμολογεῖν, αὐτοὶ ταῦτα παρασιωπῶντες μίαν ἀναπλάττουσι σαρκὸς καὶ θεότητος φύσιν. ὁ μέντοι ἐν ἁγίοις πατὴρ οὐχ ὡς αὐτοὶ φαντάζονται, μίαν σαρκὸς καὶ θεότητος λέγει φύσιν, ἀλλ' ὡς ἀσάρκου τοῦ λόγου μίαν εἰπὼν τὴν φύσιν οὐκ ἔστη μέχρι τούτου, ἀλλὰ προσέθηκεν τὸ σεσαρκωμένην, ἵνα διὰ τοῦ σεσαρκωμένην τὴν ἑτέραν ἡμῖν, τουτέστι τὴν ἀνθρωπίνην παραστήσῃ φύσιν. ἀμέλει μὴ ἀρκεσθεῖς τῇ τοιαύτῃ λέξει, ἀλλὰ σαφέστερον τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν παραστήσαι βουλόμενος, ἐπήγαγεν εὐθύς ἅ πάλιν αὐτοὶ παραλιμπάνουσιν 17 Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἦκεν εἰς ἔννοιαν καὶ εἰς μόνον τὸ ὄραν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι τίνα τρόπον ἐνηνθρώπησεν ὁ μονογενῆς, δύο τὰς φύσεις εἶναι φαμέν, ἕνα δὲ Χριστὸν καὶ υἱὸν καὶ κύριον τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον. Τί τούτων ἐστὶ σαφέστερον ἢ τίς λοιπὸν τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἀμφισβήτησις ὑπολείπεται περὶ τὴν 18 ὁμολογίαν τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων, τοιαῦτα τοῦ πατρὸς ἡμῖν παραδεδωκότος; ἀλλ' ἐκεῖνοι διὰ πάντων τὰ ὀρθὰ διαστρέφειν σπουδάζοντες καὶ τοῦτο ταῖς οἰκείαις προστιθέασιν ματαιολογίαις λέγοντες μὴ δεῖν ὁμολογεῖσθαι στόματι τὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι θεωρούμενα. τῆς δὲ τοιαύτης αὐτῶν κακουργίας οὐδὲν ἐστὶν ἀλογώτερον· κατὰ γὰρ τὴν αὐτῶν μανίαν οὐδὲ θεὸν στόματι ὁμολογήσουσιν, ἐπειδὴ κατὰ μόνην ἔννοιαν καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν αὐτὸν ἐπιστάμεθα. ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἄπερ τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν ἐθεώρησεν, ταῦτα καὶ εἶπεν καὶ ἐγγράφως ἐξέθετο· οὐδὲ γὰρ ἄλλως ἐπιστάμεθα τὰ ἐκείνῳ θεωρηθέντα, εἰ μὴ διὰ τῶν αὐτοῦ λόγων τε καὶ γραμμάτων. εἰ δὲ κατὰ τὴν τῶν αἰρετικῶν ἄνοιαν τὰ μόνῳ τῷ νῶι θεωρούμενα ὁμολογεῖν οὐ προσήκει, πῶς ὁμολογήσουσι τὸ ἐξαιρετικὸν τῆς θεότητος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς μὲν σαρκώσεως αὐτοῦ φαινομένης, τῆς δὲ θεότητος αὐτοῦ μόνῳ τῷ νῶι θεωρουμένης; εἰ μέντοι κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον 20 καρδίαι μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν 20, πρόδηλον ὅτι τὰ νῶι θεωρούμενα καὶ στόματι ὁμολογεῖται, καθ' ἃ γὰρ ὁ θεολόγος λέγει Γρηγόριος, κίνημα ναρκώντων ἐστὶ νοῦς ἀνεκκλάλητος· αἰσχρὸν γὰρ αἰσχρὸν καὶ ἰκανῶς ἄλογον κατὰ ψυχὴν ἐρρωμένους σμικρολογεῖσθαι περὶ τὸν ἦχον καὶ κρύπτειν τὸν θησαυρὸν ὡσπερ ἄλλοις βασκαίνοντας, εἰ μὴ καὶ τὴν γλῶσσαν ἀγίασθε δεδοικότες. 19 Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων χρή πάντας ἀνθρώπους τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας προσδεχομένους μυστήριον τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ στόματι ὁμολογεῖν τὰς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, τὴν τε θείαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ γὰρ πρὸς τὸν αὐτὸν Σούκεσσον

ὕπομνηματικῶι ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἅμα μὲν τὴν ἐκείνου περὶ τὴν ἐνανθρώπησιν ὀρθόδοξον ἀποδεχόμενος πίστιν, ἅμα δὲ τὴν οἰκείαν γνώμην τρανότερον ἀποδεικνύς ταῦτα παραδίδωσι λέγων 20 Ὁρθότατα καὶ πάνυ συνετῶς ἡ σὴ τελειότης τὸν περὶ τοῦ σωτηρίου πάθους ἐκτίθεται λόγον, οὐκ αὐτὸν τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ υἱόν, καθ' ὃ νοεῖται καὶ ἔστι θεός, παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὰ σώματος ἰσχυριζομένη, παθεῖν δὲ μᾶλλον τῆι χοικῆι φύσει. δεῖ γὰρ ἀναγκαίως ἀμφοτέρα σώζεσθαι τῶι ἐνὶ καὶ κατὰ ἀλήθειαν υἱῶι, καὶ τὸ μὴ πάσχειν θεικῶς καὶ τὸ λέγεσθαι παθεῖν ἀνθρωπίνως· ἡ αὐτοῦ γὰρ πέπονθε σὰρξ. 21 Δῆλον τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι αἱ δύο φύσεις, τουτέστιν ἡ θεία τε καὶ ἀνθρωπίνη, ἐν τῆι μιᾷ ὑποστάσει, ὅπερ ἔστιν ἐν τῶι ἐνὶ προσώπῳ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σώζονται. λέγει γὰρ δεῖν ἀμφοτέρα σώζεσθαι τῶι ἐνὶ καὶ κατὰ ἀλήθειαν υἱῶι. προσκείμενον δὲ τὸ δεῖν τὴν ἀνατίρρητον αὐτοῦ περὶ τοῦ δόγματος ἡμῖν σαφηνίζει γνῶσιν, καὶ τὸ ἀμφοτέρα δὲ οὐ μιᾶς ἔστι φύσεως σημαντικόν, ἀλλὰ δύο. καθάπερ γὰρ ὁ αὐτὸς πατήρ διδάσκει, τὸ μὴ παθεῖν αὐτὸν τῆι θείᾳ φύσει ἀλλὰ παθεῖν τῆι χοικῆι φύσει οὐκ ἄν τις οὕτω μανείη ὡς μιᾶς εἶναι φύσεως ὑπολαβεῖν. μιᾶς μὲν γὰρ καὶ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀπάθειαν ὁμολογεῖν ἐδιδάχθημεν, οὐ μὴν κατὰ τὴν αὐτὴν φύσιν· ἐπὶ μιᾶς γὰρ καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως τὰ ἀλλήλοις ἐναντία κατὰ ταυτὸ συμβαίνειν ἀδύνατον. 22 Ἄλλ' οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ καὶ τοῖς τῶν πατέρων ἐναντιούμενοι δόγμασι ταῦτα μὴ διακρίνοντες εἰς ἑτέραν πάλιν μεταπίπτουσιν ἄνοιαν λέγοντες ὅτι οἱ θεὸν καὶ ἄνθρωπον ὁμολογοῦντες τὸν Χριστὸν καὶ μὴ λέγοντες αὐτὸν μιᾶς εἶναι φύσεως ὡπερ τὸν ἄνθρωπον οὐ δύο μόνον ἐπὶ Χριστοῦ λέγειν ὡφείλον φύσεις, ἀλλὰ τρεῖς· ἑτέρα γὰρ ἡ τοῦ λόγου καὶ ἑτέρα ἡ τῆς ψυχῆς καὶ ἄλλη τοῦ σώματος ἡ φύσις. ταῦτα δὲ λέγοντες οἱ καινοὶ τῶν κακῶν ἐφευρεταὶ εἰπάτωςαν αὐτοὶ συνομολογοῦντες ἡμῖν ἐκ δύο φύσεων εἶναι τὸν Χριστὸν πῶς τοῦτο νοοῦσιν; ἄρα ὡς ψυχὴν ἐκτὸς σώματος ἀνειληφότα ἢ σῶμα χωρὶς ψυχῆς; ἐν γὰρ τῶν ἀτόπων πάντως παρέξουσιν. εἰ δὲ ταύτην τὴν ἀτοπίαν ἐκκλίνοντες καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα λέγουσιν ἀνειληφέναι τὸν κύριον, αὐτοὶ ταῖς οἰκείαις παγίσι ἐμπλεκόμενοι φανήσονται ἐκ τριῶν φύσεων λέγειν τὸν Χριστὸν ἀναγκαζόμενοι. ἀγνοοῦσι δὲ ὅτι τὸ ἄνθρωπος ὄνομα ἄνευ μὲν τῶν ιδιωμάτων λεγόμενον ἐπὶ κοινοῦ σηματομένου λαμβάνεται καὶ οὐσίας ἤτοι φύσεως ἔστι σημαντικόν καὶ κατὰ πολλῶν ὑποστάσεων λέγεται· ἐπειδὴν δὲ τῶι κοινῶι τὰ ιδιώματα προστεθῆι, τῆνικαῦτα ἡ ὑπόστασις ἀναφαίνεται, ὅτε καὶ διαφορὰ ψυχῆς καὶ σώματος γνωρίζεται. ἀμφοτέρα γὰρ ἡμᾶς λέγειν καὶ ἡ ἀποστολικὴ διδάσκει παράδοσις. ὁ μὲν γὰρ θεῖος Παῦλος περὶ τῶν καθ' ἕκαστον λέγων καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα θέλων σημᾶναι τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον καὶ τὸν ἐκτὸς ἄνθρωπον ὀνομάζει· ὁ δὲ Ἰάκωβος τὴν κοινὴν οὐσίαν τῆς ἀνθρωπότητος δηλῶν λέγει· 20 πᾶσα φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλίω δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῆι φύσει τῆι ἀνθρωπίνῃ. 20. τὸ μὲντοι Χριστός ὄνομα οὐκ οὐσίας ἔστι σημαντικόν, ἐπειδὴ οὔτε ἐπὶ κοινοῦ σηματομένου λαμβάνεται οὔτε κατὰ πολλῶν ὑποστάσεων λέγεται οὔτε μὴν ἄνευ τῶν ιδιωμάτων ὁμολογεῖται. τοῦτο γὰρ ἡμᾶς καὶ ὁ ἐν ἀγίοις διδάσκει Κύριλλος ἐν τοῖς Σχολίοις αὐτοῦ τοῖς περὶ τῆς ἐνανθρώπησεως λέγων ὅτι 23 Τὸ Χριστός ὄνομα οὔτε ὄρου δύναμιν ἔχει οὔτε μὴν τὴν τινος οὐσίαν ὅτι ποτὲ ἔστιν, σημαίνει, καθάπερ ἀμέλει ἄνθρωπος ἢ ἵππος ἢ βοῦς. 24 Εἰ δὲ κατὰ τὴν τῶν αἰρετικῶν βλασφημίαν οὐσίας ὑπῆρχεν δηλωτικόν τὸ Χριστός ὄνομα ὡπερ τὸ ἄνθρωπος, πολλοὶ Χριστοὶ κατ' αὐτοὺς εὐρεθῆσονται, καθ' ὧν τὸ κοινὸν τῆς οὐσίας τοῦ Χριστοῦ λέγουσιν· εἰ δὲ τοῦτο ἀσεβὲς καὶ ἀλλότριον παντελῶς Χριστιανισμοῦ (εἷς γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστός), δῆλον ὅτι οὐκ ἐπὶ φύσεως, ἀλλ' ἐπὶ προσώπου εἴτουν ὑποστάσεως τὸ Χριστός ὁμολογεῖται. 25 Σκοπήσωμεν δὲ καὶ ἄλλως ἢν ἔχει διαφορὰν τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον πρὸς τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ὑπόδειγμα. ὁ

μὲν γὰρ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος σύγκειται ἀμφοτέρων κτιστῶν, ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς ὑπάρχων κατὰ μὲν τὴν θεότητα καὶ προαιώνιος καὶ ἄκτιστός ἐστιν, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ κτιστός καὶ ἐν χρόνῳ· ὅθεν ἄκτιστος ὁ αὐτὸς καὶ κτιστός, ἄχρονος καὶ ἐν χρόνῳ. καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς πάντα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὁμολογοῦντες τὰ μὲν τῇ θείᾳ, τὰ δὲ τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ λογιζόμεθα φύσει. ἀκούσωμεν γὰρ καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Πρόκλου ἐν τῷ εἰς τὴν θεοτόκον λόγῳ τὰ παραπλήσια τούτοις ἡμᾶς ἐκδιδάσκοντος· λέγει γὰρ οὕτως 26 Τόκος παράδοξος, ἀρχὴ καὶ οὐκ ἀρχὴ τοῦ τεχθέντος· τῆς μὲν γὰρ ἀνθρωπότητος γέγονεν ἀρχή, ἡ δὲ θεότης ἔμεινεν ἀναρχος. 27 Μὴ ἀπατάσθωσαν τοίνυν οἱ ἄνθρωποι μηδὲ ἀπατάτῳσαν ἐκ τοῦ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ὑποδείγματος μιᾶς οὐσίας εἶναι τὸν Χριστὸν τερατευόμενοι· τὰ γὰρ ὑποδείγματα οὐ διὰ πάντων ὁμοιά ἐστιν ἐκείνοις, ὧν εἰς ὑπόδειγμα λαμβάνεται. εἰ γὰρ διὰ πάντων ὁμοία εὐρεθῆι, τὰ αὐτὰ πάντως ἔσται καὶ οὐ παραδείγματα. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις γὰρ Κύριλλος κατ' οὐδὲν ἕτερον τῷ τοῦ ἀνθρώπου κέχρηται παραδείγματι πλὴν διὰ μόνον τὸ ἐκβαλεῖν τὴν Παύλου καὶ Νεστορίου βλασφημίαν τῶν διαιρούντων τὰς φύσεις ἀπ' ἀλλήλων καὶ εἰς δύο πρόσωπα ἤγουν ὑποστάσεις ταύτας λαμβανόντων καὶ ἐντεῦθεν δύο υἱοὺς καὶ δύο Χριστοὺς λεγόντων, ἓνα μὲν τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς υἱόν, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας ἀναπλαττόντων, ὡς διὰ τοῦτο μηδὲ θεοτόκον αὐτὴν παρ' αὐτῶν ὁμολογεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα ψιλὸν ἄνθρωπον λέγεσθαι, χάριτι δὲ καὶ οἰκειώσει καὶ σχέσει τῇ πρὸς τὸν κατὰ φύσιν υἱὸν τῆς υἰότητος ἐκ προκοπῆς ἠξιώσθαι. 28 Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ὅτι ταῦτα οὕτως ἐβλασφήμησαν Παῦλος τε καὶ Νεστόριος, ἐκ τῶν γεγραμμένων αὐτοῖς ἀσεβειῶν ὀλίγας παρεθέμεθα τὴν τούτων μανίαν πᾶσι Χριστιανοῖς στηλιτεύοντες. λέγει γοῦν ὁ ἀσεβῆς Παῦλος ἐν τοῖς περὶ αὐτοῦ πεπραγμένοις 29 Συνῆλθεν ὁ λόγος τῷ ἐκ Δαβὶδ γεγεννημένῳ, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ γεννηθεὶς ἐκ πνεύματος ἁγίου. καὶ τοῦτον μὲν ἠνεγκεν ἡ παρθένος διὰ πνεύματος ἁγίου, ἐκεῖνον δὲ τὸν λόγον ἐγέννησεν ὁ θεὸς ἄνευ παρθένου καὶ ἄνευ τινὸς καὶ οὐδενὸς ὄντος πλὴν τοῦ θεοῦ, καὶ οὕτως ὑπέστη ὁ λόγος. 30 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀσεβῆς Παῦλος λέγει· ὁ λόγος μείζων ἦν τοῦ Χριστοῦ· Χριστὸς διὰ σοφίας μέγας ἐγένετο· τὸ ἀξίωμα τῆς σοφίας μὴ καθέλωμεν. 31 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς αἰρετικὸς Παῦλος λέγει· καὶ γὰρ ἐν προφήταις ἦν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐν Μωσῇ καὶ ἐν πολλοῖς κύριος, μᾶλλον δὲ καὶ ἐν Χριστῷ ὡς ἐν ναῶ· ἄλλος γὰρ ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἄλλος ὁ λόγος. 32 Εἶτα πάλιν Νεστόριος ὁ ἀσεβῆς λέγει· οὐδαμοῦ τοίνυν ἡ θεία γραφή θεὸν ἐκ τῆς Χριστοτόκου παρθένου λέγει γεγεννηθῆναι. 33 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος λέγει· 20ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ20· οὐκ εἶπεν· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸν θεὸν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ. 34 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀσεβῆς Νεστόριος λέγει· ἄλλο ἐστὶ τὸ συνεῖναι τῷ γεγεννημένῳ καὶ ἄλλο τὸ γεννᾶσθαι 20τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ20, φησί, 20γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἁγίου20, τουτέστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔκτισεν τὸν ἐν αὐτῇ. εἶδον οὖν οἱ πατέρες ὡς ἐπιστήμονες τῶν θείων γραφῶν ὅτι ἐὰν ἀντὶ τοῦ σαρκωθέντα θῶμεν τὸν γεννηθέντα, εὐρίσκεται υἱὸς τοῦ πνεύματος ὁ θεὸς λόγος καὶ δύο πατέρας ἔχων· εἰ δὲ διὰ τοῦ ἐνὸς νῦ, εὐρεθῆσεται ὁ θεὸς λόγος κτίσμα τοῦ πνεύματος ὧν. 35 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀσεβῆς Νεστόριος λέγει· ἀλλ' ὡσπερ ἐλέγομεν θεὸν τὸν πάντων δημιουργὸν καὶ θεὸν τὸν Μωυσέα (20θεὸν20 γὰρ φησι, 20τέθεικά σε τοῦ Φαραῶ20) καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν Ἰσραὴλ (20υἱὸς20 γὰρ φησι, 20πρωτότοκός μου Ἰσραὴλ20) καὶ ὡσπερ ἐλέγομεν Χριστὸν τὸν Σαοὺλ (οὐ μὴ γὰρ φησιν, ἐπιβαλὼ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτόν, ὅτι Χριστὸς κυρίου ἐστίν) καὶ τὸν Κῦρον ὡσαύτως (20τάδε λέγει20, φησί, 20κύριος τῷ Χριστῷ μου Κύρω20) καὶ τὸν Βαβυλώνιον ἅγιον (20ἐγὼ20 γὰρ φησι, 20συντάξω αὐτοῖς· ἡγιασμένοι εἰσὶ καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς20), οὕτω λέγομεν καὶ τὸν δεσπότην Χριστὸν καὶ θεὸν καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον καὶ Χριστόν. 36 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς

άσεβης Νεστόριος λέγει· διὰ τὸν φοροῦντα τὸν φορούμενον σέβω· διὰ τὸν κεκρυμμένον προσκυνῶ τὸν φαινόμενον. ἀχώριστος τοῦ φαινομένου θεός· διὰ τοῦτο τοῦ μὴ χωριζομένου τὴν τιμὴν οὐ χωρίζω· χωρίζω τὰς φύσεις, ἀλλ' ἐνῶ τὴν προσκύνησιν. 37 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς άσεβής Νεστόριος λέγει· καὶ Χριστὸς ὁ θεὸς λόγος ὀνομάζεται, ἐπειδὴ περ ἔχει τὴν συνάφειαν τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν διηνεκῆ. 38 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς άσεβής Νεστόριος λέγει· ἡ μακαρία παρθένος οὐκ ἐγέννησεν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐγέννησεν τὴν ἀνθρωπότητα, ἣτις ἐστὶν υἱὸς διὰ τὸν συνημμένον υἱόν. 39 Καὶ ταῦτα μὲν Παῦλος καὶ Νεστόριος οἱ άσεβεῖς τὴν Ἑλλήνων τε καὶ Ἰουδαίων άσεβειαν ὑπερβαλλόμενοι· αἴτιον δὲ γέγονεν τῆς αὐτῶν ἀπωλείας τὸ μὴ ὀμολογεῖν τὰς δύο γεννήσεις ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ ἡμῶν θεοῦ, τουτέστι τὴν τε πρὸ αἰῶνων ἐκ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα καὶ τὴν ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀγίας ἐνδόξου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ δύο υἱοὺς λέγοντας, ἄλλον μὲν τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα θεὸν λόγον, ἄλλον δὲ τὸν ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου ψιλὸν ἄνθρωπον [καὶ] διὰ τοῦτο αὐτοὺς τὴν ἀγίαν παρθένον θεοτόκον μὴ ὀμολογεῖν καὶ μῆτε προφήταις μῆτε εὐαγγελίοις μῆτε τοῖς ἀποστολικοῖς κηρύγμασιν ἀκολουθεῖν. πρὸς ἔλεγχον δὲ τῆς αὐτῶν άσεβείας ὀλίγας ἐκ πολλῶν γραφικὰς παρεθέμεθα μαρτυρίας. Ἱερεμίας μὲν γὰρ προαναφωνῶν περὶ τοῦ Χριστοῦ λέγει τάδε 40 200ὔτος ὁ θεὸς ἡμῶν· οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρεν πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ, μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. 41 Τολμῶντα δὲ λέγειν Νεστόριον τὸν δυσσεβῆ μηδαμοῦ τὴν θείαν γραφὴν παραδιδόναι θεὸν ἐκ τῆς παρθένου γεγεννησθαι πῶς οὐ καταιδεῖ ὁ μεγαλόφωνος Ἥσαίας λέγων τάδε; 20 Ἴδου ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ, ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. 42 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς προφήτης· 20 ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης. 20 πατήρ 20 τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. 43 Πῶς δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐντρέπεσθαι ποιεῖ, ὃ καὶ τοῖς ἀθέοις Ἑλλησι φοβερὸν δοκεῖ, τὸ παρὰ Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ λεχθέν; 20 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. 44 Καὶ πάλιν ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ· 20 ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερῶθη καὶ ἐωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφανερῶθη ἡμῖν. 45 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς περὶ τοῦ κυρίου λέγων· 20 οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος. 46 Τί δὲ πρὸς τὸν ἀπόστολον Παῦλον ἐροῦσι λέγοντας; 20 κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 47 Καὶ πάλιν· 20 ὧν οἱ πατέρες καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὃ ὧν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. 48 Ἀποδεδειγμένου δὲ ὅτι θεὸς ἀληθινὸς ὁ Χριστὸς, δεῖξωμεν ὅτι καὶ εἷς ὁ Χριστὸς. ἄκουε γὰρ Παύλου τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· 20 εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. 49 Καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς προηγάγομεν ἐκ τῶν θείων γραφῶν τὴν άσεβειαν ἐλέγχοντες τῶν Παύλῳ καὶ Νεστορίῳ κατακολουθούτων, οἵτινες ἀθετοῦντες τὴν οἰκονομίαν τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰς ἐν αὐτῷ δύο φύσεις ἀνά μέρος τιθέντες δύο ὑποστάσεις καὶ δύο υἱοὺς εἶπουν δύο Χριστοὺς ἀναπλάττουσιν· ὅπερ δὲ καὶ πρὸ ὀλίγου εἰρήκαμεν, ὃ ἐν ἀγίοις Κύριλλος τὴν τούτων άσεβῆ διαίρεσιν ἐκβάλλων τῷ τοῦ ἀνθρώπου κέχρηται παραδείγματι διδάσκων ἡμᾶς ὅτι ὡς περ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου

αί δύο φύσεις, τουτέστιν ψυχή και σῶμα, οὐ δύο ἄνθρωπους, ἀλλ' ἓνα τὸν ἄνθρωπον ἀποτελοῦσιν, οὕτω και ἐπὶ τῆς φρικτῆς οἰκονομίας αἱ δύο φύσεις τῆς θεότητος και τῆς ἀνθρωπότητος οὐ δύο υἱοὺς οὐδὲ δύο Χριστοὺς, ἀλλ' ἓνα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπετέλεσαν. εὐθέως γοῦν ἐν τῷ πρώτῳ πρὸς Σούκεσσον ὑπομνηστικῶν παραφέρων τὸ τοῦ ἀνθρώπου ὑπόδειγμα λέγει τάδε 50 Καὶ εἰ δοκεῖ, δεξώμεθα πρὸς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς σύνθεσιν καθ' ἣν ἐσμὲν ἄνθρωποι. συντεθειμέθα γὰρ ἐκ ψυχῆς και σώματος και ὀρώμεν δύο φύσεις, ἑτέραν μὲν τῆς ψυχῆς, ἑτέραν δὲ τοῦ σώματος, και οὐχὶ τὸ ἐκ δύο φύσεων συντεθεῖσθαι δύο τοὺς ἀνθρώπους εἶναι παρασκευάζει, ἀλλ' ἓνα <τὸν ἄνθρωπον> κατὰ σύνθεσιν, ὡς ἔφην, τὴν ἐκ ψυχῆς και σώματος. 51 Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ ὑπομνηστικῶν τῷ πρὸς τὸν αὐτὸν Σούκεσσον τῷ τοῦ ἀνθρώπου χρησάμενος ὑποδείγματι ταῦτα ἡμᾶς ἐκδιδάσκει· λέγει γὰρ οὕτως Ἔστω δὲ ἡμῖν εἰς παράδειγμα πάλιν ὁ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος. δύο μὲν γὰρ και ἐπ' αὐτοῦ νοοῦμεν τὰς φύσεις, μίαν τῆς ψυχῆς, ἑτέραν δὲ τοῦ σώματος· ἀλλ' ἐν ψιλαῖς διελόντες ἐννοίαις και ὡς ἐν ἰσχυαῖς θεωρίαις ἦτοι νοῦ φαντασίαις τὴν διαφορὰν δεξάμενοι οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις οὔτε μὴν διαμπὰξ διατομῆς δύναμιν ἐνίεμεν αὐταῖς, ἀλλ' ἐνὸς εἶναι νοοῦμεν. 52 Προσέχειν δεῖ τὸν ἀκροατὴν ὅτι ὁ πατὴρ διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν «ἐν ψιλαῖς διελόντες ἐννοίαις» τοὺς σύγχυσις τῶν φύσεων εἰσάγοντας και τὴν διαφορὰν τούτων ἀρνούμενους ἀποβάλλεται, διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν «οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις οὔτε μὴν διαμπὰξ διατομῆς δύναμιν ἐνίεμεν αὐταῖς» τὴν τῶν Νεστοριανῶν ἐλέγχει βλασφημίαν τῶν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἀνὰ μέρος τιθέντων τὰς φύσεις και δύο υἱοὺς και δύο Χριστοὺς ἀναπλαττόντων. ἀμέλει γοῦν ἐπάγει «ἀλλ' ἐνὸς εἶναι νοοῦμεν, ὥστε τὰ δύο μηκέτι εἶναι δύο», δῆλον δὲ ὅτι ἀνὰ μέρος, «ἀλλ' ἡνωμένα». ὅθεν λέγει «δι' ἀμφοῖν δέ», τουτέστιν διὰ ψυχῆς και σώματος, «τὸ ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶιον», τουτέστιν ἓνα ἄνθρωπον και οὐχὶ δύο. ὅπερ και ἐν τῷ προτέρῳ πρὸς Σούκεσσον ὑπομνηστικῶν γράφει λέγων «και οὐχὶ τὸ ἐκ δύο φύσεων συντεθεῖσθαι δύο τοὺς ἀνθρώπους εἶναι παρασκευάζει, ἀλλ' ἓνα τὸν ἄνθρωπον κατὰ σύνθεσιν, ὡς ἔφην, τὴν ἐκ ψυχῆς και σώματος». εἰ δὲ κατὰ τὴν τῶν αἰρετικῶν συκοφαντίαν ἀπηγόρευσε ὁ πατὴρ τὸ εἶναι τὰς δύο φύσεις ἢ τὴν μίαν αὐτῶν και διὰ τοῦτο τὰ δύο εἶπεν μηκέτι εἶναι δύο, τουτέστιν ψυχήν και σῶμα, ἀνάγκη κατ' αὐτοὺς ἢ ἀναιρεθῆναι παντελῶς τὸν ἄνθρωπον ἢ ἄψυχον ἢ ἀσώματον εἶναι, ὅπερ ἀδύνατον· τὸ γὰρ θατέρου χηρεῖον οὐκ ἄνθρωπος. πρόδηλον οὖν ὅτι ὁ πατὴρ τὸ τοῦ ἀνθρώπου παράδειγμα λέγων δείκνυσι, καθάπερ εἰρήκαμεν, ὅτι ὡς περ ψυχή και σῶμα οὐ δύο ἀνθρώπους, ἀλλ' ἓνα τὸν ἄνθρωπον ἀποτελοῦσιν, οὕτως και ἐπὶ τῆς οἰκονομίας αἱ δύο φύσεις τῆς θεότητος και τῆς ἀνθρωπότητος οὐ δύο υἱοὺς οὐδὲ δύο Χριστοὺς, ἀλλ' ἓνα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπετέλεσαν. διὰ τοῦτο γὰρ και ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Κύριλλος λέγει τάδε 53 Τί δὴ οὖν ἄρα πρὸς τοῦτο φασιν οἱ τὸ τῆς ἐνώσεως ὄνομα τιθέντες μὲν ἐπὶ Χριστοῦ, ἀρνούμενοι δὲ δυνάμει πραγμάτων τὸ τῆς ἀληθοῦς ἐνώσεως χρῆμα; 20φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν 20 κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀποδιστάντες γὰρ ἀλλήλων τὰς δύο φύσεις ἀνὰ μέρος τε ἡμῖν ἑκατέραν ἀσυναφῆ θατέρας δεικνύντες ἐν μόνοις προσώποις φασὶ γενέσθαι τὴν ἔνωσιν και ὡς ἐν γε ψιλῆ συναινέσει και ταυτοβουλία και θελημάτων ῥοπαῖς. 54 Ἴδου σαφῶς ὁ πατὴρ, καθάπερ εἰρήκαμεν, τὸν μὲν ἀριθμὸν τῶν δύο φύσεων ἐπὶ τοῦ ἐνὸς και τοῦ αὐτοῦ κυρίου και θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογεῖ, τοὺς δὲ διαιροῦντας αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων και δύο λέγοντας πρόσωπα και σχετικὴν τὴν ἔνωσιν ἀποβάλλεται. τῷ γὰρ μέμφεσθαι τοὺς ἀποδιστάντας ἀπ' ἀλλήλων τὰς δύο φύσεις πρόδηλός ἐστιν αὐτὸς ἡνωμένας ταύτας ὁμολογῶν και ἐκβάλλων φανερωῶς τοὺς δύο λέγοντας υἱοὺς ἢ δύο Χριστοὺς, καθὼς και ἐν τῷ πρὸς Θεοδόσιον λόγῳ λέγει τάδε 55 Υἱοὺς δὲ οὐτι που δύο προσκυνήσομεν, ἀλλ' οὐδὲ Χριστοὺς

ἐροῦμεν δύο, κἄν ἐψυχῶσθαι πιστεύωμεν ψυχῇ λογικῇ τὸν ἐνωθέντα τῷ λόγῳ ναόν. 56 Καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ σαφέστερον δείκνυσιν ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς Παύλου πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς· λέγει γὰρ τάδε Εἷς οὖν ἄρα κύριος Ἰησοῦς Χριστός, οὔτε τῆς ἀνθρωπότητος δίχα νοουμένου τοῦ λόγου μετὰ τὴν τῆς ἀγίας παρθένου σαρκικὴν ἀπότεξιν οὔτε μὴν ἐνώσεως τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἀποφοιτώσης ποτὲ τῆς σαρκός. εἰ γὰρ καὶ νοοῖντο διάφοροι καὶ ἀλλήλαις ἄνισοι τῶν εἰς ἐνότητα συνδεδραμηκότων αἱ φύσεις, σαρκὸς δὴ λέγω καὶ θεοῦ, ἀλλ' οὖν εἷς τε καὶ μόνος ἐξ ἀμφοῖν υἱὸς ἀληθῶς, ἔχοντας ἡμῖν ἀραρότως τοῦ καὶ ἐψυχῶσθαι ψυχῇ λογικῇ τὸν ἐνωθέντα τῷ λόγῳ ναόν. κἄν εἰ λέγοιτο τυχὸν ἠνῶσθαι σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, οὐκ ἀνάχυσίν τινα τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων πεπρᾶχθαί φαμεν, μενούσης δὲ μᾶλλον ἐκατέρας τοῦθ' ὅπερ ἐστίν, ἠνῶσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν λόγον. 57 Δεῖ δὲ κἀνταῦθα τὸν ἀναγινώσκοντα προσέχειν τοῖς τοῦ πατρὸς λόγοις. εἰπὼν γὰρ οὐκ ἀνάχυσίν τινα τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων πεπρᾶχθαι, μένειν δὲ μᾶλλον ἐκατέραν ἐν τῇ ἐνώσει τοῦτο ὅπερ ἐστίν, σαφῶς διδάσκει τὰς δύο φύσεις τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῷ ἐνὶ προσώπῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σώζεσθαι τε καὶ ὁμολογεῖσθαι. ἐξ ὧν συνωθούμενοι οἱ αἰρετικοὶ ἐτέραν πάλιν ἐπινοοῦσιν ἀσέβειαν καὶ διὰ ταύτης τὴν προτέραν ἐπισκιάσαι βουλόμενοι. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ μίαν σύνθετον ἀναπλάττουσι φύσιν, ἀγνοοῦντες ὅτι καθάπερ διὰ τῆς τῶν πατέρων ἀποδείκνυται διδασκαλίας, καὶ ἡμεῖς δὲ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, τὸ τῆς φύσεως ὄνομα ἐπὶ κοινοῦ λέγεται πράγματος καὶ ἀόριστόν τι σημαίνει καὶ κατὰ πολλῶν ὑποστάσεων κατηγορεῖται. εἰ τοίνυν αἱ δύο φύσεις τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος μία κατ' αὐτοὺς γέγονε σύνθετος φύσις, δῆλον ὅτι κοινόν τι καὶ ἀόριστον ἀπετελέσθη καὶ ζητεῖν ἐπάναγκες ποίας κοινότητος ἢ κατὰ ποίων ὑποστάσεων τὴν τοιαύτην φύσιν λέγουσι κατηγορεῖσθαι. ὅπερ ἐναντίον ἐστὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου· ὁ γὰρ Χριστὸς οὐχ ὡς κοινόν τι καὶ κατὰ πολλῶν ὑποστάσεων κατηγορεῖται, ἀλλ' ἐπὶ μιᾶς ὑποστάσεως εἴτουν ἐνὸς προσώπου λέγεται ἐν διαφόροις οὐσίαις θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος γνωριζόμενος. καὶ ἡμεῖς μὲν δύο οὐσίας ἐπὶ Χριστοῦ λέγοντες κατὰ μὲν τὴν θεότητα ἴσμεν αὐτὸν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι ὁμοούσιον, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα πᾶσιν ἀνθρώποις τὸν αὐτὸν γινώσκουμεν ὁμοούσιον· οἱ δὲ λέγοντες τὰς δύο οὐσίας μίαν ἀποτελέσαι σύνθετον φύσιν, ὅπερ ἐστὶν ἓν, κοινῶν τινῶν εἶναι τὴν κοινότητα ταύτην διδῶσιν. ἀνάγκη γὰρ κατὰ τοὺς ἐκείνων λόγους ἀποτελεσεθῆναι τι μέσον ἑτεροφυῆς ἢ ὅπερ ἦν ἐκάτερον ἀνὰ μέρος. 58 Κἀκεῖθεν δὲ αὐτῶν τὰ τῆς ἀτοπίας ἐλέγχεται. εἰ γὰρ διὰ πάντων ὠμολόγηται ἀπλῆν εἶναι καὶ ἀσύνθετον τὴν φύσιν τῆς ἀγίας τριάδος, αὐτοὶ δὲ σύνθετον εἰσάγουσι τὴν τοῦ υἱοῦ φύσιν, εὐρεθήσεται κατ' αὐτοὺς ἕτερα φύσις ἢ τοῦ υἱοῦ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος. πλὴν καὶ ἡ περὶ τῆς συνθέτου φύσεως εὕρεσις οὐδενὸς ἑτέρου ἢ τοῦ διδασκάλου τῆς πλάνης αὐτῶν ἐστὶν Ἀπολιναρίου τοῦ ποτὲ μὲν μίαν σύνθετον φύσιν λέγοντος, ποτὲ δὲ μίαν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἀναπλάττοντος. ὅπερ εὐρεῖν ἔξεστιν ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ αἰρετικοῦ συγγραμμάτων· ἐν γὰρ τῷ λόγῳ ὃν ἐπιγράφει πρὸς τοὺς ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ λόγου προσειληφθαι λέγοντας λέγει τάδε 59 Ἄνθρωπος εἷς ὁ Χριστὸς ὡς εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ὃ ἐστὶ φύσεως, ὥστε καὶ τοῦτο φύσεως συνθέτου μεταξὺ οὐσης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. 60 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀσεβὴς Ἀπολιναρίος ἐν τῷ περὶ τῆς θείας σαρκώσεως λόγῳ ἐν κεφαλαίῳ τρισκαιδεκάτῳ λέγει τάδε 61 Ἡ σὰρξ ἑτεροκίνητος οὕσα πάντως ὑπὸ τοῦ κινουμένου καὶ ἄγοντος, ὁποῖόν ποτε ἂν εἴη τοῦτο, καὶ οὐκ ἐντελὲς οὕσα ζῶιον ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' εἰς τὸ γενέσθαι ζῶιον ἐντελὲς συντιθεμένη πρὸς ἐνότητα τῷ ἡγεμονικῶι συνῆλθεν καὶ συνετέθη πρὸς τὸ οὐράνιον ἡγεμονικόν, ἐξοικειωθεῖσα αὐτῷ κατὰ τὸ παθητικόν ἑαυτῆς καὶ λαβοῦσα τὸ θεῖον οἰκειωθὲν αὐτῇ κατὰ τὸ ἐνεργητικόν. οὕτω γὰρ ἐν ζῶιον ἐκ κινουμένου καὶ

κινητικοῦ συνίστατο καὶ οὐ δύο ἢ ἐκ δύο τελείων καὶ αὐτοκινήτων. δι' ὅπερ ἄνθρωπος μὲν ἕτερόν τι ζῶιον πρὸς θεὸν καὶ οὐ θεός, ἀλλὰ δοῦλος θεοῦ, κἂν οὐρανίων ἢ τις δύναμις, ὡσαύτως ἔχει· σὰρξ δὲ θεοῦ σὰρξ γενομένη ζῶιόν ἐστι μετ' αὐτοῦ συντεθεῖσα εἰς μίαν φύσιν. 62 Τοῦ αὐτοῦ Ἀπολιναρίου αἰρετικοῦ ἐκ τῶν κατὰ Διοδώρου λόγων· ὄργανον καὶ τὸ κινοῦν μίαν πέφυκεν ἀποτελεῖν τὴν ἐνέργειαν· εἰ δὲ μία ἢ ἐνέργεια, μία καὶ ἡ οὐσία, μία ἄρα οὐσία γέγονεν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκός. 63 Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως λόγῳ· ὦ καινὴ κτίσις, μῆτις θεσπεσία, θεὸς καὶ σὰρξ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπετέλεσαν φύσιν. 64 Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Πέτρον· φύσει μὲν θεὸν καὶ φύσει ἄνθρωπον τὸν κύριον λέγομεν, μιᾷ δὲ καὶ συγκράτῳ τῇ φύσει σαρκικῇ τε καὶ θεικῇ. 65 Πρὸς δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν Πολέμωνα τὸν μαθητὴν Ἀπολιναρίου παραθήσωμεν λέγοντα σαφῶς τίνος ἐστὶν ὁ τῆς συνθέτου φύσεως ἀναπλασμός καὶ τὸ μίαν λέγειν σαρκὸς καὶ θεότητος φύσιν. ἐν γὰρ τῷ κατὰ Τιμοθέου τοῦ συμμαθητοῦ αὐτοῦ λόγῳ λέγει τάδε 66 Οὐδὲν δὲ χεῖρον ἐννοῆσαι κάκεῖνο. θεὸν γὰρ λέγοντες καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν οὐκ αἰσχύνονται μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην καθάπερ μίαν σύνθετον ὁμολογοῦντες. εἰ γὰρ θεὸς τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτός, δύο φύσεις ἄρα ὁ αὐτός, καθάπερ ἢ τῶν Καππαδοκῶν εἰσηγεῖται καινοτομία καὶ Ἀθανασίου ἢ οἷσις καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὁ τύφος. καὶ σχηματίζονται μὲν οἱ δῆθεν ἡμέτεροι φρονεῖν τὰ τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀπολιναρίου, κηρύττουσι δὲ καθάπερ οἱ Γρηγόριοι τὴν τῶν φύσεων δυάδα, οὐδενός, ὡς ἔοικεν, ἐρασθέντες ἢ μόνης τῆς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ φθαρτῆς δόξης τῇ πρὸς ἱερωσύνην ἐλπίδι δελεασθέντες. τί οὖν αὐτοῖς καὶ ἡμῖν; τί δὲ συμβαίνειν πειρῶνται τῇ ἀξιαγάστῳ φωνῇ; τί δὲ Ἀπολιναρίῳ τῷ θείῳ μαθητῆν σχηματίζονται; ταύτην γὰρ ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τῶν φύσεων δυάδος τὴν φωνὴν μόνος ἡμῖν οὗτος ἀπεκύησεν. 67 Ἐκ τῶν εἰρημένων τοίνυν σαφὲς καθέστηκεν ὡς οἱ μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην καθάπερ σύνθετον λαμβάνοντες τῇ Ἀπολιναρίου κατακολουθοῦσιν πλάνη. ὁ γὰρ ἐν ἀγίοις Κύριλλος, καθ' ἃ καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, τὸ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην οὐκ ἄλλως εἰ μὴ ἐπὶ τῶν δύο φύσεων εἶπεν, ὅθεν ἐπάγει· δύο τὰς φύσεις εἶναι φαμέν. καθάπερ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ διδάσκει, ἑτέρα ἢ τοῦ λόγου φύσις καὶ ἑτέρα ἢ τῆς σαρκός. ὅτι δὲ τοὺς λέγοντας σύνθετον φύσιν καὶ μίαν σαρκὸς καὶ θεότητος φύσιν ἀναπλάττοντας ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἀποβάλλεται, ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ πατρὸς λόγων εὐθὺς ἀποδείξομεν· λέγει γὰρ ἐν τῷ κατὰ τῶν Συνουσιαστῶν λόγῳ ταῦτα 68 Ἵνα πιστεύωμεν ὅτι κἂν εἰ τοῖς ἡμέτεροις σώμασιν ὁμοφυῆς ἦν τὸ ἅγιον αὐτοῦ καὶ πάναγνον σῶμα, ἀλλ' οὖν ἐστὶ σεπτόν τε καὶ θεῖον καὶ πολὺ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπέκεινα μέτρων, ἅτε δὴ καὶ ἴδιον αὐτοῦ γεγονός· ἐνήργηκεν γὰρ δι' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ἄρτος ὠνομάσθη ζωῆς, ναὶ μὴν καὶ ἐξ οὐρανοῦ καταβῆναι λέγεται καὶ ζωὴν δίδόναι τῷ κόσμῳ διὰ τὸν ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ καταβάντα λόγον, οὗ καὶ ἴδια γέγονεν ἢ σὰρξ. οὐκοῦν θεία μὲν, ὡς ἔφην, ἐστίν, οὐ μὴν ἔτι καὶ εἰς φύσιν θεότητος μεταβαλεῖν αὐτὴν ὑποτοπήσοι τις ἄν, εἴ γε νοῦν ἔχει τὸν εὖ βεβηκότα καὶ δογματικῆς εὐτεχνίας ἐπιστήμονα. δεῖ γὰρ τῇ πάντων ἐπέκεινα καὶ ἀνωτάτῳ φύσει σώζεσθαι καθαρῶς τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀσυμμιγῆς ἐτέρῳ καὶ τὸ μὴ συντεθεῖσθαι δοκεῖν ἔν γε τοῖς καθ' ἑαυτὴν ἡγουν προσθήκης δεδεῖσθαι τίνος καὶ ἀσυμφοῦς αὐτῇ πράγματος εἰς κοινωνίαν ἐλθεῖν τὴν ἐν ταυτότητι φύσεως ἡγουν ὁμοουσιότητος. 69 Διὰ τούτων δὲ ὁ πατὴρ σαφῶς ἀπαγορεύει μίαν λέγειν ἐπὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ σύνθετον φύσιν ὡς μὴ ἐνδεχομένου τὴν θείαν φύσιν ἐνωθεῖσαν τῇ ἀνθρωπίνῃ μίαν μετ' αὐτῆς ἀποτελέσαι φύσιν. 70 Τῆς τῶν ἐναντίων τοίνυν ἀτοπίας ἐληλεγμένης δῆλον καθέστηκεν ὅτι αἱ δύο φύσεις συνελθοῦσαι οὐ φύσιν σύνθετον, ἀλλὰ Χριστὸν σύνθετον ἀπετέλεσαν, ἐπειδὴ καὶ φύσει θεὸς καὶ φύσει ἄνθρωπος εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖται. ἀλλ' οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτῶν ἀτοπίαις μὴ βουλόμενοι τοῖς τῶν πατέρων

ἀκολουθεῖν δόγμασιν, ἀλλὰ τὰ Ἀπολιναρίου πρεσβεύοντες, οὐδεμίαν ὁδὸν ἀτοπίας καταλιμπάνουσιν, δι' ἧς τὰς τῶν ἀκεραιτέρων ψυχὰς διαφθείρουσι. τὴν γὰρ Ἀπολιναρίου προσηγορίαν ὡς σαφῆ δυσσεβείας ἔλεγχον δολερῶς ἀπωθούμενοι τὰς τῶν ἁγίων πατέρων ἐπωνυμίας τοῖς τούτου συγγράμμασι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πλάσμασιν ἐπιτιθέασιν κλέπτοντες τοὺς ἀπλουστέρους καὶ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας διαδιδράσκοντες. προφέρουσι γὰρ δύο ἐπιστολὰς ψευδεπιγράφους, μίαν μὲν ὡς δὴ παρὰ Ἰουλίου τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης πρὸς Διονύσιον πρεσβύτερον γεγραμμένην ἔχουσαν οὕτως 71 Τῶι δεσπότῃ μου τῶι ποθεινοτάτῳ συλλειτουργῶι Διονυσίῳ Ἰούλιος ἐπίσκοπος Ῥώμης ἐν κυρίῳ χαίρειν. εἶτα μετὰ πολλὰ ἐπάγει ταῦτα· ἀνάγκη γὰρ δύο λέγοντας φύσεις τὴν μὲν προσκυνεῖν, τὴν δὲ μὴ προσκυνεῖν· εἰς μὲν τὴν θεικὴν βαπτίζεσθαι, εἰς δὲ τὴν ἀνθρωπίνην μὴ βαπτίζεσθαι. εἰ δὲ εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου βαπτίζομεθα, μίαν ὁμολογοῦμεν φύσιν τῆς ἀπαθοῦς θεότητος καὶ τῆς παθητῆς ἀνθρωπότητος, 72 ἑτέραν δὲ ὡς δὴ παρὰ Ἀθανασίου τοῦ ἐν ἁγίοις πρὸς Ἰοβιανὸν τὸν βασιλέα γεγραμμένην ἔχουσαν οὕτως Ὁμολογοῦμεν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν πρὸ αἰώνων ἀιδίως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα ἐπ' ἐσχάτου τῶν αἰώνων διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς ἁγίας παρθένου γεννηθέντα κατὰ σάρκα, ὡς ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκει λέγων 20 ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς 20, καὶ εἶναι αὐτὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν κατὰ πνεῦμα, υἱὸν ἀνθρώπου κατὰ σάρκα, οὐ δύο φύσεις τὸν ἕνα υἱόν, μίαν προσκυνητὴν καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην καὶ προσκυνουμένην μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει. 73 Τούτων τοίνυν παρὰ τῶν Ἀκεφάλων προφερομένων ἢ τοῦ θεοῦ σοφία ἄνωθεν αὐτῶν ἀναιροῦσα τὴν κακίαν οὐ συνεχώρησε μείναι τὸ ψεῦδος ἀνέλεγκτον. δέδωκε γὰρ ἡμῖν ἐπιστῆναι τοῖς Ἀπολιναρίου συγγράμμασιν, ἃ παρατιθέντες τοῖς παρὰ τούτων προφερομένοις φανερῶς ἐλέγξομεν ἐκ τῶν Ἀπολιναρίου λόγων ταῦτα παρ' αὐτῶν προβάλλεσθαι. γράφει γὰρ ὁ αὐτὸς Ἀπολιναρίος ἐν τῶι κατὰ Διοδώρου λόγῳ τάδε 74 Ἄλλης καὶ ἄλλης οὐσίας μίαν εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν προσκύνησιν ἀθέμιτον, τουτέστιν ποιητοῦ καὶ ποιήματος, θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. μία δὲ προσκύνησις Χριστοῦ καὶ κατὰ τοῦτο ἐν τῶι ἐνὶ ὀνόματι νοεῖται θεὸς καὶ ἄνθρωπος. οὐκ ἄρα ἄλλη καὶ ἄλλη οὐσία θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἀλλὰ μία κατὰ σύνθεσιν θεοῦ πρὸς σῶμα ἀνθρώπινον. 75 Καὶ πάλιν ἐν τῶι αὐτῶι λόγῳ· πῶς γὰρ τὸ πρᾶγμα οὐ δυσσεβὲς ἄλλην οὐσίαν κτιστὴν καὶ δουλικὴν μίαν ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν προσκύνησιν τῶι κτίστῃ καὶ δεσπότῃ; 76 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀσεβὴς Ἀπολιναρίος ἐκ τοῦ περὶ σαρκώσεως λόγου· ἀδύνατον τὸν αὐτὸν καὶ προσκυνητὸν ἑαυτὸν εἶδέναι καὶ μὴ· ἀδύνατον ἄρα τὸν αὐτὸν εἶναι θεόν τε καὶ ἄνθρωπον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀλλ' ἐν μονότητι συγκράτου φύσεως θεικῆς σεσαρκωμένης. 77 Ταῦτα δὲ ὅπως ἐστὶ σύμφωνα καὶ ἀκόλουθα ταῖς παρὰ τῶν Ἀκεφάλων πλαστῶς προφερομέναις ἐπιστολαῖς ἐκ προσηγορίας Ἰουλίου καὶ Ἀθανασίου τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, οὐδενὶ τῶν εὖ φρονούντων ἠγνόηται· τὸ γὰρ λέγειν οὐ δύο φύσεις, μίαν προσκυνητὴν καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, καὶ πάλιν ἄλλης καὶ ἄλλης οὐσίας μίαν εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν προσκύνησιν ἀθέμιτον καὶ τὴν κτιστὴν καὶ δουλικὴν οὐσίαν μίαν ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν προσκύνησιν τῶι κτίστῃ καὶ δεσπότῃ οὐδεμίαν ἔχει διαφορὰν οὔτε κατὰ τὰς λέξεις οὔτε κατὰ τὴν ἔννοιαν. ὅθεν ἐλέγξαντες ὡς αἱ προφερόμεναι παρὰ τῶν αἰρετικῶν δύο ἐπιστολαὶ οὐδενὸς ἑτέρου ἢ τῆς πλάνης εἰσιν Ἀπολιναρίου καὶ ἀλλότριαι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δεῖξωμεν ὅτι καὶ τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἐκτεθειμένοις ἐναντία τὰ παρὰ τῶν Ἀκεφάλων πεπλαστουργημένα καθεστᾶσι. 78 Καὶ πρῶτον τὸν ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιον τὸν ὑπ' αὐτῶν συκοφαντούμενον τοῖς τούτων ἀντιτίθεμεν πλάσμασι· γράφει γοῦν ἐν τῶι λόγῳ τῶι περὶ τῆς σωτηριώδους ἐπιφανείας οὕτως Εἴρηται 20κάθου ἐκ δεξιῶν μου 20 καὶ

20δοξασόν με, πάτερ, τῆ20 αἰδίω 20δοξή20. οὐ χωρισθεὶς τῆς δόξης τοῦτο λέγει, ἀλλ' ἐν ἀδόξω σώματι γεγονώς, ἵνα δείξῃ οὐ χωριζομένην τῆς θεικῆς δόξης τὴν τοῦ δούλου μορφήν, ἀλλὰ ταύτην ἐπιδεικνυμένην. δι' ὃ λέγει 20καὶ ἐδόξασά σε καὶ πάλιν δοξάσω20, μίαν τὴν πρὸ σώματος καὶ ἐν σώματι δόξαν δεικνύς. 79 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῷ πρὸς Ἀδελφίον λόγῳ· οὐ κτίσμα τι προσκυνοῦμεν, μὴ γένοιτο· ἐθνικῶν γὰρ καὶ Ἀρειανῶν ἢ τοιαύτη πλάνη, ἀλλὰ τὸν κύριον τῆς δόξης σαρκωθέντα τὸν τοῦ θεοῦ λόγον προσκυνοῦμεν. εἰ γὰρ καὶ ἡ σὰρξ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μέρος ἐστὶ τῶν κτισμάτων, ἀλλὰ θεοῦ γέγονεν σῶμα καὶ οὔτε τὸ τοιοῦτον σῶμα καθ' ἑαυτὸ διαιροῦντες ἀπὸ τοῦ λόγου προσκυνοῦμεν οὔτε τὸν λόγον προσκυνῆσαι θέλοντες μακρύνομεν ἀπὸ τῆς σαρκὸς αὐτόν, ἀλλ' εἰδότες, καθὰ προείπομεν, τὸ 20ὸ λόγος σὰρξ ἐγένετο20 τοῦτον καὶ ἐν σαρκὶ γενόμενον ἐπιγινώσκομεν θεόν. τίς τοιγαροῦν οὕτως ἄφρων ἐστὶν ὡς λέγειν τῷ κυρίῳ, ἀπόστα ἀπὸ τοῦ σώματος, ἵνα σε προσκυνήσω, ἢ τίς οὕτως ἀσεβῆς ἐστὶν ὡς μετὰ τῶν ἀφρόνων Ἰουδαίων διὰ τὸ σῶμα λέγειν αὐτῷ, διὰ τί 20σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν20; ἀλλ' οὐ τοιοῦτος ὁ λεπρός· προσεκύνει γὰρ τὸν κύριον ἐν σώματι ὄντα καὶ ἐπεγίνωσκεν ὅτι θεὸς ἦν, λέγων 20κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρῖσαι20. καὶ οὔτε διὰ τὴν σάρκα ἐνόμισεν κτίσμα εἶναι τὸν τοῦ θεοῦ λόγον οὔτε διὰ τὸ εἶναι τὸν λόγον δημιουργὸν πάσης κτίσεως ἐξουθενεῖ τὴν σάρκα ἢ ἐνδυσάμενος ἦν, ἀλλ' ἐν κτιστῷ ναῶι τὸν κτίστην τοῦ παντὸς προσεκύνει καὶ ἐκαθαρίζετο. 80 Καὶ μεθ' ἕτερα· ποῦ δὲ ὅπως οἱ ἀσεβεῖς καὶ καθ' ἑαυτὴν εὐρήσουσι τὴν σάρκα ἢν ἔλαβεν ὁ σωτήρ, ἵνα καὶ τολμῶσι λέγειν· οὐ προσκυνοῦμεν ἡμεῖς τὸν κύριον μετὰ τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ διαιροῦμεν τὸ σῶμα καὶ μόνωι τούτῳ λατρεύομεν; ὁ μὲν οὖν μακάριος Στέφανος καὶ ἐν οὐρανοῖς εἶδεν τὸν Ἰησοῦν ἐστηκότα· οἱ δὲ ἄγγελοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς· 20οὕτως ἐλεύσεται ὁ τρόπος ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν20. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος προσφωνῶν εἶρηκεν τῷ πατρὶ 20πάτερ, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ οὔτοι πάντοτε μετ' ἐμοῦ ὦσιν20. καὶ ὅπως, εἰ ἀδιαίρετός ἐστιν ἡ σὰρξ ἀπὸ τοῦ λόγου, πῶς οὐκ ἀνάγκη τούτους ἢ ἀποθέσθαι τὴν πλάνην καὶ προσκυνεῖν λοιπὸν τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἢ μὴ προσκυνοῦντας μηδὲ λατρεύοντας τῷ ἐν σαρκὶ γενομένῳ λόγῳ πανταχόθεν ἔξω βάλλεσθαι καὶ μηκέτι Χριστιανοῖς, ἀλλ' ἐθνικοῖς ἢ μετὰ τῶν νῦν Ἰουδαίων συναριθμεῖσθαι; 81 Καὶ μεθ' ἕτερα· ἐβουλόμεθα δὲ τὴν σὴν εὐλάβειαν πυθέσθαι τοῦτο παρ' αὐτῶν· ἠνίκα υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκελεύοντο ἀνέρχεσθαι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ προσκυνεῖν ἐν τῷ ναῶι κυρίου, ἔνθα ἡ κιβωτὸς καὶ ὑπεράνω ταύτης ἦν χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, καλῶς ἐποίουν ἢ τουναντίον; εἰ μὲν οὖν φαύλως ἔπραττον, πῶς οἱ τοῦ νόμου τούτου κατολιγωροῦντες ὑπὸ ἐπιτιμίαν ἐγίνοντο; γέγραπται γὰρ 20ὃς ἐὰν ἐξουθενήσῃ καὶ μὴ ἀναβῆι, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ20. εἰ δὲ καλῶς ἔπραττον καὶ ἐν τούτῳ εὐάρεστοι τῷ θεῷ ἐγίνοντο, πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις ἄξιοί εἰσιν οἱ μισοὶ καὶ πάσης αἰρέσεως αἰσχιστοὶ Ἀρειανοί, ὅτι τὸν πάλαι λαὸν ἀποδεχόμενοι διὰ τὴν πρὸς τὸν ναὸν τιμὴν οὐ βούλονται τὸν κύριον ἐν σαρκὶ ὡς ἐν ναῶι ὄντα προσκυνεῖν; καίτοι καὶ ὁ πάλαι ναὸς ἐκ λίθων ἦν καὶ χρυσοῦ κατασκευασθεὶς ὡς σκιά· ἐλθούσης γὰρ τῆς ἀληθείας πέπαυται λοιπὸν ὁ τύπος καὶ οὐκ ἔμεινεν κατὰ τὴν κυριακὴν φωνὴν λίθος ἐπὶ λίθον ἐν αὐτῷ, ὃς οὐ κατελύθη. καὶ οὔτε τὸν ναὸν βλέποντες ἐκ λίθων ἐνόμισαν καὶ τὸν ἐν τῷ ναῶι λαλοῦντα κύριον εἶναι κτίσμα οὔτε τὸν ναὸν ἐξουθενοῦντες ἀπερχόμενοι μακρὰν προσεκύνουν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν ἐρχόμενοι νομίμως ἐλάτρευον τῷ θεῷ τῷ ἀπὸ τοῦ ναοῦ χρηματίζοντι. τούτου δὲ οὕτω γινομένου πῶς τὸ σῶμα τοῦ κυρίου οὐ πανάγιον ἀληθῶς; ὑπὸ μὲν γὰρ ἀρχαγγέλου τοῦ Γαβριὴλ εὐηγγελίσθη, ὑπὸ δὲ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου πέπλασται καὶ τοῦ λόγου γέγονεν ἔνδυμα καὶ ναὸς καὶ ὄργανον ἀδιαίρετον. 82 Δήλης τοίνυν γενομένης τῆς τοῦ ἐν ἀγίοις Ἀθανασίου διδασκαλίας

τίς οὕτως ἐστὶν ἀνόητος, ὡς ἡ τοῦ ἐν ἀγίοις Ἀθανασίου λέγειν εἶναι τὰ παρὰ τῶν αἰρετικῶν προφερόμενα ἢ ἐναντία γράψαι αὐτὸν ἐαυτῷ τὸν ἐν ἀγίοις νομίζειν πατέρα; καὶ ὁ ἐν ἀγίοις δὲ Κύριλλος τὰ παραπλήσια ἡμᾶς ἐκδιδάσκει. ἐν γὰρ τῷ προσφωνητικῷ τῷ πρὸς Θεοδόσιον λέγει τάδε 83 Ὁ δὲ τῷ γυναίωι προσλαλῶν ὁ εἷς καὶ μόνος κύριος ἦν Ἰησοῦς Χριστός, ἐκ τῆς προσκυνούσης ἀνθρωπότητος καὶ τῆς προσκυνουμένης θεότητος τὸ εἶναί τε καὶ ὀνομάζεσθαι θεός τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ἀληθὲς ἔχων ἐφ' ἐαυτῷ. 84 Καὶ ἐν τῷ ἐννεακαιδεκάτῳ λόγῳ τῶν Σχολίων αὐτοῦ ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Κύριλλος γράφει τάδε Ἐγιάσθαι λέγεται διὰ τοῦ πνεύματος· καὶ μὴν καὶ ἀγιάζει τοὺς προσιόντας αὐτῷ. ἐβαπτίσθη κατὰ τὴν σάρκα, καὶ ἐβάπτισεν ἐν ἀγίῳ πνεύματι. πῶς οὖν ὁ αὐτὸς ἀγιάζει καὶ ἀγιάζεται, βαπτίζει καὶ βαπτίζεται; κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο. ἀγιάζεται γὰρ ἀνθρωπίνως καὶ οὕτω βαπτίζεται· ἀγιάζει θεικῶς, βαπτίζει δὲ ἐν ἀγίῳ πνεύματι. αὐτὸς ἐγείρων τοὺς νεκροὺς ἐκ νεκρῶν ἐγείρεται καὶ ζωὴ κατὰ φύσιν ὑπάρχων ἐζωοποιῆσθαι λέγεται. καὶ πῶς τοῦτο; πάλιν κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο. ὁ γὰρ αὐτὸς ἐγήγερται μὲν ἐκ νεκρῶν ἐζωοποιῆσθαι τε λέγεται κατὰ τὴν σάρκα, ζωοποιεῖ δὲ καὶ ἀνίστησι τοὺς νεκροὺς ὡς θεός. πάσχει καὶ οὐ πάσχει κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο. πάσχει μὲν γὰρ ἀνθρωπίνως σαρκὶ καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος, ἀπαθὴς δὲ ἐστὶ θεικῶς ὡς θεός. προσκεκύνηκε μεθ' ἡμῶν· 20 ὕμεις 20 γὰρ φησι, 20 προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἶδατε· ἡμεῖς δὲ προσκυνοῦμεν ὃ οἶδαμεν 20. ἄλλ' ἐστὶ καὶ προσκυνητός· κάμψει γὰρ αὐτῷ πᾶν γόνυ. καὶ τοῦτο δὲ πάλιν κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο. προσκυνεῖ μὲν γὰρ ὡς τὴν προσκυνούσαν φύσιν λαβῶν, προσκυνεῖται δὲ πάλιν αὐτὸς ὡς τῆς προσκυνούσης φύσεως ὑπάρχων ἐπέκεινα καθ' ὃ νοεῖται θεός. 85 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου λέγει τάδε Διὰ τοῦτο καὶ θεός ἐστὶ κατὰ φύσιν καὶ μετὰ σαρκὸς ὡς ἰδίαν ἔχων αὐτὴν καὶ ὡς ἕτερόν τι παρ' αὐτὴν νοούμενος καὶ ἐν αὐτῇ καὶ σὺν αὐτῇ προσκυνούμενος. 86 Διὰ πάντων οἶμαι τῶν εἰρημένων σαφῶς ἀποδέδεικται ὅτι ἐναντία ταῖς τῶν ἀγίων πατέρων διδασκαλίαις ἐστὶν καὶ ἀλλότρια τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως τὰ παρὰ τῶν αἰρετικῶν προφερόμενα φανερώς τοῦ τε ἐν ἀγίοις Ἀθανασίου καὶ τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ δύο φύσεις ὁμολογούντων καὶ τὴν μὲν ἄκτιστον, τὴν δὲ κτιστὴν λεγόντων καὶ μιᾷ προσκυνῆσει προσκυνεῖσθαι διδασκόντων τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ ἀρκεῖ μὲν τὰ εἰρημένα πρὸς ἔλεγχον τῆς τῶν Ἀκεφάλων κακουργίας· πλὴν οὐδὲν ἄτοπον καὶ ἐτέρως αὐτῶν ἐλέγξαι τὴν κακοθήειαν, ὅτι ἡ μὲν προφερομένη παρ' αὐτῶν ἐπιστολὴ ὡς Ἰουλίου δῆθεν τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης καὶ ἄλλως δεῖκνυται πεπλασμένη. οἱ γὰρ ἱερεῖς τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης τῇ ἀποστολικῇ διὰ πάντων ἀκολουθήσαντες παραδόσει οὐδέποτε πρὸς ἀλλήλους διεφώνησαν, ἀλλὰ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀληθινὴν μέχρι σήμερον διεφύλαξαν δόξαν· ἔπειτα δὲ ὡς οὐκ ἔθος ἐστὶ τῷ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πατριάρχῃ ἐπιγραφῆι τοιαύτη χρῆσθαι οἶαν οὗτοι προφέρουσιν, οὐ λέγομεν πρὸς πρεσβυτέρους, ὥσπερ αὐτοὶ συκοφαντοῦσιν, ἀλλ' οὔτε πρὸς ἐπισκόπους οὔτε πρὸς αὐτοὺς πατριάρχας· τρίτον δὲ ὅτι καὶ πέμψαντες εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἐπισκοπείου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης οὐδὲν τοιοῦτο παρὰ Ἰουλίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης γεγραμμένον εὔρομεν. ἡ δὲ ὡς παρὰ Ἀθανασίου τοῦ ἐν ἀγίοις πρὸς Ἰοβιανὸν ὑπ' αὐτῶν προφερομένη πολλοῖς ἐλέγχεται τρόποις ψευδῆς παντάπασι καθεστῶσα· οὔτε γὰρ ἐπιστολιμαῖον ἔχει χαρακτῆρα οὔτε πρεπούση βασιλεῖ ὑπαγορίαι συντέθειται. ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ τῶν Ἰοβιανοῦ χρόνων περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ κυρίου ἀμφισβήτησις τις ἐκεκίνητο, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ τριάδι ὁμοουσιότητος οἷα τῆς Ἀρειανικῆς μανίας τῆνικαῦτα ταῖς ἐκκλησιαίς ὀχλοῦσης, περὶ ἧς καὶ ἡ ἀληθὴς ἐπιστολὴ τοῦ ἐν ἀγίοις Ἀθανασίου πρὸς Ἰοβιανὸν γεγραμμένη φέρεται, ἧ καὶ Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου μαρτυρεῖ, καὶ Τιμόθεος δὲ ὁ μαθητὴς Ἀπολιναρίου ταύτην ὀλόγραφον ἐν

τῆι οἰκείαι τίθησιν ἱστορίαι ἔχουσιν οὕτως 87 Τῶι εὐσεβεστάτῳ καὶ φιλανθρωποτάτῳ νικητῆι αὐγούστῳ Ἰοβιανῶι Ἀθανάσιος καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ἐλθόντες ἐκ προσώπου πάντων τῶν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ Θηβαίδος καὶ Λιβυῶν ἐπισκόπων. Πρέπουσα θεοφιλεῖ βασιλεῖ φιλομαθῆς προαίρεσις καὶ πόθος τῶν οὐρανίων· οὕτως γὰρ ἀληθῶς καὶ τὴν καρδίαν ἔξεις ἐν χειρὶ θεοῦ καὶ τὴν βασιλείαν μετ' εἰρήνης πολλαῖς ἐτῶν περιόδοις διατελέσεις. θελησάσης τοίνυν τῆς σῆς εὐσεβείας μαθεῖν παρ' ἡμῶν τὴν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πίστιν εὐχαριστήσαντες ἐπὶ τούτῳ τῶι κυρίῳ ἐβουλευσάμεθα πάντων μᾶλλον τὴν παρὰ τῶν πατέρων ὁμολογηθεῖσαν ἐν Νικαίαι πίστιν ὑπομνήσαι τὴν σὴν θεοσέβειαν. ταύτην γὰρ ἀθετήσαντές τινες ἡμῖν μὲν ποικίλως ἐπεβούλευσαν, ὅτι μὴ ἐπειθόμεθα τῆι Ἀρειανικῆι αἵρέσει, αἴτιοι δὲ γεγόνασι τῆς τοιαύτης αἰρέσεως καὶ σχισμάτων τῆι καθολικῆι ἐκκλησίαι. ἡ μὲν γὰρ ἀληθῆς εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστις φανερὰ πᾶσι καθέστηκεν ἐκ τῶν θείων γραφῶν γινωσκομένη τε καὶ ἀναγινωσκομένη, ἐν ταύτῃ γὰρ καὶ οἱ ἅγιοι τελειωθέντες ἐμαρτύρησαν καὶ νῦν ἀναλύσαντες εἰσὶν σὺν Χριστῶι· ἔμεινεν δ' ἂν ἡ πίστις διὰ παντὸς ἀβλαβής, εἰ μὴ πονηρία τινῶν αἰρετικῶν παραποιῆσαι ταύτην ἐτόλμησεν. Ἄρειος γὰρ τις καὶ οἱ σὺν αὐτῶι διαφθεῖραι ταύτην καὶ ἀσέβειαν κατ' αὐτῆς εἰσαγαγεῖν ἐπεχείρησαν φάσκοντες ἐξ οὐκ ὄντων καὶ κτίσμα καὶ ποίημα καὶ τρεπτὸν εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ πολλοὺς τε ἐν τούτοις ἠπάτησαν, ὥστε καὶ τοὺς δοκοῦντας εἶναι τι συναπαχθῆναι αὐτῶν τῆι βλασφημίαι. καὶ φθάσαντες μὲν οἱ πατέρες ἡμῶν συνελθόντες, ὡς προείπομεν, ἐν τῆι κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ τὴν μὲν Ἀρειανῶν αἵρεσιν ἀνεθεμάτισαν, τὴν δὲ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πίστιν ὡμολόγησαν ἐγγράφως, ὥστε ταύτης πανταχοῦ κηρυττομένης ἀποσβεσθῆναι τὴν ἀναφθεῖσαν αἵρεσιν. ἦν μὲν οὖν αὕτη κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν γινωσκομένη καὶ κηρυττομένη· ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν ἀνανεῶσαι βουλόμενοι τινὲς μὲν αὐτὴν τὴν ἐν Νικαίαι παρὰ τῶν πατέρων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν τετολμήκασιν ἀθετῆσαι, τινὲς δὲ σχηματίζονται μὲν ὁμολογεῖν αὐτὴν, ταῖς δ' ἀληθείαις ἀρνοῦνται παρερμηνεύοντες τὸ ὁμοούσιον καὶ αὐτοὶ βλασφημοῦντες εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῶι φάσκῃ αὐτοὺς κτίσμα αὐτὸ εἶναι καὶ ποίημα διὰ τοῦ υἱοῦ γεγονός, ἀναγκαίως θεωρήσαντες τὴν ἐκ τῆς τοιαύτης βλασφημίας βλάβην κατὰ τῶν λαῶν ἐπιδοῦναι τῆι σῆι εὐσεβείαι τὴν ἐν Νικαίαι ὁμολογηθεῖσαν πίστιν ἐσπουδάσαμεν, ἵνα γνῶι σου ἡ θεοσέβεια μεθ' ὅσης ἀκριβείας γέγραπται καὶ ὅσον πλανῶνται οἱ παρὰ ταύτην διδάσκοντες. γίνωσκε γάρ, θεοφιλέστατε αὐγουστε, ὅτι αὕτη μὲν ἐξ αἰῶνός ἐστι κηρυττομένη, ταύτην δὲ ὡμολόγησαν οἱ ἐν Νικαίαι συνελθόντες πατέρες καὶ ταύτῃ σύμφηφοι τυγχάνουσιν πᾶσαι αἱ πανταχοῦ κατὰ τόπον ἐκκλησίαι αἱ τε κατὰ Σπανίαν καὶ Βρεττανίαν <καὶ> Γαλλίας καὶ τῆς Ἰταλίας πάσης καὶ Δαλματίας Δακίας τε καὶ Μυσίας Μακεδονίας τε καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ αἱ κατ' Ἀφρικὴν πᾶσαι καὶ Σαρδινίαν καὶ Κύπρον καὶ Κρήτην Παμφυλίαν τε καὶ Λυκίαν καὶ Ἰσαυρίαν καὶ Πισιδίαν καὶ αἱ κατὰ πᾶσαν Αἴγυπτον καὶ τὰς Λιβύας καὶ Πόντον καὶ Καππαδοκίαν καὶ τὰ πλησίον μέρη καὶ αἱ κατὰ Ἀνατολὴν ἐκκλησίαι παρὲξ ὀλίγων τῶν τὰ Ἀρείου φρονούντων. πάντων γὰρ τῶν προειρημένων τῆι πείραι ἔγνωμεν τὴν γνώμην καὶ γράμματα ἔχομεν. καὶ οἶδας, ὃ θεοφιλέστατε αὐγουστε, ὅτι κἂν ὀλίγοι τινὲς ἀντιλέγωσι ταύτῃ τῆι πίστει, οὐ δύνανται πρόκριμα ποιεῖν πάσῃ τῆι οἰκουμένῃ. πολλῶι γὰρ χρόνῳ βλαβέντες ἐκ τῆς Ἀρειανῆς αἰρέσεως φιλονεικότερον νῦν ἀνθίστανται τῆι θεοσεβείαι. καὶ ὑπὲρ τοῦ γινώσκῃ τὴν σὴν θεοσέβειαν καίτοι γινώσκουσιν ὅμως ἐσπουδάσαμεν τὴν ἐν Νικαίαι πίστιν ὁμολογηθεῖσαν ὑπὸ τριακοσίων ἐπισκόπων ὑποτάξαι. ταύτῃ τῆι πίστει, θεοσεβέστατε αὐγουστε, [ἦ] πάντας ἐπιμένειν ἀναγκαῖον ὡς θείαι τε καὶ ἀποστολικῆι καὶ μηδὲν μετακινεῖν αὐτῆς πιθανολογίαις καὶ λογομαχίαις, ὅπερ πεποιήκασιν ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἀρειομανῖται ἐξ οὐκ ὄντων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγοντες καὶ

ὅτι ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν, καὶ κτιστὸς καὶ ποιητὸς καὶ τρεπτὸς ἐστίν. διὰ τοῦτο γὰρ καθὰ προείπομεν, καὶ ἡ ἐν Νικαΐαι σύνοδος ἀνεθεμάτισεν τὴν τοιαύτην αἵρεσιν, τὴν δὲ τῆς ἐκκλησίας πίστιν ὡμολόγησεν. οὐ γὰρ ἀπλῶς ὅμοιον εἰρήκασιν τὸν υἱὸν τῷ πατρί, ἵνα μὴ ἀπλῶς ὅμοιος θεῶι, ἀλλ' ἐκ θεοῦ θεὸς ἀληθινὸς πιστεύηται, ἀλλ' ὁμοούσιον ἔγραψαν, ὅπερ ἐστὶ γνησίου καὶ ἀληθινοῦ υἱοῦ ἐξ ἀληθινοῦ καὶ φύσει πατρός. ἀλλ' οὐδὲ ἀπηλλοτριώσαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον συνεδόξασαν αὐτὸ τῷ πατρί καὶ τῷ υἱῷ ἐν τῇ μιᾷ τῆς ἀγίας τριάδος πίστει διὰ τὸ καὶ μίαν εἶναι τὴν ἐν τῇ ἀγίαι τριάδι θεότητα. καὶ ἔστιν ἡ ἐν Νικαΐαι ἐκτεθεῖσα πίστις ἣδε Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀορατῶν ποιητὴν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ [τὸν μονογενῆ], γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο τὰ τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆι, τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. τοὺς δὲ λέγοντας ὅτι ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν, καὶ ὅτι πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι ἢ τρεπτὸν ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. 88 Ταύτῃ τοίνυν τῇ ἐπιστολῇ καὶ ὁ θεολόγος, καθὰ προειρήκαμεν, μαρτυρεῖ Γρηγόριος λέγων τάδε Ἀνίσταται δὲ βασιλεὺς ἕτερος, οὐκ ἀναιδὴς τῷ προσώπῳ κατὰ τὸν προειρημένον οὐδὲ τοῖς πονηροῖς ἔργοις καὶ ἐπιστάταις ἐκθλίβων τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐσεβὴς τε καὶ ἡμερος, ὃς ἵνα ἀρίστην ἑαυτῷ καταστήσῃ τὴν τῆς βασιλείας κρηπίδα καὶ ὅθεν δεῖ τῆς εὐνομίας ἄρξῃται, λύει μὲν τοῖς ἐπισκόποις τὴν ἐξορίαν τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν καὶ πρὸ πάντων τῷ πρὸ πάντων τὴν ἀρετὴν καὶ προδήλως ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας πολεμηθέντι, ζητεῖ δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ πολλῶν διασπασθεῖσαν καὶ εἰς πολλὰς δόξας καὶ μοίρας νεμεμημένην, ὥστε μάλιστα μὲν τὸν κόσμον ὅλον, εἰ οἶόν τε, συμφρονῆσαι καὶ εἰς ἕν ἐλθεῖν τῇ συνεργείᾳ τοῦ πνεύματος, εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτὸς τε μετὰ τῆς βελτίστης γενέσθαι κάκεινῃ παρασχεῖν τὸ κράτος καὶ παρ' αὐτῆς ἀντιλαβεῖν λίαν ὑψηλῶς τε καὶ μεγαλοπρεπῶς περὶ τῶν μεγίστων διανοούμενος. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα διεδείχθη τοῦ ἀνδρὸς ἡ καθαρότης καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· τῶν γὰρ ἄλλων ἀπάντων ὅσοι τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου, τριχῆι νεμεμημένων καὶ πολλῶν μὲν ὄντων τῶν περὶ τὸν υἱὸν ἀρρωστούντων, πλειόνων δὲ τῶν περὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔνθα καὶ τὸ ἦττον ἀσεβεῖν εὐσεβεῖν ἐνομίσθη, ὀλίγων δὲ τῶν κατ' ἀμφοτέρα ὑγιαίνοντων πρῶτος καὶ μόνος κομιδῆι σὺν ὀλίγοις ἀποτολμαῖ τὴν ἀλήθειαν σαφῶς οὕτως καὶ διαρρήδην τὴν μίαν θεότητα τῶν τριῶν καὶ οὐσίαν ἐγγράφως ὁμολογήσας. καὶ ὁ τῷ πολλῷ τῶν πατέρων ἀριθμῷ περὶ τὸν υἱὸν ἐχαρίσθη πρότερον, τοῦτο περὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος αὐτὸς ἐμπνευσθεὶς ὕστερον καὶ δῶρον βασιλικὸν ὄντως καὶ μεγαλοπρεπὲς τῷ βασιλεῖ προσενεγκῶν ἔγγραφον τὴν εὐσεβίαν κατὰ τῆς ἐγγράφου καινοτομίας, ἵνα βασιλεῖ μὲν βασιλεὺς, λόγῳ δὲ λόγος, γράμματι δὲ γράμμα καταπαλαίηται. 89 Ἐληλεγμένοι τοίνυν οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ παυσάσθωσαν ὁψέ ποτε τὰ τῶν αἵρετικῶν φρονοῦντες καὶ τοὺς ἀγίους ἡμῶν συκοφαντοῦντες πατέρας ἢ φανερώς ἀρνεῖσθωσαν τοὺς πατέρας καὶ ὡς αἵρετικοὶ παρεισφερέτωσαν τὰ οἰκεῖα. οὐδὲ γὰρ ἀγνοεῖν χρή ὅτι τὸ μίαν λέγειν φύσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ Μανιχαῖος μὲν πρῶτος ἐπενόησεν, εἶτα μετ' ἐκεῖνον Ἀπολινάριος, ὃν οἱ Ἀκέφαλοι διεδέξαντο. λέγει γοῦν Μανιχαῖος ἐν τῇ πρὸς Ἀδδᾶν ἐπιστολῇ τάδε 90 Τῶν Γαλιλαίων δύο ὀνομαζόντων φύσεις ἔχειν τὸν Χριστὸν πλατὺν καταχέομεν

γέλωτα ὡς οὐκ εἰδότες ὅτι ἡ οὐσία τοῦ φωτός ἑτέρα οὐ μίγνυται ὕλη, ἀλλ' ἐστὶν ἀκραιφνῆς ἐνωθῆναι ἑτέρα οὐσία μὴ δυναμένη, κἂν δοκῆι ταύτη συνῆφθαι· ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ προσηγορία ὄνομά ἐστι καταχρηστικὸν οὔτε εἴδους οὔτε οὐσίας ὑπάρχον σημαντικόν. τὸ δὲ ἀνώτατον φῶς τοῖς ἑαυτοῦ συνουσιωμένον ἔδειξεν ἑαυτὸ ἐν τοῖς ὑλικοῖς σώμασι σῶμα, μία ὃν αὐτὸ φύσις τὸ πᾶν. 91 Ὁ αὐτὸς ἀσεβῆς Μανιχαῖος ἐκ τῆς πρὸς Σκυθιανὸν ἐπιστολῆς· ὁ δὲ τοῦ αἰδίου φωτός υἱὸς τὴν ἰδίαν οὐσίαν ἐν τῷ ὄρει ἐφάνέρωσεν, οὐ δύο ἔχων φύσεις, ἀλλὰ μίαν ἐν τῷ ὄρατῷ καὶ ἀοράτῳ. 92 Ὁ αὐτὸς ἀσεβῆς Μανιχαῖος ἐκ τῆς πρὸς Κύνδορον Σαρακηνὸν ἐπιστολῆς· Ἰουδαίων βουλομένων λιθάσαι ποτὲ τὸν Χριστὸν καὶ τῆς παρανομίας αὐτῶν τὴν τόλμαν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν ἔδειξε σαφῶς τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν ὁ τοῦ ἀνωτάτου φωτός υἱὸς καὶ μέσος αὐτῶν διελθὼν οὐχ ὠρᾶτο. ἡ γὰρ ἄυλος μορφή συσχηματισμένη τὸ εἶδος τῆς σαρκὸς ὄρατὴ μὲν οὐκ ἦν, ἐψηλαφᾶτο δὲ οὐδαμῶς διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχει κοινωνίαν τὴν ὕλην πρὸς τὸ ἄυλον. μία γὰρ φύσις τὸ ὄλον, εἰ καὶ σαρκὸς ὠρᾶτο μορφή. 93 Ἀπολιναρίου τοίνυν καὶ Μανιχαίου ἀρνούμενων τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων τῆς θεότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος πρόδηλοι καθεστήκασιν οἱ τῶν Ἀκεφάλων δικαίως κληρωσάμενοι προσηγορίαν τὰ τῶν εἰρημένων ἀθέων φρονούντες ἀνδρῶν, εἰ καὶ τὰς προσηγορίας αὐτῶν δολερῶς ἀπωθοῦνται. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, φανερὸν καθέστηκεν ἐξ ὧν Διόσκορος καὶ Τιμόθεος ὁ Αἴλουρος, οὓς οἱ Ἀκέφαλοι πατέρας καὶ διδασκάλους ἐπιγράφονται, τοῖς μὲν Ἀπολιναρίου καὶ Μανιχαίου πονηροῖς δόγμασιν ἀκολουθοῦσιν, ἐναντία δὲ τῶν ἀγίων πατέρων Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου φρονούσιν τε καὶ ἐκτίθενται. ὅπερ εὐθὺς ἐκ τῶν ἐφεξῆς δείξομεν. Διόσκορος μὲν γὰρ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἦν ἀπὸ Γαγγρῶν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἔπεμψεν, λέγει τάδε 94 Εἰ μὴ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ κατὰ φύσιν θεοῦ ἐστὶν καὶ οὐκ ἀνθρώπου, τί διαφέρει τοῦ αἵματος τῶν τράγων καὶ τῶν μόσχων καὶ τῆς σποδοῦ τῆς δαμάλεως; καὶ τοῦτο γὰρ γήινον καὶ φθαρτὸν καὶ τὸ αἷμα τῶν κατὰ φύσιν ἀνθρώπων γήινόν ἐστι καὶ φθαρτόν, ἀλλὰ μὴ γένοιτο ἐνός τῶν κατὰ φύσιν λέγειν ἡμᾶς ὁμοούσιον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. 95 Ταύτης τοίνυν τῆς Διοσκόρου βλασφημίας τί ἂν γένοιτο χαλεπώτερον; ἀρνούμενος γὰρ ὁμοούσιον εἶναι τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει εὐρίσκεται μὴ ὁμολογῶν ὁμοούσιον ἡμῖν εἶναι τὴν σάρκα τοῦ κυρίου καὶ ἀθετῶν τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ὁμοούσιον τὸ σῶμα λέγων τῇ τοῦ λόγου θεότητι. ὅτι δὲ ἐναντία ἐστὶ τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ταῖς τε θείαις γραφαῖς καὶ ταῖς τῶν πατέρων παραδόσεσι, παραθήσωμεν Ὡσηὲ τὸν προφήτην λέγοντα 20οῦαὶ αὐτοῖς· σὰρξ μου ἐξ αὐτῶν 20, τὸν δὲ ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιον ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιστολῇ διδάσκοντα ταῦτα 96 Πόθεν ὑμῖν εἰπεῖν, ὧ οὔτοι, ὁμοούσιον εἶναι τὸ σῶμα τῆς τοῦ λόγου θεότητος; ἀπὸ γὰρ τούτου καλὸν ἄρξασθαι, ἵνα τούτου δεικνυμένου σαθοῦ καὶ πάντα τὰ ἄλλα τοιαῦτα δειχθῆι. ἀπὸ μὲν οὖν τῶν γραφῶν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν· θεὸν γὰρ ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι γεγονέναι λέγουσιν. ἀλλὰ γὰρ καὶ οἱ πατέρες οἱ ἐν Νικαίαι συνεληθόντες οὐ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸν υἱὸν εἰρήκασιν ὁμοούσιον τῷ πατρί, τὸ δὲ σῶμα ἐκ Μαρίας ὡμολόγησαν εἶναι πάλιν κατὰ τὰς γραφάς. 97 Καὶ μεθ' ἕτερα· εἰ δὲ ὁμοούσιος ὁ λόγος τῷ σώματι ἐκ γῆς ἔχοντι τὴν φύσιν, ὁμοούσιος δὲ ὁ λόγος τῷ πατρί κατὰ τὴν τῶν πατέρων ὁμολογίαν, ὁμοούσιος ἔσται καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τῷ σώματι τῷ ἐκ γῆς γενομένῳ. καὶ τί ἔτι μέμφονται τοῖς Ἀρειανοῖς λέγουσι τὸν υἱὸν κτίσμα, λέγοντες αὐτοὶ καὶ τὸν πατέρα ὁμοούσιον τοῖς κτίσμασιν; 98 Καὶ ὁ ἐν ἀγίοις δὲ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον ἐπιστολῇ λέγει τάδε Πῶς γὰρ ἂν νοοῖτο πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιος εἶναι κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καίτοι γεννηθεὶς ἐκ πατρὸς κατὰ γε φημὶ τὴν θεότητα, εἰ μὴ νοοῖτο καὶ λέγοιτο θεὸς τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός; 99 Καὶ ἐν τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ τοῦ Θησαυροῦ ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Κύριλλος λέγει τάδε 99 Εἰ ἦν ἔλαβεν μορφήν ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, ὁμοούσιος ἡμῖν, ὅτι ἐξ ἡμῶν, ἔστιν δὲ

μορφή θεοῦ ὁ υἱός, ὁμοούσιος ἄρα ἐκείνῳ, οὗ ἔστι μορφή. 100 Καὶ ταῦτα μὲν ὥστε ἀποδειξάιναι Διόσκορον ἐναντία τῇ θείᾳ γραφῇ καὶ τοῦς ἁγίοις εἰρηκότα πατράσιν, Ἀθανασίῳ φαμέν καὶ Κυρίλλῳ· ὁμοίως δὲ δεῖξωμεν καὶ Τιμόθεον τὸν Αἴλουρον σύμφωνα μὲν Μανιχαίῳ, ἐναντία δὲ τοῖς αὐτοῖς ἁγίοις πατράσιν Ἀθανασίῳ καὶ Κυρίλλῳ φρονήσαντα. λέγει γὰρ ὁ αὐτὸς Τιμόθεος ἐν τῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ τοῦ τρίτου βιβλίου, ὅπερ ἐν Χερσῶνι συνέγραψε, τάδε 101 Φύσις δὲ Χριστοῦ μόνη θεότης, εἰ καὶ σεσάρκωται. 102 Τὰ αὐτὰ δὲ Μανιχαῖος γράφων ἐν τῇ πρὸς Κούνδαρον ἐπιστολῇ λέγει τάδε· μία φύσις τὸ ὅλον, εἰ καὶ σαρκὸς ὠρᾶτο μορφή. 103 Πρὸς δὲ ταῦτα λέγομεν ὅτι εἰ κατὰ τὴν ἄνοιαν Τιμοθέου φύσις Χριστοῦ μόνη θεότης, Χριστὸς ἄρα καὶ ὁ πατήρ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· μία γὰρ θεότητος φύσις, πατὴρ φαμέν καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεύματος. ἔσται δὲ καὶ τὸ πάθος κοινὸν κατὰ τὴν ἐκείνου μανίαν. πλὴν καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος ἐν τοῖς κατὰ Ἀπολιναρίου γράφει, δι' ὧν ἡ βλασφημία Τιμοθέου ἐλέγχεται. λέγει γὰρ 104 Χριστὸς μονοτρόπως οὐ λέγεται, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ὀνόματι ἐνὶ ὄντι ἐκατέρων πραγμάτων δείκνυται σημασία θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος. 105 Καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Κύριλλος τὰ ὅμοια τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίου λέγει εἰς τὸ ῥητόν, ἐν ᾧ φησιν ὁμοούσιον εἶναι τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν διδάσκων οὕτως Τί γὰρ ποιήσει λέγοντος τοῦ Χριστοῦ 20νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται 20 καὶ 20περίλυπος ἔστιν 20; λύπην ἄρα καὶ θόρυβον δώσει περὶ τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν γενέσθαι καὶ κρατεῖν θανάτου φόβον; τί δὲ ὅταν σταυρούμενον ἴδῃ; καὶ τοῦτο πάσχειν τοῦ Χριστοῦ τὴν θεότητα δώσει οὕτως ὡς ἄνθρωπον ἢ τὸ δύσφημον παραιτήσεται; οὐκοῦν ἐκατέρῳ καιρῶι καὶ πράγματι σωιζέσθω τὸ πρέπον. 106 Καὶ πάλιν Τιμόθεος ὁ βλάσφημος ὡς οὐκ ἀρκούμενος ταῖς προτέραις αὐτοῦ ματαιολογίαις ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἀντιρρητικῶν αὐτοῦ λόγων σαφέστερον τὴν ἑαυτοῦ νόσον ἐκκαλύπτει· λέγει γὰρ οὕτως Οὐ γὰρ φύσεως ἔχει λόγον ἢ τοῦ θεοῦ λόγου σάρκωσις, ἀλλ' οἰκονομίας ὑπὲρ φύσιν πραττομένης ὑπὸ θεοῦ ἐκ μὲν τῆς κοινῆς καὶ ἀνθρωπίνης ἡμῶν φύσεως ἦτοι οὐσίας, δι' ἧς καὶ ὁμοφυῆς καὶ ὁμογενῆς καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν λέγεται κατὰ τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον ἦτοι τὴν ἐκ γυναικὸς γέννησιν· οὔτε δὲ φύσις οὔτε οὐσία κοινοῦ τινος ἀνθρώπου προσηγόρευται πώποτε τὸ ἄχραντον καὶ ὁμογενὲς ἡμῖν σῶμα τοῦ θεοῦ λόγου. 107 Διὰ τῶν εἰρημένων τοίνυν φανερόν καθέστηκεν ὅτι τὴν τοῦ θεοῦ λόγου σάρκωσιν φύσεως ἔχειν ἀπαρνεῖται λόγον Τιμόθεος. εἰ δὲ φύσεως λόγον οὐκ ἔχει, κατὰ φαντασίαν μόνην φανῆναι ταύτην λέγει· φησὶ γὰρ ἐκ μὲν τῆς κοινῆς καὶ ἀνθρωπίνης ἡμῶν φύσεως ἦτοι οὐσίας τὸν θεὸν λόγον γεγενῆσθαι, τουτέστιν ἐκ γυναικὸς, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον καὶ ὁμοφυᾶ καὶ ὁμογενῆ καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν λέγεσθαι καθ' ὃ ἐκ γυναικὸς ἀπετέχθη. ὁμοούσιον ἡμῖν, οὐ μὴν αὐτὸν τὸν κύριον κατὰ φύσιν ἦτοι οὐσίαν κοινὸν ἔχειν τι πρὸς ἀνθρώπους λέγει· ἐπάγει γὰρ ὅτι οὔτε φύσις οὔτε οὐσία κοινοῦ τινος ἀνθρώπου προσηγόρευται πώποτε τὸ ἄχραντον καὶ ὁμογενὲς ἡμῖν σῶμα τοῦ θεοῦ λόγου. ἀρνούμενος δὲ τῇ ἡμετέρῳ φύσει κοινωνεῖν τὸ τοῦ κυρίου σῶμα πρόδηλός ἐστι πρὸς ἀπάτην [καὶ] μόνην τῇ τοῦ ὁμογενοῦς λέξει κεχρημένος καὶ μηδὲν ἕτερον διὰ ταύτης νοῶν εἰ μὴ ὅτι ὡς ἄνθρωπος κατὰ φαντασίαν γεγέννηται καὶ δοκῆσει οὐ φύσει ἐφάνη ἄνθρωπος. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει κατὰ τὴν Τιμοθέου μανίαν, σαφὲς καθέστηκεν ὅτι καὶ τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ κυρίου κατὰ φαντασίαν φησὶν γεγενῆσθαι, ὅπερ καὶ Μανιχαῖος λέγει, ὡς ἔστιν εὐρεῖν ἐκ τῶν γραφέντων παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίου κατὰ τῶν τὰ ὅμοια Τιμοθέῳ φρονούντων· λέγει γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιστολῇ οὕτως 108 Εἰ γὰρ θέσει ἢ ἐν τῷ σώματι κατ' ἐκείνους ὁ λόγος, τὸ δὲ θέσει λεγόμενον φαντασία ἐστίν, εὐρίσκεται δοκῆσει καὶ ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν ἀνθρώπων λεγομένη κατὰ τὸν ἀσεβέστατον Μανιχαῖον. ἀλλὰ μὴν οὐ φαντασία ἢ σωτηρία ἡμῶν, οὐδὲ σώματος μόνου, ἀλλ' ὅλου ἀνθρώπου, ψυχῆς καὶ σώματος,

ἀληθῶς ἢ σωτηρία ἐν αὐτῷ γέγονεν. ἀνθρώπινον ἄρα φύσει τὸ ἐκ Μαρίας κατὰ τῆς θείας γραφᾶς καὶ ἀληθινὸν ἦν τὸ σῶμα τοῦ σωτῆρος· ἀληθινὸν δὲ ἦν, ἐπειδὴ ταῦτὸν ἦν τῷ ἡμετέρῳ. ἀδελφὴ γὰρ ἡμῶν ἡ Μαρία, ἐπεὶ καὶ οἱ πάντες ἐκ τοῦ Ἀδάμ ἐσμέν. 109 Καὶ πάλιν Τιμόθεος ταῖς ἑαυτοῦ βλασφημίαις προσεπιτιθεὶς τὰ χεῖρονα καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ τοῦ εἰρημένου τρίτου βιβλίου λέγει τάδε Δείξωσιν ἡμῖν Διφυσιῖται τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ τὴν διαφορὰν, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, εἰ δύνανται. 110 Ἴδου σαφῶς ἀρνεῖται τὴν διαφορὰν τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων, καὶ ἐν τούτῳ δὲ ὁμοίως ἐναντιοῦται πᾶσι τοῖς τε ἄλλοις ἀγίοις πατράσι καὶ μάλιστα Ἀθανασίῳ καὶ Κυρίλλῳ. λέγει γὰρ ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Νεστόριον δευτέρῃ ἐπιστολῇ 111 Διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἐνότητα τὴν ἀληθινὴν συνενεχθεῖσαι φύσεις, εἷς δὲ ἐξ ἀμφοῖν υἱὸς καὶ κύριος, οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν. 112 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἐν τῷ τρισκαίδεκάτῳ κεφαλαίῳ τῶν Σχολίων αὐτοῦ Ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναι φαρμὲν τὴν τῶν φύσεων εἰδότες διαφορὰν καὶ ἀσυγχύτους ἀλλήλαις τηροῦντες αὐτάς. 113 Τί ἄρα πρὸς ταῦτα οἱ Τιμοθέῳ ἀκολουθοῦντες εἴποιεν τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου μὴ μόνον τὴν τῶν φύσεων ὁμολογοῦντος διαφορὰν, ἀλλὰ καὶ ἀσυγχύτους ταύτας τηρεῖν ἐν Χριστῷ διδάσκοντος; 114 Καὶ πάλιν Τιμόθεος ὁ αἰρετικὸς μερίζοντας ἐπινοῶν ἑαυτῷ βλασφημίας προβάλλεται προφητικὴν ῥῆσιν λέγουσαν οὕτως Ἀπαγγέλλων εἰς ἀνθρώπους τὸν Χριστὸν αὐτοῦ καὶ κύριος ὁ θεὸς παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. 115 Εἶτα κακῶς ταύτας ἐξηγούμενος ἐπάγει Αὐτὸς οὖν δι' ἑαυτοῦ ἀπήγγειλεν τοῖς ἀνθρώποις· τοῦτον ἰδὼν ὁ ἥλιος ἔδωκε μεσημβρία. ἀλλ' οὐκ ἐδέχετο τοῦτο δι' ἀνθρώπου γενέσθαι ἤτοι διὰ φύσεως ἀνθρωπίνης· ἢ γὰρ ἂν πάντῃ τε καὶ παντελῶς ἔλυνεν τὴν παρθενίαν ἢ ἀνθρώπου φύσις. εἰ γὰρ ἦν ἀνθρωπος κατὰ φύσιν καὶ νόμον ὁ μέλλων ἀποτελεῖσθαι ἀνθρωπος ἐν μήτραι τῆς παρθένου, οὐκ ἂν ἐτέχθη ἐξ αὐτῆς, εἰ μὴ πρῶτον τῆς παρθενίας διαλυθείσης. 116 Ἀλλὰ ταῦτα κατὰ τῆς Τιμοθέου τραπέιη κεφαλῆς καὶ τῶν ἀκολουθούντων αὐτῷ· βλασφημεῖ γὰρ τῇ τε θείᾳ γραφῇ καὶ τοῖς ἀγίοις πατράσιν ἐναντιούμενος, οὐκ αἰσθόμενος ὅτι ἐν τούτῳ μάλιστα τὸ θαῦμα τοῦ τῆς εὐσεβείας ἐστὶν μυστηρίου, ὅτι ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ θεὸς ὢν φύσει καὶ σαρκωθείς ἐν τῇ μήτραι τῆς παρθένου καὶ γενόμενος κατὰ φύσιν ἀνθρωπος ἐτέχθη ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν μητέρα παρθένον ἐφύλαξεν. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει. καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ γράφει τάδε 117 Τὸ μὲν οὖν σῶμα καὶ αὐτὸ κοινὴν ἔχον τοῖς πᾶσι τὴν φύσιν (σῶμα γὰρ ἦν ἀνθρώπινον), εἰ καὶ καινοτέρῳ τῷ θαύματι συνέστη ἐκ παρθένου μόνης, ὅμως θνητὸν ὄν κατ' ἀκολουθίαν τῶν ὁμοίων ἀπέθνησκεν· τῇ δὲ τοῦ λόγου εἰς αὐτὸ ἐπιβάσει οὐκέτι καὶ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐφθείρετο. 118 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιστολῇ λέγει τάδε 118 Εἰ γὰρ ὁμοούσιος ὁ λόγος τῷ σώματι, περιττὴ τῆς Μαρίας ἢ μνήμη, καὶ τίς χρεία, δυναμένου τοῦ σώματος καὶ πρὸ τῆς Μαρίας εἶναι αἰδίως, ὡσπερ οὖν ἐστὶ καὶ αὐτὸς ὁ λόγος, εἶγε καθ' ὑμᾶς ὁμοούσιός ἐστι τῷ σώματι; τίς δὲ καὶ ἡ χρεία τῆς ἐπιδημίας τοῦ λόγου, ἵνα ἢ τὸ ἑαυτοῦ ὁμοούσιον ἐνδύσῃται ἢ τραπεῖς ἀπὸ τῆς ἰδίας φύσεως σῶμα γένηται; οὐ γὰρ ἑαυτῆς ἢ θεότης ἐπιλαμβάνεται, ἵνα καὶ τὸ ὁμοούσιον ἑαυτῆς ἐνδύσῃται, ἀλλ' οὐδὲ ἡμαρτεν ὁ τὰς ἄλλων ἀμαρτίας λυτρούμενος λόγος, ἵνα τραπεῖς εἰς σῶμα ἑαυτὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ θυσιάαν προσενέγκῃ καὶ ἑαυτὸν λυτρώσῃται. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὕτως, μὴ γένοιτο· σπέρματος γὰρ Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται, ὡς εἶπεν ὁ ἀπόστολος. ὅθεν ὠφείλεν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι καὶ λαβεῖν ὅμοιον ἡμῖν σῶμα. διὰ τοῦτο οὖν καὶ ὑπόκειται ἀληθῶς ἢ Μαρία, ἵνα ἐξ αὐτῆς τοῦτο λάβῃ καὶ ὡς ἴδιον ὑπὲρ ἡμῶν αὐτὸ προσενέγκῃ. 119 Καὶ μεθ' ἕτερα· καὶ ὁ Γαβριὴλ δὲ ἀσφαλῶς εὐηγγελίζετο αὐτὴν λέγων οὐχ ἀπλῶς τὸ 20γεννώμενον 20 ἐν σοί, ἵνα μὴ ἔξωθεν ἐπεισαγόμενον αὐτῇ σῶμα νομισθῇ, ἀλλ' 20ἐκ σοῦ 20, ἵνα φύσει τὸ

γεννώμενον ἐξ αὐτῆς εἶναι πιστευθῆι, φανερώς καὶ τοῦτο τῆς φύσεως δεικνυούσης ὡς ἀδύνατον παρθένον φέρειν γάλα μὴ τεκοῦσαν καὶ ἀδύνατον γάλακτι τραφῆναι σῶμα καὶ σπαργανωθῆναι μὴ πρότερον φύσει τεχθέν. 120 Καὶ ὁ ἐν ἀγίοις δὲ Κύριλλος ἐν τῷ λόγῳ τῷ ὅτι χρῆ θεοτόκον ὁμολογεῖν τὴν παρθένον, λέγει τάδε Κύριον καὶ θεὸν ἐπιγινώσκομεν τὸν Χριστόν· γέγονε μὲν γὰρ ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος μετασχὼν τῆς ἀνθρωπείας φύσεως καὶ γεγέννηται διὰ φιλανθρωπίαν ἄφατον μετὰ ταύτης ἐκ τῆς ἀγίας καὶ ἀπειρογάμου παρθένου. διὰ τοῦτο τοίνυν καλεῖται καὶ ἄνθρωπος, καλεῖται δὲ καὶ θεός, εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὑπάρχων ἐν ἑκατέρῃ προσηγορίᾳ Χριστός. 121 Ταῦτα τοίνυν ἡμεῖς ἔκ τε τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν ἀγίων παρεθέμεθα πατέρων πρὸς ἔλεγχον τῶν αἰρετικῶν, ἐφ' ᾧ γινώσκουν ἅπαντας τοὺς Χριστιανούς ὡς Διόσκορος καὶ Τιμόθεος ὁ Αἴλουρος οἱ αἰρετικοὶ καθαρῶς τὰ Μανιχαίου καὶ Ἀπολιναρίου φρονοῦντες ἀποδείκνυνται. ὅτι δὲ πάλιν οἱ μίαν λέγοντες θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ φύσιν ἀρνοῦνται μὲν ὁμοούσιον ἡμῖν εἶναι τὴν σάρκα τοῦ κυρίου, ὁμοούσιον δὲ αὐτὴν εἰσάγουσι τῇ τοῦ λόγου θεότητι, ὅπερ ἀπείρηται τῇ τε θείᾳ γραφῇ καὶ τοῖς ἀγίοις πατράσιν, ἄκουε τοῦ ἐν ἀγίοις Ἀθανασίου ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιστολῇ λέγοντος τάδε 122 Τίς ἤκουσεν τοιαῦτα ποτέ; τίς δὲ ὁ διδάξας ἢ μαθὼν; 20 ἐκ μὲν γὰρ Σιῶν ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ 20· ταῦτα δὲ πόθεν ἐξῆλθεν; ποῖος αἵδης ἠρεῦξάτο ὁμοούσιον εἰπεῖν τὸ ἐκ Μαρίας σῶμα τῇ τοῦ λόγου θεότητι; 123 Καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Ἀμβρόσιος ἐν τῷ περὶ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως λόγῳ γράφει τάδε Ἄνεφύησαν τινές τὴν σάρκα τοῦ κυρίου καὶ τὴν θεότητα μιᾶς εἶναι φύσεως λέγοντες. ποῖος αἵδης τὴν τοιαύτην βλασφημίαν ἐξήμεσεν; Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν φορητότεροι, οἷς ἐκ τούτων αὔξεται τῆς ἀπιστίας τὸ στέλεχος, ὡς φιλονεικότερον διαβεβαιουμένους λέγειν αὐτοὺς τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μιᾶς οὐσίας μὴ εἶναι, ἐπειδὴ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ κυρίου καὶ τὴν σάρκα μιᾶς ὑπάρχειν οὐσίας εἰπεῖν ἐπειράθησαν. 124 Ἴδου διὰ τῶν παρατεθειμένων ἡμῖν ἐκ τῶν ἀγίων πατέρων ἀποδέδεικται ὡς ἀλλότριόι εἰσι τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ μίαν λέγοντες τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ φύσιν πανταχοῦ τῆς τε θείας γραφῆς καὶ τῶν ἀγίων πατέρων ὡσπερ δύο γεννήσεις ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὕτω δὴ καὶ δύο φύσεις ἡμῖν ὁμολογεῖν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ παραδιδόντων. αὐτίκα γοῦν τοῦ κυρίου λέγοντος ἀκούσωμεν· 20 τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου 20; καὶ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Πέτρος· 20 σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος 20. ὁ δὲ ἐν ἀγίοις Γρηγόριος ὁ τῆς Νυσαέων ἐπίσκοπος τὰ περὶ τῆς τοιαύτης φωνῆς ἐρμηνεύων λέγει τάδε ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῷ κατ' Εὐνομίου 125 Τοῦ υἱοῦ τὸ ὄνομα ἴσην κατ' ἄμφω τὴν τῶν φύσεων κοινωνίαν ἐνδείκνυται. ὡς γὰρ υἱὸς ἀνθρώπου λέγεται διὰ τὴν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐξ ἧς ἐγεννήθη συγγένειαν, οὕτως καὶ τοῦ θεοῦ πάντως υἱὸς νοεῖται διὰ τὴν τῆς οὐσίας αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκ πατρὸς συνάφειαν. καὶ ἐν ἑτέροις πάλιν ὁ κύριος λέγει 20 ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμέν 20 καὶ πάλιν ὁ 20 πατήρ μου μείζων μου ἐστίν 20. 126 Καὶ ταῦτα μὲν ὁ πατήρ· ὅτι δὲ περὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν τὸ πρὸς τὸν θεὸν καὶ πνεῦμα ἴσον καὶ πάλιν τὸ ἔλαττον ὑπάρχειν οὐ δύναται ποιεῖν, τοῖς εὖ φρονουσίᾳ ἐστι κατάδηλον. τὸ μὲν γὰρ 20 ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμέν 20 τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας ἦν ἔχει πρὸς τὸν πατέρα, σημαίνει· τὸ δὲ 20 μείζων μου ἐστίν 20 τὴν ἐλάττωσιν ἧς ἔλαβεν ἀνθρωπίνης δεικνυσι φύσεως. ὅθεν ὁ ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῷ κατὰ Ἀρειανῶν τετάρτῳ λόγῳ τὰ περὶ τούτου σαφῶς ἡμᾶς ἐκδιδάσκει λέγων οὕτως Ἔδει δὲ ἀκούοντας μὲν αὐτοὺς 20 ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμέν 20 μίαν ὁρᾶν τὴν θεότητα καὶ τὸ ἴδιον τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς· ἀκούοντας δὲ τὸ ἔκλαυσεν καὶ τὰ ὅμοια ταῦτα τοῦ σώματος ἴδια λέγειν, μάλιστα ὅτι ἐν ἑκατέρῳ τούτων ἔχουσι τὴν ἀφορμὴν εὐλογον ὅτι τὸ μὲν ὡς περὶ θεοῦ

γέγραπται, τὸ δὲ διὰ τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ σῶμα λέγεται. 127 Καὶ πάλιν ὁ ἀπόστολος· 20ῶν οἱ πατέρες καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν 20. ἄκουε δὲ τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου πῶς τοῦτο σαφῶς ἐρμηνεύει ἐν τῷ λόγῳ τῷ ὅτι χρή θεοτόκον τὴν ἀγίαν παρθένον ὁμολογεῖν· λέγει γὰρ οὕτως 128 Οὐ μὴν ἀλλὰ γε κάκεῖνο διασκεψόμεθα ὡς εἰ μὴ θεὸν ἅμα καὶ ἄνθρωπον ἠπίστατο τὸν Χριστὸν ὁ θεῖος ἀπόστολος, οὐκ ἂν ἔλεγεν 20τὸ κατὰ σάρκα 20· τοῦτο γὰρ φανερώς ἐπὶ τοῦ μὴ μόνον ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕτερόν τι τὴν οὐσίαν ὄντος λέγεται, ὡσπερ οὖν καὶ ἐπήγαγεν 20ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεός 20· διπλὴν γὰρ τὴν περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῖν ὁμολογίαν παραδέδωκεν, καὶ 20τὸ κατὰ σάρκα 20 ἐπιδείξας καὶ θεὸν ἀνακηρύξας. 129 Καὶ πάλιν ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον· 20εἷς θεὸς καὶ εἷς μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων 20. ὁ δὲ ἐν ἀγίοις Γρηγόριος ὁ Νύσης ἐρμηνεύων ταῦτα λέγει τάδε 130 Τὸ μεσίτην θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καθὼς ὠνόμασεν ὁ μέγας ἀπόστολος, οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ τοῦ υἱοῦ δείκνυσιν ὄνομα ἑκατέραι φύσει τῇ θείᾳ τε καὶ ἀνθρωπίνῃ κατὰ τὸ ἴσον ἐφαρμοζόμενον. ὁ γὰρ αὐτὸς καὶ θεοῦ υἱὸς ἐστὶ καὶ υἱὸς ἀνθρώπου κατ' οἰκονομίαν ἐγένετο, ἵνα τῇ πρὸς ἑκάτερον κοινωνίᾳ δι' ἑαυτοῦ συνάψῃ τὰ διεστῶτα τῇ φύσει. 131 Καὶ πάλιν ὁ κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· 20λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν ὠικοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ 20. εἶτα τὸ τοιοῦτο ῥητὸν ἐρμηνεύων ὁ ἐν ἀγίοις Ἀμβρόσιος λέγει τάδε 134 Οὐκ ἀρχὴν ὁ θεὸς λόγος ἐκ τῆς παρθένου εἰληφώς, ἀλλὰ συναίδιος τῷ ἑαυτοῦ πατρὶ ὑπάρχων 134 τὴν τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας ἀπαρχὴν ἑαυτῷ διὰ πολλὴν ἀγαθότητα ἐνώσαι κατηξίωσεν, οὐ κραθεῖς, ἀλλ' ἐν ἑκατέραις ταῖς οὐσίαις εἷς καὶ ὁ αὐτὸς φανεῖς κατὰ τὸ γεγραμμένον 20λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν 20. λύεται γὰρ Χριστὸς Ἰησοῦς κατὰ τὴν ἐμὴν οὐσίαν ἢν ἔλαβεν, καὶ λελυμένον ἐγείρει τὸν ἴδιον ναὸν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν θείαν αὐτοῦ οὐσίαν καθ' ἣν καὶ πάντων ὑπάρχει δημιουργός. 135 Καὶ πάλιν ὁ κύριος ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ λέγει· 20ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, θεὸν μου καὶ θεὸν ὑμῶν 20. ἄκουε τοῦ θεολόγου Γρηγορίου τὸ τοιοῦτο ῥητὸν τοῦ εὐαγγελίου σαφηνίζοντος· γράφει γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τοῦ θεοῦ λόγου τάδε 136 Θεὸς δὲ λέγοιτ' ἂν οὐ τοῦ λόγου, τοῦ ὀρωμένου δέ. πῶς γὰρ ἂν εἶη τοῦ κυρίως θεοῦ θεός; ὡσπερ καὶ πατὴρ οὐ τοῦ ὀρωμένου, τοῦ λόγου δέ. καὶ γὰρ ἦν διπλοῦς, ὥστε τὸ μὲν κυρίως ἐπ' ἀμφοῖν, τὸ δὲ οὐ κυρίως. ἐναντίως ἢ ἐφ' ἡμῶν ἔχει· ἡμῶν γὰρ κυρίως μὲν θεός, οὐ κυρίως δὲ πατήρ. καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ ποιεῖ τοῖς αἰρετικοῖς τὴν πλάνην, ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπίζευξις ἐπαλλαττομένων τῶν ὀνομάτων διὰ τὴν σύγκρασιν. σημεῖον δέ· ἠνίκα αἱ φύσεις δίστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαριεῖται καὶ τὰ ὀνόματα. Παύλου λέγοντος ἄκουσον 20ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατήρ τῆς δόξης 20· Χριστοῦ μὲν θεός, τῆς δὲ δόξης πατήρ. εἰ γὰρ καὶ τὸ συναμφοτέρον ἔν, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει, τῇ δὲ συνόδῳ. τούτων τί ἂν γένοιτο γνωριμώτερον; 137 Καὶ ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον ὁ κύριος λέγει πρὸς τὸν παραδιδόντα αὐτόν· 20φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδω 20; τοῦτο δὲ Πέτρος ὁ μάρτυς καὶ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἐξηγούμενος λέγει ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια 138 Τὰ τε σημεῖα πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ αἱ δυνάμεις δείκνυσιν αὐτόν θεὸν ἐνανθρωπήσαντα. τὰ συναμφοτέρα τοῖνυν δείκνυται, ὅτι θεὸς ἦν φύσει καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος φύσει. 139 Λέγει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής· 20ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν 20 Καὶ τοῦτο δὲ ὁ ἐν ἀγίοις ἐρμηνεύων Κύριλλος λέγει τάδε 140 Ἐπεξεργάζεται χρησίμως τὸ εἰρημένον ὁ εὐαγγελιστής καὶ εἰς ἐμφανεστέραν ἄγει διάνοιαν τὴν τοῦ θεωρήματος δύναμιν. ἐπειδὴ γὰρ ἔφη σάρκα γεγενῆσθαι τὸν τοῦ θεοῦ λόγον, ἵνα μή τις ἐκ πολλῆς ἀμαθίας

τῆς μὲν ἰδίας αὐτὸν ὑπολάβοι φύσεως ἐκδραμεῖν, μεταπεποιῆσθαι δὲ ὄντως εἰς σάρκα καὶ παθεῖν, ὅπερ ἦν ἀδύνατον (ἀλλοιώσεως γὰρ ἀπάσης καὶ μεταβολῆς τῆς ἐφ' ἕτερόν τι κατὰ τὸν τοῦ πως εἶναι λόγον τὸ θεῖον ἀπώικισται), καλῶς τε σφόδρα ποιῶν ὁ θεολόγος ἐπήνεγκεν εὐθύς ὅτι 20 ἐσκῆνωσεν ἐν ἡμῖν 20, ἵνα δύο νοήσας τὰ σημαίνόμενα τὸν τε σκηνοῦντα καὶ τὸ ἐν ᾧ ἢ σκῆνωσις, μὴ εἰς σάρκα παρατετράφθαι νομίσης αὐτόν, σκηνώσαι δὲ μᾶλλον ἐν σαρκὶ ὡς ἰδίῳ προσχρησάμενον σώματι τῷ ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου ναῶι. 141 Τί δὲ πρὸς τὸν ἀπόστολον λέγουσι σαφῶς ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει ἡγουν τῷ ἐνὶ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ τὰς δύο κηρύττοντα φύσεις ἐν τῷ λέγειν τοῦτο; 20 φρονεῖσθω ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβὼν 20. δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν ὅτι εἰπὼν ὁ ἀπόστολος, ὃς τὴν ὑπόστασιν τοῦ λόγου ἐσήμανεν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ὑπάρχειν μορφῇ, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς, καὶ οὐκ εἶπεν ὅτι τὸν ὑπάρχοντα ἐν μορφῇ δούλου ἔλαβεν, ἵνα μὴ προουποστάντα δείξει τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν Νεστορίου μανίαν· ἀλλ' εἶπεν ὅτι 20 μορφὴν δούλου 20 ἔλαβεν, τουτέστιν οὐσίαν ἀνθρώπου, δεικνὺς ὅτι ἐν τῇ ὑποστάσει τοῦ λόγου τὴν ὑπαρξίν ἔσχεν ἢ σάρξ, ἵνα εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἐν μιᾷ ὑποστάσει ὑπάρχων ἐν ἑκατέρᾳ μορφῇ, τουτέστιν φύσει, γνωρίζεται τῇ θεῖᾳ τε καὶ ἀνθρωπίνῃ. δηλὸν γὰρ ὅτι ὁ θεὸς λόγος γεννηθεὶς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς οὐ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεώς ἐστὶν τῷ πατρί, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας καθ' ὃ θεός, ἰδίαν δὲ ἔχει τὴν ὑπόστασιν καθ' ὃ λόγος. καὶ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν γεννηθεὶς ὁ αὐτὸς κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἀγίας ἐνδόξου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας οὐ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεώς ἐστὶν τῇ μητρί, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας. εἶτα πῶς οἱ Ἀκέφαλοι δύο ὑποστάσεων ἔνωσιν λέγουσι, καίτοι δύο ὑποστάσεων ἔνωσιν τὴν καθ' ὑπόστασιν οὐκ ἐπιδεχομένων; ἢ ἀγνοοῦσιν ὅτι καὶ Νεστόριος διὰ τὴν τοιαύτην πλάνην κατεκρίθη δύο ὑποστάσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας εἰσάγων; ἀλλὰ τούτων οὕτως ὄντων καὶ Νεστορίου καὶ πάσης μᾶλλον αἰρέσεως βδελυρότερα δόγματα λέγειν ἀνέχονται οἱ Ἀκέφαλοι ἢ συναινεῖν τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς πρὸς αὐτούς· τὸ δ' αὐτὸ τοῦ ἀποστόλου ῥητὸν ἐξηγούμενος καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Ἀμβρόσιος ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ γράφει τάδε 142 Κάλλιστα κέχρηται τῇ τῶν αὐτῶν ἐπαναλήψει ῥημάτων ὁ ἀπόστολος λέγων περὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ 20 ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβὼν 20. τί ἐστὶ μορφή θεοῦ, εἰ μὴ ἐν τῷ πληρώματι τῆς θεότητος ἐκεῖνο τὸ τῆς θείας τελειότητος ἐκτύπωμα; οὐκοῦν ἐν τῷ τελείῳ τῆς θεότητος ὦν ἐκένωσεν ἑαυτὸν καὶ ἔλαβεν τὸ τέλειον τῆς κατὰ ἄνθρωπον φύσεως ὀλοκλήρου καὶ ὡς οὐδὲν ἔλιπεν τῷ θεῷ, οὕτως οὔτε τῷ καταρτισμῷ τῷ κατὰ τὸν ἄνθρωπον, ἵνα τέλειος ἐν ἑκατέρᾳ φύσει τυγχάνῃ. 143 Καὶ πάλιν ὁ ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῆς σωτηριώδους ἐπιφανείας λέγει τάδε Διὰ τοῦτο αἱ ἅγαι γραφαὶ θεὸν ἀφράστως κηρύττουσιν τὸν λόγον καὶ τοῦτον ἐπ' ἐσχάτου ἐκ παρθένου ἄνθρωπον γεννηθέντα, ἵνα μήτε θεὸς ἀπιστηθῇ μήτε σαρκὸς γέννησις ἀρνηθῇ. ὅπου δὲ σαρκὸς ὄνομα, ἐκεῖ πάσης τῆς συστάσεως ἢ ἀρμονία χωρὶς ἀμαρτίας. καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου τὸ πάθος ἰστώσι καὶ οὐχ ὑπερβαίνουσιν, ὡς γέγραπται ἐν πάσαις ταῖς ἁγίαις γραφαῖς· περὶ δὲ τῆς θεότητος τοῦ λόγου τὴν ἀτρεπτότητα καὶ τὴν ἀφραστότητα ὁμολογοῦσι. διὰ τοῦτο θεολογεῖται μὲν <ὁ> λόγος, γενεαλογεῖται δὲ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος, ἵνα πρὸς ἑκάτερα ἦ ὁ αὐτὸς φυσικῶς καὶ ἀληθινῶς. 144 Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ γράφει τάδε Εἰ δὲ πιστεύετε διδασκόμενοι ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν ὅτι θεὸς ὦν ὁ λόγος υἱὸς ἀνθρώπου γέγονεν, γνώσεσθε ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ Χριστὸς καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός, ἵνα τὸ διπλοῦν κήρυγμα τῆς αὐτοῦ ἐπιδημίας εὐαπόδεικτον ἔχη τὴν πίστιν τοῦ τε πάθους καὶ τῆς ἀπαθείας. 145 Καὶ ὁ

έν άγίοις δέ Κύριλλος έν τήι έρμηνείαι τοῦ κατά Ματθαῖον εὐαγγελίου λέγει τάδε Οὐκοῦν ὁ στατήρ ὁ ἀληθινός τε καί νοητός καί ὡς έν τύπῳ τῶι έξ ὕλης δηλούμενος αὐτός έστιν ὁ κύριος ήμῶν Ἰησοῦς Χριστός ὁ διπλοῦς χαρακτήρ. 146 Καί πάλιν ὁ αὐτός έν τήι έρμηνείαι τής πρὸς Ἐβραίους έπιστολῆς τόμου δευτέρου λέγει τάδε Καί οὐ δήπου φαμέν άνάχυσιν ὡσπερ τινά συμβῆναι περὶ τὰς φύσεις, ὡς μεταστῆναι μέν τήν τοῦ λόγου φύσιν εἰς τήν τοῦ ανθρώπου τυχόν, άλλ' οὐδ' αὐ τήν ανθρωπίνην εἰς τήν αὐτοῦ τοῦ λόγου νοουμένης δέ μάλλον καί ύπαρχούσης έκατέρας έν τῶι τής ίδίας φύσεως ὄρωι πεπραχθαι φαμέν τήν ένωσιν. 147 Καί έν τῶι τετάρτῳ δέ βιβλίῳ τοῦ ύπομνήματος τοῦ κατά Ἰωάννην εὐαγγελίου ὁ αὐτός έν άγίοις Κύριλλος λέγει τάδε Κάν τούτῳ δὴ μάλιστα θαυμάσαι προσήκει τὸν άγιον εὐαγγελιστήν 20ῶ λόγος σάρξ έγένετο 20 διαρρηδην άνακεκραγότα· οὐ γάρ ὅτι γέγονεν έν σαρκί, άλλ' ὅτι γέγονεν σάρξ, οὐκ άπενάρκησεν εἰπεῖν, ίνα δείξηι τήν ένωσιν. καί οὐ δήπου φαμέν ἢ τὸν έκ θεοῦ καί πατρός λόγον εἰς τήν τής σαρκὸς μεταπεποιῆσθαι φύσιν ἢ γουν τήν σάρκα μεταχωρήσαι πρὸς τήν τοῦ λόγου φύσιν· μένει γάρ έκάτερον ὅπερ έστι τήι φύσει. 148 Καί ὁ έν άγίοις Γρηγόριος ὁ τής Νυσαέων έπίσκοπος έν τῶι τετάρτῳ λόγῳ τῶι κατ' Εὐνομίου λέγει τάδε Καί ὡς αν μήτις τήι άκηράτῳ φύσει τὸ εἰς τὸν σταυρὸν πάθος προστρίβοιτο, δι' έτέρων τρανώτερον τήν τοιαύτην έπανορθοῦται πλάνην μεσίτην αὐτὸν θεοῦ καί ανθρώπων καί ανθρωπον καί θεὸν ὀνομάζων, ίνα έκ τοῦ τὰ δύο περὶ τὸ εν λέγεσθαι τὸ πρόσφορον νοοῖτο περὶ έκάτερον, περὶ μέν τὸ θεῖον ἢ άπάθεια, περὶ δέ τὸ ανθρωπινον ἢ κατά τὸ πάθος οἰκονομία. 149 Καί ὁ έν άγίοις δέ Ἀμβρόσιος έν τῶι περὶ θείας ενανθρωπήσεως λόγῳ διδάσκει ταῦτα Τοὺς δέ λέγοντας ψιλὸν ανθρωπον τὸν Χριστὸν ἢ παθητὸν τὸν θεὸν ἢ εἰς σάρκα τραπέντα ἢ συνουσιωμένον έσχηκέναι τὸ σῶμα ἢ οὐρανόθεν τοῦτο κεκομικέναι ἢ φάντασμα εἶναι ἢ θνητὸν λέγοντας τὸν θεὸν λόγον καί δεδεῆσθαι τής παρὰ τοῦ πατρὸς αναστάσεως ἢ άψυχον σῶμα ἢ ανουν ανθρωπον ανειληφέναι ἢ τὰς δύο οὐσίας τοῦ Χριστοῦ κατά άνάκρασιν συγχυθείσας μίαν γεγενῆσθαι οὐσίαν καί μὴ ὀμολογοῦντας τὸν κύριον ήμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δύο εἶναι οὐσίας άσυγχύτους, εν δέ πρόσωπον καθ' ὃ εἷς Χριστός, εἷς υἱός, τούτους αναθεματίζει ἢ καθολική καί άποστολική έκκλησία. 150 Ἰκανά μέν οὖν ἡγούμεθα πρὸς άπόδειξιν τοῦ μίαν μέν ύπόστασιν ἢτοι εν πρόσωπον εἶναι τοῦ κυρίου ήμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εν δυσὶ δέ φύσεσιν αὐτὸν γνωρίζεσθαι, τουτέστιν εν θεότητι καί ανθρωπότητι, τὰ τε έκ τής θείας γραφῆς καί τῶν άγίων ήμῖν παρατεθειμένα πατέρων, εἰ καί ὀλίγα έκ πολλῶν προηγάγομεν, ίνα μὴ πλήθος τοῖς γραφομένοις ποιήσωμεν. πλὴν έπειδὴ ἔστιν ὅτε καί ὑπὸ τῶν έχθρῶν ἢ αλήθεια φανεροῦται, ὡσπερ οὖν καί οἱ δαίμονες τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καί άκοντες ὠμολόγησαν, δείξωμεν καί αὐτὸν Σευῆρον τὸν Ἀπολιναρίου διάδοχον καί τήν τῶν Ἀκεφάλων αύξήσαντα πλάνην ὀμολογοῦντα ὅτι πάντες οἱ άγιοι πατέρες δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ άδιαβλήτως εἰρήκασι. λέγει γοῦν έν τῶι λόγῳ ὃν ἔκθεσιν πίστεως δῆθεν ὀνομάζει, τάδε 151 Τὸ δέ λέγειν δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ πάσης κατηγορίας έπίμεστον, εἰ καί ὑπὸ πλειόνων τῶν άγίων πατέρων άμέμπτως εἴρηται. 152 Καί μετ' ὀλίγα πάλιν ὁ αὐτός Σευῆρος· καί μὴ πάλιν εἴπηις ὡς τήι λέξει τήι τῶν δύο φύσεων τινές τῶν πατέρων έχρήσαντο, έχρήσαντο γάρ άδιαβλήτως, ὡς προείπομεν, κατά δέ τὸν χρόνον τοῦ έν άγίοις Κυρίλλου τής νόσου τῶν Νεστορίου καινοφωνιῶν τὰς έκκλησίας έπινεμομένης ἐπὶ πλέον ἢ λέξις άπεδοκιμάσθη· καί γάρ διὰ τὰς νόσους τὰ φάρμακα. οὐ δύνανται τοίνυν αἱ τῶν άλλων πατέρων φωναὶ τῶν άδιαβλήτως χρησαμένων τήι λέξει κατά τοῦ άγίου Κυρίλλου προφέρεσθαι πρὸς τήν ενσκήψασαν νόσον τήν θεραπείαν έπινοήσαντος, τὸ πλέον φημί, καν αὐτοῦ Κυρίλλου εἶεν φωναὶ πρὸ τούτου λεχθεῖσαι. 153 Εἶτα τοῖς αὐτοῖς έμμένων καί διὰ τῶν έφεξῆς λέγει μὴ δύνασθαι τὰς τῶν πατέρων φωνὰς τῶν άδιαβλήτως τήι λέξει χρησαμένων προφέρεσθαι, καν αὐτοῦ Κυρίλλου εἶεν πρὸ τούτου λεχθεῖσαι. εἰ τοίνυν

πάντας τοὺς ἁγίους πατέρας, ἔτι μὴν καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον ἀδιαβλήτως τῆι λέξει χρῆσασθαι καὶ αὐτὸς Σευῆρος ὁμολογῆι, τίς ἄρα τοιαύτην ἔσχεν αὐθεντίαν, ὥστε τὴν τῶν ἁγίων πατέρων ἀποδοκιμάσαι διδασκαλίαν; ἢ πῶς πατέρας ὀνομάζει Σευῆρος ὧν ἀποδοκιμασθῆναι λέγει τὰ δόγματα; ἀλλὰ πρόδηλον ἑαυτὸν δείκνυσιν ὡς τὴν ἀλήθειαν ἀποφυγεῖν μὴ δυνάμενος ὡμολόγησε μὲν τὴν τοιαύτην φωνὴν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων εἰρησθαι, βουλευθεὶς δὲ τῆι οἰκείᾳ νόσῳ συνηγορεῖν λέγει διὰ τὰς Νεστορίου βλασφημίας ἀποδοκιμασθῆναι τὰς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαν, ἐφ' ᾧ καὶ γελαῖν ἄξιον. διὰ δὲ τούτων τοὺς τε ἁγίους πατέρας ἀθετεῖν ἐπεχείρησεν καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον συκοφαντεῖν οὐκ ἀπώκνησεν ὡς καὶ τοῖς πρώην παρ' αὐτοῦ εἰρημένους καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐναντιούμενον. πλὴν ἐπειδὴ ἐκεῖνος μέχρι τῶν Νεστορίου χρόνων λέγει τοὺς ἁγίους πατέρας ἀδιαβλήτως τῆι τοιαύτῃ χρῆσασθαι φωνῇ, ἡμεῖς δεῖξομεν ὅτι ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος τῆι τῶν δύο φύσεων φωνῇ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ σωτῆρος χρησάμενος κατέκρινεν Νεστόριον καὶ πάλιν μετὰ τὴν Νεστορίου κατάκρισιν ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος τῆι ὁμοίᾳ ἐχρήσατο διδασκαλίᾳ. ἔοικε γὰρ Σευῆρος μῆτε τοὺς ἁγίους νοήσας πατέρας μῆτε τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ κατεκρίθη Νεστόριος· οἱ γὰρ ἅγιοι πατέρες τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος δύο φύσεις ἠνωμένας ὁμολογοῦντες ἀπηγόρευσαν δύο ὑποστάσεις ἢ δύο πρόσωπα ἢ δύο υἱοὺς ἐπ' αὐτοῦ λέγειν. Νεστορίου γὰρ φύσιν καὶ ὑπόστασιν καὶ πρόσωπον ταυτὸν εἶναι ὁμολογοῦντος καὶ διὰ τοῦτο τῶν δύο φύσεων τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ἀρνούμενου καὶ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιουποστάτως τὰς δύο φύσεις λέγοντος καὶ ἐντεῦθεν δύο υἱοὺς καὶ δύο Χριστοὺς ἀναπλάττοντος διὰ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ βλασφημίαν ὑπὸ τῶν ἁγίων κατεκρίθη πατέρων. ἀμέλει τοι ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος τὴν Ἰουδαϊκὴν αὐτοῦ μανίαν ἐλέγχων ἐν τῆι κατ' Ἐφεσον συνόδῳ τοὺς ἁγίους πατέρας προήγαγεν ἀπαγορεύοντας μὲν τὸ λέγειν δύο υἱοὺς, δύο δὲ φύσεις καὶ ἓνα υἶδον κηρύττοντας, καὶ Γρηγόριον μὲν ἐν τῆι πρὸς Κληδόριον ἐπιστολῇ λέγοντα ταῦτα 154 Εἴ τις εἰσάγει δύο υἱοὺς, ἓνα μὲν τὸν ἐκ θεοῦ καὶ πατρός, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ τῆς μητρός, ἀλλ' οὐχ ἓνα καὶ τὸν αὐτόν, καὶ τῆς υἰοθεσίας ἐκπέσοι τῆς ἐπηγγελμένης τοῖς ὀρθῶς πιστεύουσιν. φύσεις μὲν γὰρ δύο θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· υἱοὶ δὲ οὐ δύο οὐδὲ θεοί. οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα δύο ἄνθρωποι, εἰ καὶ οὕτως ὁ Παῦλος τὸ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἐκτὸς προσηγόρευσε. 155 Ἀμβρόσιον δὲ τὸν Μεδιολάνου ταῦτα διδάσκοντα· σιγάτωσαν αἱ περὶ τῶν λόγων μάταιαι ζητήσεις· ἡ γὰρ τοῦ θεοῦ σοφία οὐκ ἐν πειθοῖς λόγων ἐστίν, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει δυνάμεως. φυλάξωμεν τὴν διαφορὰν τῆς θεότητος καὶ τῆς σαρκός· εἷς ἐν ἑκατέρῃ λαλεῖ ὁ τοῦ θεοῦ υἱός· ἑκατέρα γὰρ φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ. ὁ αὐτὸς λαλεῖ καὶ οὐχ ἐνὶ πάντοτε διαλέγεται τρόπῳ. ὁραὶς γὰρ ἐν αὐτῷ νῦν μὲν δόξαν θεοῦ, νῦν δὲ πάθη ἀνθρώπου· ὡς θεὸς λαλεῖ τὰ θεῖα, ἐπειδὴ λόγος ἐστίν, ὡς ἄνθρωπος λαλεῖ τὰ ἀνθρώπινα, ἐπεὶ ἐν τῆι ἐμῇ οὐσίᾳ διαλέγεται. 156 Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν τῆι κατακρίσει Νεστορίου παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου προενεχθέντα· ἀποδείξομεν δὲ αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν κατάκρισιν Νεστορίου ἔκ τε τῆς πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς συνοδικῆς ἐπιστολῆς ἔκ τε τῶν γραφέντων πρὸς Εὐλόγιον τὴν περὶ τῶν δύο φύσεων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ὀρθὴν ὁμολογίαν διδάσκοντα καὶ τοὺς οὕτω φρονοῦντας ἀποδεχόμενον. λέγει γὰρ ἐν τῆι πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ τάδε 157 Ἐπιλαμβάνονται τινὲς τῆς ἐκθέσεως ἧς πεποίηνται οἱ Ἀνατολικοὶ καὶ φασί· διὰ τί δύο φύσεις ὀνομαζόντων αὐτῶν ἠνέσχετο ἢ καὶ ἐπήνεσεν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας; οἱ δὲ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες λέγουσι κάκεινον οὕτω φρονεῖν, συναρπάζοντες τοὺς οὐκ εἰδότας τὸ ἀκριβές. χρή δὲ τοῖς μεμφομένοις ἐκεῖνα λέγειν ὅτι οὐ πάντα ὅσα λέγουσιν οἱ αἰρετικοί, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρή· πολλὰ γὰρ ὁμολογοῦσιν ὧν καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν. οἷον Ἀρειανοὶ ὅταν λέγωσι τὸν πατέρα ὅτι δημιουργός ἐστι τῶν ὄλων καὶ κύριος, μὴ διὰ τοῦτο ἡμᾶς φεύγειν ἀκόλουθον τὰς τοιαύτας ὁμολογίας;

οὕτως ἐπὶ Νεστορίου, κἂν λέγη δύο φύσεις τὴν διαφορὰν σημαίνων τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ θεοῦ λόγου· ἑτέρα γὰρ ἢ τοῦ λόγου φύσις καὶ ἑτέρα ἢ τῆς σαρκὸς. ἀλλ' οὐκέτι τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖ μεθ' ἡμῶν. 158 Ἴδου σαφῶς διδάσκει ὁ πατὴρ ὅτι οὐ διὰ τὸ λέγειν δύο φύσεις Νεστόριος κατεκρίθη, ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν τῶν δύο φύσεων καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ἀπηρενεῖτο δύο υἱοὺς ἀναπλάττων. ταύτην δ' αὐτοῦ τὴν ἀσέβειαν ἀνελεῖν βουλόμενος ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος εἶπεν μίαν φύσιν τοῦ υἱοῦ καὶ ἐπήγαγεν σεσαρκωμένην, σημαίνων ὅτι ἑτέρα ἐστὶ φύσις θεότητος καὶ ἑτέρα τῆς σαρκὸς, ἐξ ὧν ἐστὶν ὁ εἷς Χριστὸς ὁ αὐτὸς υἱὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου καὶ οὐ δύο Χριστοὶ οὐδὲ δύο υἱοί. καὶ ἡ μὲν ἀγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία ὀρθῶς δέχεται πάντα τὰ παρὰ τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου εἰρημένα, ἐν οἷς καὶ τὴν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην ὡς σημαίνουσιν ἑτέραν εἶναι τῆς θεότητος φύσιν καὶ ἑτέραν τῆς σαρκὸς, ἐξ ὧν ὁ εἷς καὶ μόνος ἀπετελέσθη Χριστός. οἱ δὲ αἰρετικοὶ πάντα τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς εἰρημένα καταλιμπάνοντες ταύτης καὶ μόνης ἀντέχονται τῆς λέξεως κακῶς αὐτὴν ἐκλαμβάνοντες καὶ ἐντεῦθεν νομίζοντες τὸν πατέρα μίαν θεότητος καὶ σαρκὸς εἰρηκέναι φύσιν. ἀλλ' ὡσπερ τὸν δυσσεβῆ Νεστόριον ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιουποστάτως τὰς φύσεις λέγοντα καὶ δύο υἱοὺς εἰσάγοντα ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος κατέκρινεν, οὕτω καὶ τοὺς μίαν θεότητος καὶ σαρκὸς ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγοντας φύσιν ἀποκηρύττει δεικνὺς ὅτι οἱ τοῦτο λέγοντες ἐξ ἀνάγκης ὁμοούσιον τὴν σάρκα τῇ θεότητι ὁμολογοῦσι, κἂν τοῦτο ἀρνεῖσθαι προσποιῶνται. λέγει γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ κατὰ τῶν μίαν φύσιν θεότητος καὶ σαρκὸς λεγόντων καὶ μεμφομένων αὐτῶι διὰ τί τοὺς Ἀνατολικούς ἐδέξατο δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ λέγοντας τάδε 159 Παρασκεύαζε δὲ αὐτοὺς προσέχειν τῇ ἀναγνώσει τῆς ἐπιστολῆς τοῦ μακαρίου πάπα Ἀθανασίου, ὅτι ἐκεῖ φιλονεικούντων τινῶν καὶ λεγόντων ὅτι ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως ὁ θεὸς λόγος μετεποίησεν ἑαυτῶι τὸ σῶμα, ἄνω καὶ κάτω δισχυρίζεται ὅτι οὐχ ὁμοούσιον ἦν τῶι λόγῳ τὸ σῶμα· εἰ δὲ οὐχ ὁμοούσιον, ἑτέρα πάντως καὶ ἑτέρα φύσις, ἐξ ὧν ὁ εἷς καὶ μόνος νοεῖται Χριστός. κάκεινο δὲ μὴ ἀγνοεῖτωσαν· ὅπου γὰρ ἔνωσις ὀνομάζεται, οὐχ ἑνὸς πράγματος σημαίνεται σύνοδος, ἀλλ' ἢ δύο ἢ καὶ πλείονων καὶ διαφερόντων ἀλλήλοις κατὰ φύσιν. εἰ τοίνυν λέγομεν ἔνωσιν, ὁμολογοῦμεν ὅτι σαρκὸς ἐψυχωμένης νοερῶς καὶ λόγου, καὶ οἱ δύο λέγοντες φύσεις οὕτω νοοῦσιν· πλὴν τῆς ἐνώσεως ὁμολογουμένης οὐκέτι δίστανται ἀλλήλων τὰ ἐνωθέντα. 160 Προσέχειν τοίνυν δεῖ τῇ τοῦ πατρὸς διδασκαλίᾳ τοὺς ἀναγινώσκοντας ὅτι ἑτέραν φύσιν τῆς θεότητος καὶ ἑτέραν τῆς σαρκὸς εἰπὼν ἕνα Χριστὸν ἀποτελεσθῆναι διδάσκει καὶ οὐ μίαν φύσιν. ἀμέλει οὐδαμοῦ εὐρίσκειται εἰρηκῶς μίαν φύσιν Χριστοῦ, ἀλλ' ὁσάκις εἶπεν μίαν φύσιν, ἢ τοῦ λόγου ἢ τοῦ υἱοῦ εἶπεν καὶ ἐπήγαγεν σεσαρκωμένην, ἵνα δείξη μὴ μόνον ἐν τῇ θεΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν ὑπάρχειν. πῶς γὰρ ἠδύνατο μίαν φύσιν θεότητος καὶ σαρκὸς ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος λέγειν, ὅπου γε ἐν πολλοῖς τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων λέγει ὅτι οὐκ ἀνήρηται ἢ τῶν φύσεων διαφορὰ διὰ τὴν ἔνωσιν; εἰ δὲ οὐκ ἀνήρηται, οὐκ ἄρα μία φύσις τοῦ Χριστοῦ. 161 Ἐφεξῆς δὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ πλατύτερον ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις Κύριλλος μαρτυρῶν τοῖς Ἀνατολικοῖς ὡς ὀρθῶς τὰ περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δογματίσασιν ἐπάγει τάδε Οἱ γὰρ ὁμολογοῦντες ὅτι ἐκ θεοῦ πατρὸς γεννηθεὶς ὁ μονογενὴς λόγος ἐγεννήθη ὁ αὐτὸς κατὰ σάρκα ἐκ γυναικός, καὶ ὅτι θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἀγία παρθένος, καὶ ὅτι ἐν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ὅτι οὐ δύο υἱοί, οὐ δύο Χριστοί, ἀλλ' εἷς, πῶς ταῖς Νεστορίου συμφέρονται δόξαι; Νεστόριος μὲν γὰρ ἐν ταῖς ἑαυτοῦ ἐξηγήσεσι προσποιεῖται λέγειν «εἷς υἱὸς καὶ εἷς κύριος», ἀλλ' ἀναφέρει τὴν υἰότητα καὶ τὴν κυριότητα ἐπὶ μόνον τὸν τοῦ θεοῦ λόγον· ὅταν δὲ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκονομίαν, πάλιν ἕτερον κύριον τὸν ἐκ γυναικὸς ἰδίαι ἀνθρωπὸν

φησιν συναφθέντα τῇ ἀξίαι ἢ τῇ ἰσοτιμίαι. τὸ γὰρ λέγειν ὅτι διὰ τοῦτο ὁ θεὸς λόγος Χριστὸς ὀνομάζεται, ὅτι ἔχει τὴν συνάφειαν τὴν πρὸς τὸν Χριστόν, πῶς οὐκ ἐναργῶς ἐστὶ λέγειν δύο Χριστοὺς, εἰ Χριστὸς πρὸς Χριστόν ἔχει συνάφειαν ὡς ἄλλος πρὸς ἄλλον; οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς οὐδὲν εἰρήκασι τοιοῦτον, τὰς δὲ φωνὰς διαιροῦσι μόνον. διαιροῦσι δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς τὰς μὲν θεοπρεπεῖς εἶναι λέγειν, τὰς δὲ ἀνθρωπίνας, τὰς δὲ κοινοποιηθείσας ὡς ἐχούσας ὁμοῦ τὸ θεοπρεπὲς καὶ τὸ ἀνθρώπινον, πλὴν εἰρημένας παρὰ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ οὐχ ὡς Νεστορίος τὰς μὲν τῶι θεῶι λόγῳ ἰδικῶς ἀπονέμει, τὰς δὲ τῶι ἐκ γυναικὸς ὡς ἐτέρῳ υἱῶι. ἕτερον δὲ ἐστὶ φωνῶν εἶδέναι διαφορὰν καὶ ἕτερον τὸ μερίζειν δυσὶ προσώποις ὡς ἐτέρῳ καὶ ἐτέρῳ. 162 Καὶ ἱκανὰ μὲν ἦν καὶ ταῦτα καταισχύσαι τοὺς Ἀκεφάλους τοὺς ἀκολουθοῦντας τῇ Σευήρου πλάνῃ· πλὴν καὶ ἐξ ἐτέρων ἔτι ἐπιδείξομεν ὅτι μετὰ τὴν Νεστορίου κατάκρισιν ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος τῇ αὐτῇ ἐπέμεινεν διδασκαλίαι. Ἰωάννου γὰρ τοῦ ἐν ὀσίαι τῇ μνήμῃ ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας γενομένου ἅμα τῇ ὑπ' αὐτὸν συνόδῳ συνοδικὴν ἐπιστολὴν ποιησαμένου πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Κύριλλον καὶ πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν Αἰγυπτιακὴν σύνοδον καὶ τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀποκομίσαντος Παύλου τοῦ τῆς ὀσίας μνήμης γενομένου ἐπισκόπου τῆς Ἐμισσηνῶν πόλεως ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν δεξάμενος καὶ εὐρῶν ἐν αὐτῇ τὰ τῆς ἐκκλησίας ὀρθὰ δόγματα τὴν πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς ἔνωσιν ἠσπάσατο καὶ συνοδικὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἐποίησατο, ἧς μέρος τῶι παρόντι συνείδομεν ἐνθεῖναι λόγῳ ἔχον οὕτως 163 Ὅτι δὲ περιττὴ παντελῶς καὶ οὐκ εὐάφορμος τῶν ἐκκλησιῶν ἢ διχοστασία γέγονεν, νῦν μάλιστα πεπληροφορήμεθα τοῦ κυρίου μου τοῦ θεοσεβεστάτου Παύλου τοῦ ἐπισκόπου χάρτην προκομίσαντος ἀδιάβλητον ἔχοντα τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν καὶ ταύτην συντετάχθαι διαβεβαιουμένου παρὰ τε τῆς σῆς ὀσιότητος καὶ τῶν αὐτόθι θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων. ἔχει δὲ οὕτως ἡ συγγραφὴ, ἢ καὶ αὐταῖς ταῖς λέξεσιν ἐντέθειται τῆδε ἡμῶν τῇ ἐπιστολῇ. περὶ δὲ τῆς θεοτόκου παρθένου ὅπως καὶ φρονοῦμεν καὶ λέγομεν, τοῦ τε τρόπου τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀναγκαίως, οὐκ ἐν προσθήκῃς μέρει, ἀλλ' ἐν πληροφορίας εἶδει, ὡς ἄνωθεν ἔκ τε τῶν θείων γραφῶν ἔκ τε τῆς παραδόσεως τῶν ἁγίων πατέρων παρειληφότες ἐσχήκαμεν, διὰ βραχέων ἐροῦμεν, οὐδὲν τὸ σύνολον προστιθέντες τῇ τῶν ἁγίων πατέρων τῇ ἐν Νικαίαι ἐκτεθείσῃ πίστει. ὡς γὰρ ἔφθημεν εἰρηκότες, πρὸς πᾶσαν ἔξαρκεῖ καὶ εὐσεβείας γνῶσιν καὶ πάσης αἰρετικῆς κακοδοξίας ἀποκήρυξιν. ἐροῦμεν δέ, οὐ κατατολμῶντες τῶν ἀνεφίκτων, ἀλλὰ τῇ ὁμολογίαι τῆς οἰκείας ἀσθενείας ἀποκλείοντες τοῖς ἐπιφύεσθαι βουλομένοις ἐν οἷς τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον διασκεπτόμεθα. ὁμολογοῦμεν τοιγαροῦν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, θεὸν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτου δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁμοούσιον τῶι πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. δύο γὰρ φύσεων ἔνωσις γέγονεν· δι' ὃ ἕνα Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. κατὰ ταύτην τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἐνώσεως ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν παρθένον θεοτόκον διὰ τὸ τὸν θεὸν λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἐνώσαι ἑαυτῶι τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν. τὰς δὲ εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς περὶ τοῦ κυρίου φωνὰς ἴσμεν τοὺς θεηγόρους ἄνδρας τὰς μὲν κοινοποιοῦντας ὡς ἐφ' ἐνὸς προσώπου, τὰς δὲ διαιροῦντας ὡς ἐπὶ δύο φύσεων, καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς κατὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα παραδιδόντας. ταύταις ὑμῶν ἐντυχόντες ταῖς ἱεραῖς φωναῖς οὕτω τε καὶ ἑαυτοὺς φρονοῦντας εὐρίσκοντες (20εῖς20 γὰρ 20κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα20) ἔδοξάσαμεν τὸν τῶν ὅλων σωτῆρα

θεόν, ἀλλήλοις συγκαίροντες ὅτι ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων συμβαίνουσιν ἔχουσι πίστιν αἶ τε παρ' ὑμῖν καὶ αἶ παρ' ἡμῖν ἐκκλησίαι. 164 Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς συνοδικῆ ἐπιστολῇ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος· κατάδηλα δὲ ποιῆσαι βουλόμενος πάσῃ τῇ ὑπ' αὐτὸν συνόδῳ καὶ τῷ τῶν Ἀλεξανδρέων λαῷ τὰ δόγματα ἐφ' οἷς ἠνώθη ταῖς Ἀνατολικαῖς ἐκκλησίαις, προέτρεψεν τὸν ἐν ἁγίοις Παῦλον τῇ μεγάλῃ τῶν Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ τὰ περὶ τῆς ὀρθῆς ὁμιλῆσαι πίστεως, ἐξ ὧν ἐστὶ τάδε 165 Ὁ συναΐδιος τῷ πατρὶ καὶ τῶν πάντων κύριος καὶ δημιουργὸς τοσοῦτον ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ὥστε σὰρξ ἐγένετο, ἵνα ἀπὸ τοῦ εὐτελεστέρου τῆς φύσεως ἡμῶν μέρους τοὺς ὑπερβάλλοντας τοῦ θεοῦ περὶ ἡμᾶς οἰκτιρμούς δείξει. 20ὸ λόγος 20 οὖν, φησί, 20σὰρξ ἐγένετο 20, καὶ οὐκ ἔστη μέχρι τούτου, ἀλλ' ἐπήγαγεν 20καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν 20, τὸ δὲ δεύτερον τοῦ πρώτου ἐρμηνεία ἐστίν. τί ἐστὶν 20ὸ λόγος σὰρξ ἐγένετο; καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν 20, τουτέστιν ἐν τῇ ἡμετέρῃ φύσει. ὅρα καὶ τὸν Ἰωάννην δύο φύσεις κηρύττοντα καὶ ἓνα υἱόν. ἕτερον σκηνὴ καὶ ἕτερον τὸ σκηνοῦν· ἕτερον ναὸς καὶ ἕτερον ὁ ἐνοικῶν θεός, πρόσχε τῷ λεγομένῳ· οὐκ εἶπεν ἕτερος καὶ ἕτερος ὡς ἐπὶ δύο προσώπων ἢ δύο Χριστῶν ἢ δύο υἱῶν, ἀλλ' ἕτερον καὶ ἕτερον ὡς ἐπὶ δύο φύσεων. ὅτε οὖν εἶπεν 20καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν 20 καὶ 20 ἐκήρυξεν τὰς δύο φύσεις, τότε ἐπήγαγεν 20καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς 20. οὐκ εἶπεν 20δύο 20 υἱῶν, ἀλλ' 20ὡς μονογενοῦς 20. Ἡσαΐας οὖν κηρύττει τὸν Ἐμμανουήλ, τουτέστιν θεὸν ἐνανθρωπήσαντα. Πέτρος λέγει 20σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ 20, τὴν διττὴν φύσιν καὶ τὸ μοναδικὸν πρόσωπον τοῦ υἱοῦ. ὁ θεολόγος Ἰωάννης λέγει 20καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν 20, δύο φύσεις καὶ τοῦ μονογενοῦς τὸ ἐν πρόσωπον. Τούτων δὲ οὕτω λεχθέντων ὁ μὲν λαὸς ἐπευφήμησεν, ὁ δὲ ἐν ἁγίοις Κύριλλος βεβαιῶν τὰ παρὰ Παύλου λεχθέντα λέγει τάδε 166 Ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τῶν ἐν Χριστῷ διδασκάλων τὰς εὐστομίας προανακηρύττων ἔλεγεν 20ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου 20. ἰδοὺ τοίνυν ἠντλήσαμεν ὑμῖν ὕδωρ ἐξ ἁγίας πηγῆς, τοῦ προλαβόντος φημὶ διδασκάλου, ὃς ταῖς διὰ τοῦ πνεύματος δαιδουχίαις λελαμπρυσμένος διεσάφησεν ἡμῖν τὸ μέγα καὶ σεπτὸν τοῦ σωτῆρος μυστήριον, δι' οὗ σεσώσμεθα πιστεύσαντες εἰς αὐτόν. 167 Ἐκ τῶν εἰρημένων τοίνυν ἀπάντων ἀποδέδεικται ὅτι ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος καὶ πρὸ τῆς Νεστορίου κατακρίσεως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κατακρίσει καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ κατάκρισιν οὐ διέλιπεν τὴν περὶ τῶν δύο φύσεων ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ ὁμολογίαν ἀεὶ κηρύττων. ἀλλ' οὐδὲν τούτων Σευῆρος ὁ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς ἐννοῶν τοὺς μὲν πατέρας ὀνόματι δῆθεν πατέρας ἀποκαλεῖ, ἀρνεῖται δὲ τὰ παρ' αὐτῶν ὀρθῶς τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα δόγματα, μὴ γινώσκων ὅτι Νεστόριος μὲν διὰ τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν κατακέκριται, οὐ μὴν δι' ἐκεῖνον ἢ τῶν πατέρων ἀνήρηται διδασκαλία. εἰ γὰρ κατὰ τὴν Σευῆρου μανίαν τὰς φωνὰς τὰς παρὰ μὲν τῶν ἁγίων πατέρων ὀρθῶς εἰρημένας, παρὰ δὲ αἰρετικῶν κακῶς ἐκλαμβανομένας παραιτεῖσθαι δεῖ, καὶ αὐτὴν ἀθετήσῃ τὴν θεῖαν γραφήν, ἐξ ἧς πάντες αἰρετικοὶ τῇ οἰκείᾳ συνηγορεῖν οἴονται νόσω, καὶ δῆλον ὅτι κατὰ τοὺς ἐκείνου λήρους αἶ τε θεῖαι γραφαὶ καὶ αἶ τῶν πατέρων παραδόσεις ἀποδοκιμασθήσονται. 168 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμεῖς πρὸς τοὺς αἰρετικούς ἀθετοῦντας τὴν τῶν πατέρων διδασκαλίαν· ἢ δὲ ἁγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία τὰς μὲν τοιαύτας τῶν αἰρετικῶν ματαιολογίας ἀποστρεφομένη, φυλάττουσα δὲ τὴν τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων τε καὶ πατέρων παράδοσιν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν κηρύττει μονογενῆ θεὸν λόγον κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀμφοτέροις ταῖς οὐσίαις, τῇ τε τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τῇ τῆς παρθένου μητρὸς γνωριζόμενον. καὶ οἱ τοῦτο μὴ ὁμολογοῦντες ἢ τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς γέννησιν ἀπαρνοῦνται τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἢ τὴν ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ

ἀειπαρθένου Μαρίας· οὗ γὰρ τὴν οὐσίαν οὐκ ἔχει ὁ Χριστός, ἀπέστη κατ' αὐτοὺς καὶ τοῦ εἶναι υἱός. εἰ δὲ συνελαυνόμενοι ἐκ τῆς θείας γραφῆς καὶ τῆς τῶν πατέρων διδασκαλίας ὁμολογοῦσι μεθ' ἡμῶν υἱὸν εἶναι τὸν Χριστὸν κατὰ ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ πατὴρ καὶ τὸν αὐτὸν κατὰ ἀλήθειαν υἱὸν εἶναι τῆς παρθένου μητρός, ὁμολογήσουσιν ἐξ ἀνάγκης ὡσπερ τὰς δύο γεννήσεις ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὰς δύο οὐσίας ἔχειν αὐτόν. εἰ γὰρ καθὼς οἱ πατέρες διδάσκουσι, μήτε ἡ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ φύσις εἰς τὴν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μεταβέβληται φύσιν μήτε ἡ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ εἰς τὴν τῆς θεότητος μήτε μὴν ἡ διαφορὰ τῶν φύσεων ἀνήρηται διὰ τὴν ἔνωσην, ἀλλ' ἔμεινεν ἐκάτερον ὅπερ ἐστὶ τῆι φύσει, καὶ διπλοῦν ἐστὶ τὸ περὶ αὐτοῦ κήρυγμα καὶ ἐν ἐκατέραις ταῖς οὐσίαις γνωρίζεται, τουτέστιν ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, πῶς οὐκ αἰσθάνονται τῆς οἰκείας πλάνης οἱ μίαν τοῦ Χριστοῦ τερατευόμενοι φύσιν καὶ τῶν μὲν κατ' ἀλήθειαν πραγμάτων τὴν ἀναίρεσιν βλασφημοῦντες, ψιλὰ δὲ ὀνόματα θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τῷ Χριστῷ χαριζόμενοι; 169 Ἀλλὰ πᾶσαν ὀρθὴν παρορῶντες διδασκαλίαν ἐκείνῳ μόνῳ τὸν νοῦν προσέχουσιν τῷ νομίζειν ὅτι ἡ φύσις ἤγουν οὐσία καὶ μορφή ταυτὸν τῆι ὑποστάσει καὶ τῷ προσώπῳ δηλοῦσιν, ὅπερ καὶ πᾶσι τοῖς αἰρετικοῖς πρόφασις γίνεται πλάνης. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου καὶ ἐν τῷ ἤδη γραφέντι παρ' ἡμῶν λόγῳ πρὸς Ζωίλον τὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρέων καὶ πατριάρχην ἱκανῶς ἀποδέδεικται, παραστησάντων ἡμῶν ὅτι φύσις καὶ οὐσία καὶ μορφή ταυτὸν δηλοῖ καὶ ἐπὶ τοῦ κοινοῦ σημαιομένου λαμβάνονται, τὸ δὲ πρόσωπον καὶ ἡ ὑπόστασις ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον λέγεται· πλὴν καὶ ἐνταῦθα δι' ἐτέρων μαρτυριῶν τῶν ἀγίων πατέρων τὸ αὐτὸ παραστήσομεν. εὐθύς γὰρ ὁ ἐν ἀγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῆς σωτηριώδους ἐπιφανείας λέγει τάδε 170 Ὡσπερ γὰρ ἡ μορφή τοῦ θεοῦ τὸ πλήρωμα τῆς τοῦ λόγου θεότητος νοεῖται, οὕτως καὶ ἡ μορφή τοῦ δούλου ἡ νοερά τῆς τῶν ἀνθρώπων συστάσεως φύσις σὺν τῆι ὀργανικῇ καταστάσει ὁμολογεῖται. 171 Τὰ αὐτὰ δὲ ἡμᾶς καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ἐκδιδάσκει τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν ἐρμηνεύων καὶ λέγων 20Τοῦτο φρονεῖσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇι θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβών 20. μορφή θεοῦ, φησίν, μορφὴν δούλου ἔλαβεν. ἡ μορφή τοῦ δούλου ἐνέργεια δούλου ἐστὶν ἢ φύσις δούλου; πάντως δήπου φύσις δούλου. οὐκοῦν καὶ ἡ μορφή τοῦ θεοῦ φύσις, οὐκ ἄρα ἐνέργεια. 172 Καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου λόγῳ λέγει τάδε 20Τὸ ἐν μορφῇι θεοῦ 20 τὸ ἐν οὐσίαι ἐστὶ θεοῦ· οὐ γὰρ ἄλλο μορφή θεοῦ καὶ ἄλλο οὐσία θεοῦ, ἵνα μὴ σύνθετος. ὁ κατὰ μορφὴν οὖν ἴσος καὶ κατ' οὐσίαν ἐστὶν ἴσος. 173 Καὶ ὁ ἐν ἀγίοις δὲ Κύριλλος ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ τοῦ Θησαυροῦ λέγει τάδε Ὅπου φύσεως ταυτότης, ἐκεῖ πάντως ἔσται καὶ τὸ ὁμοούσιον· κωλύει δὲ οὐδέν, μᾶλλον δὲ ἀνάγκη πᾶσα τὸ ἕκ τινος φυσικῶς προελθὸν ὅμοιον εἶναι κατ' οὐσίαν αὐτῷ. 174 Καὶ πάλιν ἐν τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ· ὧν φύσις μία, τούτοις ἔσται καὶ τὸ ὄνομα κοινόν, καὶ ὅπερ ἄν τινα κατὰ φύσιν ὑπάρχηι, τοῦτο πάντως ἐγκρίσεται τοῖς τῆς αὐτῆς μετέχουσιν οὐσίας. 175 Ταῦτα τοίνυν εἰρήκαμεν δεικνύντες ὅτι οὐσία καὶ φύσις καὶ μορφή ταυτὸν δηλοῦσιν· ὅτι δὲ οὐχὶ ταυτὸν ἐστὶν οὐσία τε καὶ ὑπόστασις, ὡς οἱ αἰρετικοὶ πλανώμενοι λέγουσιν, καὶ ἐκ τῆς περὶ τὴν ἁγίαν τριάδα θεολογίας ἔξεστι μαθεῖν. ὅτε γὰρ εἵπομεν θεόν, τὴν μίαν οὐσίαν τῆς ἁγίας τριάδος σημαίνομεν· ὅτε δὲ λέγομεν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τότε τὰς τρεῖς ὑποστάσεις εἶτ' οὖν τὰ τρία πρόσωπα τὰ ἐν τῆι μιᾷ φύσει τῆς θεότητος γνωρίζόμενα παριστώμεν. οὕτω γὰρ ἡμᾶς καὶ ἡ θεία διδάσκει φωνὴ ἢ λέγουσα 20ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν 20. ἡ δὲ φωνὴ τοῦ 20ποιήσωμεν 20 οὐχ ἐνός ἐστὶ προσώπου σημαντικὴ κατὰ τὴν Σαβελλίου μανίαν· πληθυντικῶς γὰρ εἰρημένη τῆς ἁγίας τριάδος ἐστὶ δηλωτικὴ. καὶ τὸ 20κατ' εἰκόνα 20 δὲ 20ἡμετέραν 20 τὴν μίαν

ουσίαν δηλοῖ πατρός καὶ υἱοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος· οὐ γὰρ εἶπεν 20κατ' εἰκόνας20, ἵνα μὴ διαφόρους τὰς οὐσίας τῆς τριάδος ὑπονοήσωμεν κατὰ τὴν Ἀρείου μανίαν, ἀλλὰ 20κατ' εἰκόνα20, ἵνα μίαν οὐσίαν καὶ ὁμοούσιον δείξει τὴν ἀγίαν τριάδα. τὸ δὲ εἰπεῖν 20κατ' εἰκόνα ἡμετέραν20 τὸν ἄνθρωπον τὴν νοερὰν τῆς ἀνθρωπότητος φύσιν ἐσήμανεν, καθ' ἣν ἐσμὲν εἰκὼν τοῦ θεοῦ· οὐ γὰρ εἶπε ποιήσωμεν τόνδε, ἵνα μὴ πρόσωπον νοηθῆι, ἀλλ' εἶπεν 20ποιήσωμεν ἄνθρωπον20, ἵνα ἡ νοερὰ τῆς ἀνθρωπότητος φύσις δηλωθῆι. ὅτε δὲ τὰς ὑποστάσεις παραστήσαι ἠβουλήθη, τότε τὸ ἄρρην καὶ τὸ θῆλυ Ἀδὰμ καὶ Εὐὰν ἐκάλεσεν, ὅπερ ἐστὶ πρόσωπα εἶτ' οὖν ὑποστάσεις. 176 Καὶ ἐκ τῶν ἀγίων δὲ πατέρων παραστήσομεν ὅτι φύσις καὶ ὑπόστασις οὐκ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημανομένου λαμβάνεται, καὶ πρῶτον τὸν ἐν ἀγίοις Κύριλλον παραστήσομεν ἐν τῷ περὶ τριάδος λόγῳ ταύτην ἰδικῶς ἐμβάλλοντα αὐτῶν τὴν παράνοϊαν, ἐν ᾧ καὶ πρὸς πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν τὴν διδασκαλίαν ποιούμενος λέγει τάδε 177 Ἦνῶσθαι φαμέν τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν καθ' ἡμᾶς τε ἅμα καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. ἔστιν μὲν γὰρ ὁμολογουμένως τῷ γεγεννηκότῳ πάντως που καὶ ὁμοούσιος, εἶπερ ἐστὶν ἀληθῶς υἱός τε καὶ ἐξ αὐτοῦ· ἐν ἰδίᾳ δὲ ὡς ὑποστάσει τῆιδέ γε ἔχειν εὖ μάλα πεπιστευμένος οὐ καθάπερ ἡμεῖς ἀλλήλων κατὰ νόμον σωμάτων διεστήκαμεν, καὶ αὐτὸς τοῦ πατρὸς τὴν εἰς ἅπαν ἔχων διατομήν, εἰς ἑτερότητα δέ, τὴν καθ' ἕκαστον λέγω, φυσικὴν καὶ ἄρρητον ἔχων τὴν ἔνωσιν, οὐκ ἀνάχυσίν τινα τὴν εἰς ἀλλήλας παθουσῶν τῶν ὑποστάσεων κατὰ γε τὸ τισὶν δοκοῦν, ὡς τὸν αὐτὸν εἶναι πατέρα καὶ υἱόν, ἀλλ' ὄντος τε καὶ ὑφεστηκότος ἑκατέρου καὶ ἰδίαν ἔχειν λεγομένου ὑπαρξιν ἢ τῆς οὐσίας ταυτότης βραβεύει τὴν ἔνωσιν. ἐν ἰδίᾳ φῆς οὖν εἶναι τὸν υἱὸν οὐσία παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς; οὐκ ἐν οὐσίᾳ μᾶλλον ἑτέροι παρὰ τὴν ὡς θεοῦ, ἀλλ' ἐν ὑποστάσει τῆι ὡς υἱοῦ. ἕτερον γὰρ τί ἐστὶν οὐσία καὶ ἕτερον ὑπόστασις; ναί· πολὺ γὰρ τὸ διεῖργον καὶ διὰ μέσου χωροῦν, εἶπερ ἐστὶν οὐσία τῶν καθ' ἕκαστα περιεκτικῆ. τίνα φῆς τρόπον; βραδὺς γάρ, ὡς ἔοικεν, ἐν γε τοῖς τοιούτοις ἐγώ. ἢ γὰρ οὐκ οἶσθα ὅτι κάμοι πως οὐκ ἐντριβῆς ὁ περὶ τούτων λόγος; ἰτέον δ' οὖν ἐπὶ τὴν ἐγχωροῦσαν βάσανον, ὡς ἐν εἰκόνι τυχὸν ἐν ὑπερτάτοις οὐσης ὑψώμασι τῆς θείας ὑπεροχῆς. οὐκοῦν τῆς οὐσίας ἢ δήλωσις κατὰ κοινοῦ τινος ἔοικεν ἰέναι πράγματος, τὸ δὲ τῆς ὑποστάσεως ἑκάστου τυχὸν ὀνόματος καθ' ὧν τὸ κοινὸν κατηγορεῖται καὶ λέγεται. οἷου δέ με νῦν ἐκεῖνο δηλοῦν. τὸ ποῖόν τι διοριζόμεθα τὸν ἄνθρωπον; ζῶιον λογικὸν καὶ θνητόν. τὸν αὐτῷ πρέποντα τιθέμενοι λόγον, καὶ τοῦτο οὐσίας ὄρον εἶναι φαμέν κατὰ παντὸς ἰούσης τῶν κατὰ μέρος ὑφεστηκότων. ὑπὸ οὖν τὸ κοινὸν δὴ τοῦτο, τουτέστι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν τοῦ ἀνθρώπου ὄρον πίπτει μὲν, οἶμαι, Θωμᾶς τε καὶ Μάρκος ἢ, φέρε εἰπεῖν, Πέτρος τε καὶ Παῦλος· καὶ τὴν μὲν οὐσίαν ὡδὶ κατασημῆναι τις ἂν, τῶν δὲ καθ' ἕκαστον νοουμένων οὕτω σαφῆ τε καὶ ἐναργῆ τὴν δήλωσιν ἐποίησατο. οὐ γὰρ εἶ τι ἄνθρωπος ἀπλῶς, τοῦτό ἐστὶν Πέτρος καὶ Παῦλος. Θωμᾶν δὲ καὶ Πέτρον εἰπὼν τοῦ μὲν τῆς οὐσίας ὄρου οὐκ ἐξοίσει τὸ δηλούμενον (ἄνθρωπος γὰρ οὐδὲν ἥττον ἐστίν), ἐν εἶδει δὲ ὄντα τῷ τοιούτῳ [δὲ] τυχὸν καὶ ἐν ὑποστάσει τῆι ἰδικῆι καὶ μεμερισμένως ὑπέδειξεν. ἢ οὐσία τοιγαροῦν καὶ κατὰ ἀνθρώπου παντὸς ἄτε δὴ τὸν κοινὸν τοῦ γένους ὡδίνουσα λόγον, ἢ δὲ ὑπόστασις καθ' ἑνὸς ἂν νοοῖτο πρεπωδέστερον οὔτε τῆς κοινότητος ἐξισταῖσα τὸ δηλούμενον οὔτε μὴν ἀναχέουσά τε καὶ ἀνακιρνῶσα πρὸς τὸ ἀσυμφανές ἔτι τῶν καθ' ἕκαστόν τι καὶ ἰδικῶς. 178 Τούτων τοίνυν παρὰ τοῦ ἐν ἀγίοις εἰρημένῳ Κυρίλλῳ δέδεικται σαφῶς ὅτι οὐσία καὶ ὑπόστασις οὐ ταῦτὸν δηλοῖ, ἀλλ' ἢ μὲν οὐσία τὸ κοινόν, ἢ δὲ ὑπόστασις τὸ καθ' ἕκαστον σημαίνει. δείξομεν δὲ πάλιν τοὺς ἀγίους πατέρας διδάσκοντας ὅτι ἢ ὑπόστασις ταῦτὸν τῷ προσώπῳ δηλοῖ. εὐθέως γοῦν τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἰς τὴν τῶν ἐπισκόπων παρουσίαν παραστήσομεν ἑκάτερον ἡμᾶς ἐκδιδάσκοντα ὅτι τε οὐσία οὐ ταῦτόν ἐστι τῆι ὑποστάσει καὶ ὅτι οὐδὲν ἕτερον ἢ ὑπόστασις δηλοῖ ἢ τὸ πρόσωπον. λέγει τοίνυν οὕτως 179 Πιστεύομεν εἰς πατέρα καὶ

υῖόν καὶ ἅγιον πνεῦμα ὁμοούσιά τε καὶ ὁμόδοξα, ἐν οἷς καὶ τὸ βάπτισμα τὴν τελείωσιν ἔχει ἐν τε ὀνόμασι καὶ σχήμασιν (οἶδας ὁ μνηθεὶς), ἄρνησις ὄν ἀθείας καὶ ὁμολογία θεότητος, καὶ οὕτω καταρτιζόμεθα τὸ μὲν ἐν τῇ οὐσίαι γινώσκοντες καὶ τῷ ἀμερίστῳ τῆς προσκυνήσεως, τὰ δὲ τρία ταῖς ὑποστάσεσιν εἶτ' οὖν προσώποις, ὅτι σοι φίλον. μηδὲ γὰρ οἱ περὶ ταῦτα ζυγομαχοῦντες ἀσχημονεῖτων ὡσπερ ἐν ὀνόμασι κειμένης ἡμῖν τῆς εὐσεβείας, ἀλλ' οὐκ ἐν πράγμασιν. τί γὰρ φατὲ οἱ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις φάσκοντες; μὴ τρεῖς οὐσίας ὑπολαμβάνοντες τοῦτο λέγετε; μέγα οἶδ' ὅτι βοήσετε κατὰ τῶν οὕτως ὑπειληφόντων· μίαν γὰρ καὶ τὴν αὐτὴν τῶν τριῶν δογματίζομεν. τί δὲ οἱ τὰ πρόσωπα; μὴ ἐν οἷόν τι σύνθετον ἀναπλάσσετε καὶ τριπρόσωπον ἢ ἀνθρωπόμορφον ὅλως; ἄπαγε, καὶ ὑμεῖς ἀντιβοήσετε, μηδὲ πρόσωπον, ὅτι ποτέ ἐστιν, ἴδιοι θεοῦ ὅς οὕτως ἔχει. τί οὖν ὑμῖν τὰ πρόσωπα; (προσερήσομαι γάρ) τῷ τρία εἶναι τὰ διαιρούμενα, οὐ φύσεις, ἀλλ' ἰδιότητες; ὑπέρευ γε. πῶς ἂν τινες σωφρονοῖεν μᾶλλον καὶ τὸ αὐτὸ λέγοιεν ἢ οὕτως ἔχοντες, κὰν ταῖς συλλαβαῖς διαφέρωσιν; 180 Καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Γρηγόριος ὁ τῆς Νυσαέων ἐπίσκοπος ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ τῷ κατ' Εὐνομίου λέγει τάδε Ἡ μὲν γὰρ τῶν ὑποστάσεων ἰδιότης τρανήν τε καὶ ἀσύγχυτον ποιεῖται τὴν τῶν προσώπων διαστολήν· ἐν δὲ ὄνομα προκείμενον τῆς κατὰ τὴν πίστιν ἐκθέσεως σαφῶς ἡμῖν τὴν ἐνότητα τῆς οὐσίας τῶν ἐν τῇ πίστει προσώπων διερμηνεύει, πατὴρ λέγω καὶ υἱοῦ καὶ πνεύματος ἁγίου. διὰ γὰρ τῶν κλήσεων τούτων οὐ φύσεως διαφορὰν διδασκόμεθα, ἀλλὰ μόνως τὰς τῶν ὑποστάσεων γνωριστικὰς ἰδιότητας. 181 Καὶ ταῦτα μὲν οἱ πατέρες πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ φύσιν μὲν καὶ οὐσίαν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ σημαινομένου κατηγορεῖσθαι, πρόσωπον δὲ καὶ ὑπόστασιν ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον· τίς δὲ οὐκ ἂν θαυμάσειεν τὴν τῶν αἰρετικῶν ἀλογίαν ὅτι ἔνωσιν λέγοντες καὶ τὴν διαφορὰν τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων ἐστὶν ὅτε ὁμολογοῦντες ἀρνοῦνται τὸν ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ἠνωμένων πραγμάτων εἰσαγόμενον ἀριθμὸν, σαφῶς καὶ ἐν τούτῳ τὴν Ἀπολιναρίου νοσοῦντες μανίαν; λέγει γὰρ ὁ αὐτὸς Ἀπολιναρίου ἐν τοῖς γραφεῖσιν αὐτῷ Συλλογισμοῖς τάδε 182 Μεσότητες γίνονται ἰδιοτήτων διαφόρων εἰς ἐν συνελθουσῶν, ὡς ἐν ἡμιόνῳ ἰδιότης ὄνου καὶ ἵππου καὶ ἐν γλαυκῷ χρώματι ἰδιότης λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ ἐν ἀέρι χειμῶνος καὶ θέρους ἰδιότης ἔαρ ἐργαζομένη· οὐδεμία δὲ μεσότης ἐκατέρας ἔχει τὰς ἀκρότητας ἐξ ὀλοκλήρου, ἀλλὰ μερικῶς ἐπιμειγμένας, μεσότης δὲ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐν Χριστῷ· οὐκ ἄρα οὔτε ἄνθρωπος ὅλος οὔτε θεός, ἀλλὰ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου μίξις. 183 Εἶτα πάλιν ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ τῷ ἐπιγεγραμμένῳ ὅτι θεὸς ἔνσαρκος ὁ Χριστός, κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν τὸν διάλογον ποιούμενος, ἐπερωτηθεὶς· Τί οὖν; οὐχὶ καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἢ θεὸν σὺ λέγεις τὸν Χριστὸν ἀρνούμενος αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον εἶναι; λέγει τάδε· οὐκ ἐν δύο οὐσίαις, ἀλλ' ἐν μιᾷ. 184 Ταῦτα δὲ παρηγάγομεν, ἵνα δείξωμεν ὅτι τοῖς Ἀπολιναρίου πονηροῖς ἀκολουθοῦντες δόγμασιν οἱ Ἀκέφαλοι οὐχ ὁμολογοῦσιν ἐν δύο οὐσίαις εἶναι τε καὶ γνωρίζεσθαι τὸν Χριστόν, ἀλλ' ἐν μιᾷ, καίτοι τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἐπὶ τῆς ἀφράστου ἐνώσεως τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ οὐ μίαν φύσιν παραδιδόντων, ἀλλὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνωθειῶν φύσεων ὁμολογεῖν ἡμᾶς διδασκόντων. 185 Καὶ εὐθύς ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἐν τῷ λόγῳ τῷ δεικνύντι ὅτι εἷς ὁ Χριστός, ἀποβαλλόμενος τοῦς λέγοντας μίαν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ φύσιν λέγει τάδε Καίτοι πῶς οὐ λῆρος ἤδη ταυτὶ καὶ νοῦ παραπαίοντος ἀπόδειξις ἐναργής; πῶς γὰρ ἐν οὐσίαις ταυτότητι κατίδοι τις ἂν τὰ τοῖς τῆς φύσεως λόγοις τοσοῦτον ἀλλήλων διωικισμένα; ἕτερον γὰρ τι θεότης καὶ ἕτερον ἀνθρωπότης. ἐπεὶ τίνων φημὲν γενέσθαι τὴν ἐνωσιν; οὐ γὰρ ἐν τῷ ἀριθμῷ φαίη τις ἂν εἶναι τὰ ἐνούμενα, ἀλλ' ἢ δύο τυχὸν ἢ καὶ τούτων πέρα. 186 Καὶ πάλιν ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ λέγει τάδε Ὅπου ἐνωσις ὀνομάζεται, οὐχ ἐνὸς πράγματος σημαίνεται σύνοδος, ἀλλ'

ἢ δύο ἢ καὶ πλειόνων καὶ διαφερόντων ἀλλήλοις κατὰ τὴν φύσιν. 187 Τούτων τοῖνον οὕτω παρὰ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς εἰρημένων δήλοι καθεστᾶσιν οἱ αἰρετικοὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνελθόντων πραγμάτων ἀπαρνούμενοι καὶ αὐτὴν τὴν ἔνωσιν ἀναιροῦντες καὶ θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν πρὸς ἀπάτην λέγοντες τῶν ἀπλουστέρων. εἰ γὰρ κατὰ ἀλήθειαν ἔλεγον θεὸν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον τὸν Χριστόν, δήλον ὅτι καὶ τὰς δύο οὐσίας ἐν αὐτῷ σώζεσθαι ὠμολόγουν· μὴ ὁμολογοῦντες δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνωθέντων πραγμάτων δείκνυνται μηδὲν τέλειον ἐν Χριστῷ λέγοντες. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς πλάνης αὐτῶν Ἀπολινάριος ἐν τῷ Περὶ τῆς θείας σαρκώσεως λόγῳ γράφει λέγων 188 Καὶ γὰρ εἰ ἀνθρώπῳ τελείῳ συνήφθη θεὸς τέλειος, δύο ἂν ἦσαν· τὸ δὲ ἀτελὲς ἄρα τῷ τελείῳ συντιθέμενον οὐκ ἐν δυάδι θεωρεῖται. 189 Πρὸς ἃ ἀντιλέγων Γρηγόριος ὁ Νύσης λέγει τάδε Οὐκ εἶδεν ὁ γεννάδας οὐδὲ παιδία ποτὲ τοὺς ἐπὶ τῆς παλάμης δακτύλους ἐξαριθμούμενα ὁ τὸν μικρὸν τῷ μείζονι συναριθμῶν. ἓνα μὲν ὀνομάζει τὸν ἐλαττούμενον καὶ ἓνα τὸν ὑπερέχοντα, δύο δὲ ὅμως εἶναι φησιν, εἰ μετ' ἀλλήλων ἀμφοτέρους λογιζοίτο. πᾶς γὰρ ἀριθμὸς μονάδων ἐστὶ σύνθεσις τὸ ἀθροιζόμενον ἐκ τούτων ἐν κεφαλαίῳ σημαίνων· εἰ δὲ τὸ ἀριθμητόν, ὅ τι περ ἂν ἦι, τῷ συναριθμουμένῳ παρατιθέμενον κατὰ τὴν πηλικότητα πλεονάζει τῷ ὄγκῳ παρὰ τὸ ἐλαττον, ἐν καὶ τὸ ἐλαττούμενον ἔσται, κἂν ἐλλείποι τὸ μέγεθος, ὅταν μὲν οὖν ἰσομεγέθη δύο τῷ ἀριθμῷ διαλάβωμεν, δύο τέλεια λέγομεν· ὅταν δὲ τῷ τελείῳ τὸ λείπον συναριθμήσωμεν, δύο μὲν καὶ οὕτω φαμέν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐλλιπές, τὸ δὲ τέλειον. ὁ δὲ πολὺς οὗτος κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἐπιστήμην εἰ μὲν τελείως ἐκάτερον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχει, δύο φησὶ λέγεσθαι τὰ οὕτω λεγόμενα· εἰ δὲ τὸ μὲν ἐλλείποι, τὸ δὲ ἕτερον τέλειον εἶη, ἐν ἀμφοτέρα γίνεσθαι, οὐκ οἶδ' ὅπως τὸ ἀτελὲς συναλείφῳ τῷ περιττεύοντι καὶ διὰ τῶν ἐναντίων ἐπινοῶν τοῖς ἀσυμβάτοις τὴν ἔνωσιν. τέλειον γὰρ τελείῳ καὶ ἀτελὲς ἀτελεῖ μᾶλλον ἀρμόζεται τῇ ὁμοιότητι· τῆς δὲ τοῦ ἐναντίου πρὸς τὸ ἐναντίον ἐνώσεως, τοῦ ἀτελοῦς φημι πρὸς τὸ τέλειον, λεγέτω τὸν τρόπον ὁ τῆς κοινῆς ταύτης ἀριθμητικῆς νομοθέτης. 190 ἄλλ' οὐχ ἡγεῖται πρέπειν ἀνθρώπινον νοῦν περὶ τὸν μονογενῆ θεὸν ἐννοεῖν καὶ τὴν αἰτίαν λέγει ὅτι τρεπτός ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος. οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος μηδὲ τὴν σάρκα τῷ θεῷ συγχωρεῖτω· τὸ γὰρ τρεπτὴν αὐτὴν εἶναι οὐδὲ ὁ λογογράφος ἀντίποι ἀπὸ νεότητος μέχρι τελειώσεως ὥσπερ ἐνδύματα μετενδυομένην τὰς ἡλικίας, ἢ πῶς οὐκ ἦν τρεπτός ὁ πρότερον ἐπ' ὠλένης ὑπὸ τῆς μητρὸς κοιμιζόμενος, εἶτα ἐν παιδίῳ, εἶτα ἐν μεираκίῳ γενόμενος καὶ οὕτω κατ' ὀλίγον προελθὼν εἰς τὸ τέλειον, ἕως εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀνθρωπίνης ἡλικίας ἦλθεν; εἰ οὖν ὁ νοῦς διὰ τὸ τρεπτὸν ἀποβάλλεται, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν μηδὲ ἡ σὰρξ ὑπ' αὐτοῦ συγχωρεῖσθω. καὶ οὕτω ψευδὲς κατ' αὐτὸν δειχθήσεται τὸ εὐαγγέλιον ἅπαν καὶ κενὸν τὸ κήρυγμα καὶ ματαία ἢ πίστις. εἰ δὲ οὐκ ἀπιστεῖται τὸ ἐν σαρκὶ πεφανερῶσθαι καὶ ταύτηι τρεπτῆι, οὐδὲ τὸν νοῦν πάντως διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀπόβλητον ἔξει, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σαρκὶ γενόμενος οὐκ ἐμολύνθη, οὕτως οὐδὲ τὸν νοῦν παραδεξάμενος εἰς τροπὴν ἠλλοιώθη. 191 πάλιν δὲ τὸν αὐτὸν ἀναλήψομαι λόγον ἐκθέμενος τὴν ῥῆσιν αὐτοῦ ἐπὶ λέξεως οὐκ ἄρα, φησί, σώζεται τὸ ἀνθρώπινον γένος δι' ἀναλήψεως νοῦ καὶ ὄλου ἀνθρώπου, ἀλλὰ δι' ἀναλήψεως σαρκός, ἢ φυσικὸν μὲν τὸ ἡγεμονεύεσθαι, ἐδεῖτο δὲ ἀτρέπτου νοῦ μὴ ὑποπίπτοντος αὐτῇ δι' ἀνεπιστημοσύνης ἀσθένειαν, ἀλλὰ συναρμόζοντος αὐτὴν ἀβιάστως ἑαυτῷ. τίς οὐκ οἶδεν ὅτι τὸ δεόμενον τοῦ ἀνευδουῦς ἕτερον τῇ φύσει πάντως ἐστὶ καὶ τὸ πεφυκὸς ἡγεμονεύεσθαι τοῦ ἐν τῇ φύσει τὸ ἄρχειν ἔχοντος ὁμοίως κατὰ τὸν λόγον τῆς οὐσίας παρήλλακται, ὡς ἡ τῶν ἀλόγων φύσις ὑποχειρίως ἔχειν τῇ τῶν ἀνθρώπων κατεσκευάσθη καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐπίκτητον τὴν κατὰ τῶν ἀλόγων ἀρχὴν, ἀλλ' οἰκείαν ἔχει. εἰ οὖν φυσικὸν τῇ σαρκὶ τὸ ἡγεμονεύεσθαι, καθὼς φησιν ὁ Ἀπολινάριος, ἡγεμονικὸν δὲ τῇ φύσει τὸ θεῖον, πῶς

ὁ ταῦτα διδοὺς ἐν ἑξ ἀρχῆς εἶναι τὰ ἀμφότερα τῇ φύσει διορίζεται πᾶσιν ὄντος προδήλου ὅτι ἕτερος τοῦ ὑποχειρίου καὶ ἄλλος τοῦ ἐπιστατοῦντος ὁ λόγος καὶ ἄλλο τὸ πεφυκὸς ὀδηγεῖσθαι καὶ ἕτερον πάλιν ὧι φύσις τὸ ἡγεμονεύειν ἐστίν; εἰ οὖν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἰδιώμασιν ἢ ἑκατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκὸς λέγω καὶ τῆς θεότητος, πῶς μία αἰ δύο φύσεις εἰσίν; 192 Ἐκ τῶν εἰρημένων τοίνυν σαφές καθέστηκεν ὅτι ὅπου ἔνωσις διαφόρων νοεῖται πραγμάτων, ἐκεῖ πάντως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνωθέντων γνωρίζεται· ἀλλ' οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ αἰετῇ ἑαυτῶν δυσσεβείαι προσεπινοοῦντες τὰ χείρονα οὐ μόνον περὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος ἀμαρτάνουσιν, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὴν βλασφημοῦσιν τὴν ὁμοούσιον τριάδα. καὶ τοῦτο γὰρ λέγειν Σευῆρος ἐτόλμησεν ὅτι ὁ τρισάγιος ὕμνος εἰς μόνον ἀναφέρεται τὸν υἱὸν μὴ κοινωνούντων τῇ δοξολογίᾳ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. τοῦτο δὲ οὐδὲν ἕτερον ἐστίν ἢ κατὰ τὴν Ἀρείου μανίαν χωρίζειν τὸν υἱὸν τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἕτεροούσιον αὐτὸν εἰσάγειν ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ τὴν Νεστορίου βλασφημίαν μὴ ὁμολογεῖν τὸν Χριστὸν θεὸν εἶναι καὶ ἓνα τῆς ἁγίας τριάδος, ἀλλὰ τετάρτῳ τινὶ προσώπῳ κατὰ τὴν ἐκείνων ἄνοιαν τὸν τοιοῦτον ἀναπέμπειν ὕμνον. καὶ ὧι νομίζουσι τιμᾶν τὸν υἱόν, ἀγνοοῦσιν αὐτὸν ἀτιμάζοντες τῷ χωρίζειν αὐτὸν τοῦ συμπροσκυνεῖσθαι τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ταῦτα δὲ λέγοντες οὔτε ἑαυτοῖς γοῦν ἀκολουθεῖν ἐγνώκασιν· τρίτον γὰρ λεγομένου τοῦ ὕμνου ἐπάγομεν εὐθύς· δόξα πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι. τί δὲ λέγομεν ὅτι ἑαυτοῖς ἀπειθοῦσιν; ὁπότε οὐδὲ τὰ σεραφίμ ἐντρέπονται διὰ τῆς τρισαγίας φωνῆς τῇ ἁγίᾳ τριάδι τὴν δοξολογίαν προσάγοντα, καθὼς τὰ περὶ τούτου καὶ οἱ ἅγιοι ἡμῖν πατέρες παραδεδώκασιν. Ἀθανάσιος μὲν γὰρ ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα κατὰ Ἀρειανῶν λέγει τάδε 193 Καὶ ὅτε δοξολογοῦσι τὰ χερουβίμ λέγοντα 20ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος σαβαώθ20, πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα δοξολογοῦσιν. διὰ τοῦτο ὡσπερ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ βαπτίζομεθα, οὕτως καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ γινόμεθα υἱοὶ θεοῦ, οὐ θεῶν· πατὴρ γὰρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα <κύριος> σαβαώθ ἐστίν. μία γὰρ ἢ θεότης καὶ εἷς θεός. καὶ διὰ τοῦτο, ὅπερ εἶπεν ὁ πατὴρ ἐν τῷ Ἡσαΐαι, ὁ Ἰωάννης λέγει ὅτι ὁ υἱὸς εἶπεν, ἐν δὲ ταῖς Πράξεσιν ὁ Παῦλος λέγει ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶπεν. 194 Γρηγόριος δὲ ὁ θεολόγος ἐν τοῖς τοῦ Χριστοῦ γενεθλίοις λέγει· οὕτω μὲν οὖν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἃ καὶ τοῖς σεραφίμ συγκαλύπτεται καὶ δοξάζεται τρισὶν ἁγιασμοῖς, εἰς μίαν συνιοῦσι κυριότητα καὶ θεότητα, ὅπερ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά τι καὶ ὑψηλότατα. 195 Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος λόγῳ διδάσκει τάδε· τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πηγὴ ἁγιασμοῦ καὶ ὡσπερ φύσει ἅγιος ὁ πατὴρ καὶ φύσει ἅγιος ὁ υἱός, οὕτω φύσει ἅγιον καὶ τὸ πνεῦμα τὸ τῆς ἀληθείας. δι' ὃ καὶ ἐξαιρέτου καὶ ἰδιαζούσης τῆς τοῦ ἁγίου προσηγορίας ἠξίωται. εἰ οὖν φύσις αὐτῷ ὁ ἁγιασμός ἐστίν ὡσπερ πατρὶ καὶ υἱῷ, πῶς τρίτης ἐστίν καὶ ἀλλοτρίας φύσεως; διὰ τοῦτο γὰρ ἅμα καὶ παρὰ τῷ Ἡσαΐαι τὰ σεραφίμ τρίτον ἐκβοῶντα τὸ ἅγιος ἀναγέγραπται, ὅτι ἐν τρισὶ ταῖς ὑποστάσεσιν ὁ κατὰ φύσιν ἁγιασμός θεωρεῖται. 196 Καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ἐρμηνεύων τὴν Ἡσαΐου προφητείαν λέγει τάδε· διηνεκῶς τὰ σεραφίμ περὶ τὸν θεὸν εἰσιν καὶ παρ' αὐτὸν καὶ οὐκ ἀφίστανται, ἀλλ' αὕτη αὐτοῖς ἢ πολιτεία τὸ διηνεκῶς εἰς αὐτὸν αἰδεῖν, τὸ διὰ πάντων εὐφημεῖν τὸν ποιήσαντα. οὐ γὰρ εἶπεν ἔκραξαν, ἀλλ' 20ἔκέκραγον20, τουτέστιν διηνεκῶς τοῦτο <ἔργον> ἔχουσιν, 20ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἔλεγον ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος σαβαώθ20. τοῦτο τὴν παναρμόνιον αὐτῶν συμφωνίαν δηλοῖ καὶ τὴν μετὰ πολλῆς ὁμονοίας εὐφημίαν. οὗτος ὁ ὕμνος οὐκ εὐφημία μόνον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ προφητεία τῶν καταληψομένων τὴν οἰκουμένην ἀγαθῶν καὶ δογμάτων ἀκρίβεια. τίνος δὲ ἔνεκεν οὐκ εἶπον ἅπαξ καὶ ἐσίγησαν, οὐδὲ δεύτερον καὶ ἔστησαν, ἀλλὰ τρίτον προσέθηκαν; οὐκ εὐδελον ὅτι τῇ

τριάδι τὸν ὕμνον ἀναφέροντα τοῦτο ἐποίουν; 197 Ἔτι μὴν καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος τὴν τοιαύτην Ἑσαίου προφητείαν ἐρμηνεύων ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τοῦ πρώτου βιβλίου αὐτοῦ λέγει τάδε· 20 ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος σαβῶθ· πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ 20· τρεῖς δὲ τὸ ἅγιος λέγοντες κατακλείουσι τὴν δοξολογίαν εἰς τὸ 20 κύριος σαβῶθ 20 ἐν μιᾷ θεότητος φύσει τὴν ἁγίαν τιθέντες τριάδα. ὕφεσταναι μὲν γὰρ ὁμολογουμένως φαμὲν τὸν πατέρα, οὕτω δὲ καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ λόγος οὐδεὶς διατέμνει πρὸς ἑτερότητα φυσικὴν τῶν ὠνομασμένων ἕκαστον, ἀλλ' ἐν ὑποστάσει τρισὶ νοεῖται μία θεότης καὶ δι' αὐτῶν ἡμῖν τοῦτο μεμαρτύρηται τῶν ἁγίων σεραφίμ. 198 Ταῦτα τοίνυν πρὸς ἀναίρεσιν τῆς τῶν αἰρετικῶν βλασφημίας οἱ πατέρες ἐκθέμενοι τὴν ὀρθὴν τῆς ἐκκλησίας παραδεδώκασιν ὁμολογίαν, διδάξαντες ἡμᾶς μίαν θεότητα, μίαν δύναμιν, μίαν οὐσίαν τῆς ἁγίας ὁμολογεῖν τριάδος καὶ τὴν αὐτὴν προσφέρειν δοξολογίαν τε καὶ προσκύνησιν πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι, ὁμολογεῖν δὲ τὸ ἐν πρόσωπον τὸ ἐκ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, θεὸν ἀληθῆ καὶ ἄνθρωπον ἀληθῆ, τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ οὔτε κατὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν ὁμοούσιον αὐτὸν εἶναι τῷ πατρὶ καθ' ἣν ἡμῖν, οὔτε ἡμῖν καθ' ἣν τῷ πατρὶ. ἀδύνατον γὰρ μίαν οὐσίαν εἶτ' οὖν φύσιν ὁμοούσιον εἶναι θεῷ καὶ ἀνθρώποις, ἀλλ' ἐν μιᾷ ὑποστάσει αἱ δύο φύσεις γνωριζόμεναι ἢ μὲν πρὸς τὸν πατέρα τὴν κοινότητα ἔχει, ἢ δὲ πρὸς ἡμᾶς. ὥστε δὲ σαφῶς ὑμᾶς ἐπιγνῶναι τὴν ὁμολογίαν ἣν ἀκολουθοῦντες τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ φυλάττομεν, ταύτην ἐν κεφαλαίοις συντόμως ἐκθέμενοι ὑμῖν τε καὶ δι' ὑμῶν τοῖς τὸν μονήρη βίον κατὰ τὴν Ἀλεξανδρέων καὶ περὶ αὐτὴν ἐλομένοις δήλην καθιστῶμεν. 199 {2A}2 Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τῆς ἁγίας τριάδος μίαν οὐσίαν, τουτέστιν φύσιν καὶ θεότητα, ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν εἶτ' οὖν προσώποις, ὅπερ ἐστὶν ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι, προσκυνεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω. {2B}2 Εἴ τις λέγει τὸν θεὸν λόγον ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κτίσμα εἶναι ἢ ἑτέρας οὐσίας παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς, ἀνάθεμα ἔστω. {2Γ}2 Εἴ τις τὸν αὐτὸν λέγει πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἐν πρόσωπον πολυώνυμον ὑποτιθέμενος καὶ μίαν ὑπόστασιν ὑπὸ τριῶν κλήσεων ἐκφωνουμένην, τὸν τοιοῦτον ἐν τῇ μερίδι τῶν Ἰουδαίων τάσσομεν καὶ ἀναθεματίζομεν. {2Δ}2 Εἴ τις μὴ ὁμολογεῖ τοῦ ἐνὸς προσώπου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰς δύο γεννήσεις ὑπάρχειν, τὴν τε πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα καὶ τὴν ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ αὐτὸν εἶναι ἓνα τῆς ἁγίας τριάδος, τουτέστιν μίαν ὑπόστασιν ἐκ τῶν τριῶν ὑποστάσεων, ἀνάθεμα ἔστω. {2Ε}2 Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ θεοτόκον τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν, ἀνάθεμα ἔστω. {2}2 Εἴ τις εἰσάγει δύο υἱούς, ἓνα μὲν τὸν ἐκ θεοῦ καὶ πατρὸς, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ τῆς μητρὸς, ἢ καὶ ὡς ἄνθρωπον ἐνεργεῖσθαι λέγει τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν τοῦ μονογενοῦς εὐδοξίαν περιῆφθαι ὡς ἐτέρῳ παρ' αὐτὸν ὑπάρχοντι, καθάπερ Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς καὶ Νεστόριος βλασφημοῦσιν, ἀλλ' οὐχ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ υἱὸν μονογενῆ θεὸν λόγον κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ τοιοῦτος παρὰ πάντων Χριστιανῶν ἀναθεματιζέσθω. {2Ζ}2 Εἴ τις ὡς διὰ σωλῆνος τῆς παρθένου διαδραμεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσθαι λέγει θεικῶς τε ἅμα καὶ ἀνθρωπίνως, θεικῶς μὲν ὅτι χωρὶς ἀνδρός, ἀνθρωπίνως δὲ ὅτι νόμῳ κηρύσεως, ὁμοίως ἄθεος. {2Η}2 Εἴ τις προσώποις δυσὶν ἤτοι ὑποστάσεσιν τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασιν διανέμει φωνὰς ἢ ἐπὶ Χριστῷ παρὰ τῶν ἁγίων λεγομένας ἢ παρ' αὐτοῦ περὶ ἑαυτοῦ, ἀνάθεμα ἔστω. {2Θ}2 Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ μίαν εἶναι τὴν ὑπόστασιν ἢτοι ἐν πρόσωπον, ἀνάθεμα ἔστω. {2Ι}2 Εἴ τις δύο φύσεις τοῦ μονογενοῦς λέγει πρὸ τῆς ἐνώσεως, μίαν δὲ μετὰ τὴν ἔνωσιν τῆς θεότητος καὶ

τῆς σαρκὸς αὐτοῦ φύσιν ἀναπλάττει, ἀνάθεμα ἔστω. {2ΙΑ}2 Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὰς δύο φύσεις τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς μίαν ὑπόστασιν συνδραμεῖν ἕνα τε τὸν Χριστὸν ἀποτελέσαι καὶ ἐν ἀμφοτέροις ταῖς φύσεσιν ἀσυγχύτοις καὶ ἀδιαιρέτοις αὐτὸν γνωρίζεσθαι, καθ' ὃ τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦμεν καὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη εἶναι πιστεύομεν, ἀνάθεμα ἔστω. 200 Ταῦτά ἐστὶν ἃ παρὰ τῆς θείας γραφῆς ἐδιδάχθημεν, ταῦτα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὰ δόγματα, αὐταὶ τῶν πατέρων αἱ παραδόσεις τῶν τε κατὰ καιρὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ διαπρεψάντων καὶ τῶν ἐν ταῖς ἀγίαις τέτρασιν γενομένων συνόδοις τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν ἑκατὸν πενήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινοπόλει καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ κατὰ πρώτην τάξιν συνειλεγμένων διακοσίων καὶ τῶν ἐν Χαλκηδόνι ἑξακοσίων τριάκοντα, οἵτινες νόμος ὄντες τῆς ἐκκλησίας τοὺς κατὰ καιρὸν ἀναφύοντας αἰρετικούς καὶ τὰ ἐκείνων μυσερὰ δόγματα τῇ τοῦ ἀγίου πνεύματος συνεργείᾳ τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλον. οἱ δὲ τῆς εὐσεβείας ἐχθροὶ τὴν ἐπισπορὰν τῶν ζιζανίων τοῦ διαβόλου κατέχοντες καὶ τοῖς ἀγαθοῖς σπέρμασιν ἀκολουθεῖν μὴ βουλόμενοι, αἰεὶ δὲ προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις προφασιζόμενοι, παντὸς ἀποροῦντες λόγου εἰς τοῦτο καταφεύγουσιν τὸ λέγειν πατροπαράδοτον ἔχειν διδασκαλίαν καὶ ταύτην ἀπολιπεῖν μὴ δύνασθαι, πατέρας ἔχοντες οἱ μὲν ἀπὸ Νεστορίου Παῦλόν τε καὶ Φωτεινὸν καὶ Μάρκελλον καὶ τοὺς τὰ ἐκείνων φρονήσαντας, οἱ δὲ Ἀκέφαλοι Εὐτυχέα τε καὶ Διόσκορον καὶ Τιμόθεον τὸν Αἴλουρον καὶ τοὺς τὰ ἐκείνων φρονήσαντας, οἱ τῇ Ἀπολιναρίου καὶ Μανιχαίου καὶ Βαλεντίνου μανίαι ἠκολουθηκότες ἐδείχθησαν. οἱ οὖν ταῦτα λέγοντες πῶς Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πρὸς Χριστιανισμὸν ὀδηγήσουσι τὰ παραπλήσια τούτοις προβαλλόμενοι καὶ λέγοντες οὐ μόνον πατροπαράδοτον, ἀλλὰ καὶ πολλῶι τούτων παλαιότεραν κεκτήσθαι τὴν ἀσέβειαν; ὅθεν προτρέπομεν τὴν ὑμετέραν θεοφιλίαν διαμαρτύρασθαι πάντα ἄνθρωπον φοβούμενον τὸν κύριον καὶ κρίσιν θεοῦ ἀναμένοντα διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθαι, ἀλλὰ διδασκομένους τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον πίστιν προστρέχειν τῇ ἀγίᾳ τοῦ θεοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣι συμφώνως κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην παρὰ τῶν τοῦ θεοῦ ἱερέων ἡ ἀποστολικὴ διδασκαλία κηρύττεται.